ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

ΕΤΟΣ ΚΖ΄ — 1952 — ΤΕΥΧΟΣ 3

ΙΟΥΛΙΟΣ — ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ — ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑΝ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΑΓΑΘΟΥ

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ προσέλαβε τὰς γυναῖκας ὡς μαθητρίας Του, τὰς ἠξίωσε νὰ γίνουν μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεώς Του καὶ κήρυκες αὐτῆς. Ἔχουν αὐταὶ πολλὰ νὰ εἰσφέρουν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ εἰς βοήθειαν καὶ οἰκοδομὴν τοῦ πλησίον, μὲ τὴν ἀκτινοβολίαν των καὶ μὲ τὰ χαρίσματά των. Εἰς τὸ ἔργον του ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μεγάλην συνεργάτιδα εἶχε τὴν γυναῖκα, καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο τόσην ἀπήχησιν εὗρηκεν εἰς τὴν Εὐρώπην, εἰς τὸν κόσμον. Μὲ τοὺς δυσχειμέρους καιροὺς τῶν αἰώνων ἡ γυναῖκα ἔχει ἀπωθηθῆ, καὶ δέον σήμερον νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν μαρασμώδη κατάστασιν καὶ τὴν δουλείαν, διὰ νὰ βοηθήσῃ καὶ ἑαυτὴν καὶ τὴν κοινότητα, πρὸς συγκρότησίν της καὶ δημιουργίαν τῶν ὅρων μιᾶς καλυτέρας Αὔριον, ἑνὸς ὡραιοτέρου κόσμου, ἐλευθερίας καὶ ἀληθείας.

Ἡ γυναῖκα δὲν πρέπει μονάχα νὰ ἀκούῃ τὸ Εὐαγγέλιον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἰδία νὰ ἐρευνᾷ καὶ νὰ εὑρίσκῃ τί ἕνα ὡρισμένον χωρίον τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἔχει νὰ τῆς εἴπῃ. Πρέπει νὰ μετέχῃ εἰς τὸ Κατηχητικὸν μάθημα, καὶ νὰ ἀποτελῇ ἑστίαν μελέτης τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Πόσον καθαρὸς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ μεταφέρεται εἰς τὰ διψῶντα παιδικὰ ὦτα μὲ τὴν φωνήν της ! Ἡ λέξις τῆς Γραφῆς διαβάζεται καὶ ἀναπτύσσεται ἀπ' αὐτὴν κατὰ τρόπον θελκτικόν. Καὶ τὰ παιδιὰ ἀκούουν ἐκστατικά, ὡσὰν νὰ ἀκούουν τόνους ἀηδόνος. Ἡ γυναικεία ψυχὴ κλίνει βαθύτερα εἰς τὸ παιδί, καὶ ἡ θερμότητά της ἐπωάζει τὰ ἐν αὐτῷ σπέρματα τοῦ ἀνωτέρου καὶ τοῦ ἀγαθοῦ. Τὰ παιδιὰ παίρνουν μαζύ τους τὴν ὁμιλίαν της ὡσὰν ἕνα πολύτιμον θησαυρόν. Καὶ ὅταν εἰς τὸ σπίτι μὲ τὴν μητέρα της ἢ μὲ τὴν ἀδελφὴν ὁμιλήσῃ ἐπάνω εἰς μίαν γραμμὴν τῆς Εὐαγγελικῆς σελίδος, ἡ ὁμιλία της εἶναι τὸ καλύτερον σχόλιον, ὑπόμνημα εἰς αὐτήν. Ἡ συνομιλία καὶ

τὸ κείμενον ἕνας Λόγος γίνεται. Εἰς τὸ ἔργον τῆς παραμυθίας τῶν ἀνθρώπων, τῆς προτροπῆς αὐτῶν εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης ἔχει πολλὰ νὰ δώσῃ ἡ γυναῖκα, μὲ τὴν ἤρεμον καὶ αὐθόρμητον καὶ γλυκεῖαν προσφοράν της.

Ὑπάρχουν νεαραὶ μητέρες, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ συγκεντρώνῃ αὐτὴ τὰ βράδυα καὶ νὰ τὰς ὁμιλῇ. Ζητοῦν μίαν λέξιν διὰ τὸ παιδί των, ποὺ πρέπει νὰ τὸ μορφώσουν χριστιανικά. Ἡ καθημερινὴ ζωή των εἶναι τόσον δύσκολη, καὶ πρέπει νὰ τὰς ἐνισχύσῃ κάποιος, νὰ τὰς ὁμιλήσῃ. Πάντοτε ἡ ἀνάγκη αὐτὴ ὑπῆρχε, πρὸ πάντων ὅμως σήμερον. Πρέπει νὰ βοηθηθῇ ἡ μητέρα εἰς τὴν κοσμοθεωρίαν της. Πρέπει νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν ἀληθινὴν πηγὴν τῆς δυνάμεως. Τὸ σπίτι, ἡ οἰκογένεια, εἶναι ἡ βάσις τῆς χριστιανικῆς μορφώσεως τοῦ ἀτόμου, τῆς κοινότητος.

Αἱ βιβλικαὶ διηγήσεις καὶ ἱστορίαι εἰς τὸ σπίτι, ἡ ἀνάγνωσις τῆς Γραφῆς, πρέπει νὰ γίνουν σύστημα. Αἱ βιβλικαὶ εἰκόνες ἐπηρεάζουν, καὶ γεννοῦν ἀτμόσφαιραν πνευματικήν, διεισδυτικήν. Εἰς τοῦτο πολὺ θὰ μᾶς βοηθήσῃ ἡ γυναῖκα, ἀποτεινομένη εἰς τὸ παιδί, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μητέρα. Ἡ μητέρα εἶναι μία ἀνοικτὴ θύρα πρὸς τὴν Κοινότητα, πρὸς τὴν Κοινωνίαν.

Ἡ μητέρα ὅμως πρέπει νὰ προσεύχεται καὶ νὰ ἐκκλησιάζεται τακτικά. Δὲν θὰ πείσῃ ποτὲ τὸ παιδί της νὰ προσεύχεται, ἐὰν καὶ αὐτὴ δὲν προσεύχεται τακτικά. Δὲν θὰ πείσῃ ποτὲ τὸ παιδί της νὰ ἐκκλησιάζεται, ἐὰν καὶ αὐτὴ δὲν συχνάζῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Εἶναι καιρὸς ἡ μητέρα νὰ ἴδῃ καὶ νὰ σταθμίσῃ τὰς εὐθύνας της ἔναντι τοῦ παιδιοῦ της. Νὰ ἑτοιμασθῇ πρὸς ἀντιμετώπισιν δεινῶν. Ἡ μητέρα πρέπει νὰ ἀνανεώσῃ τὴν πίστιν της, νὰ ἀνανεωθῇ ἡ ἴδια.

Πρὸς τὴν κοινωνικὴν ἀλληλεγγύην, τὴν βοήθειαν τῶν πασχόντων, τὴν περίθαλψιν τῶν ἀσθενῶν, τὴν περιποίησιν τῶν ὀρφανῶν καὶ ἐγκαταλελειμμένων εἶναι ἡ ἄλλη σπουδαία κατεύθυνσις τῆς βοηθείας τὴν ὁποίαν οἱ ἄνθρωποι ἀναμένουν ἀπὸ τὴν γυναῖκα. Ἡ Ἐκκλησία θὰ ἀποκτήσῃ τὰς νοσοκόμους της, τὰς ἀδελφάς, τὰς ὁδηγούς, ἐκείνας αἱ ὁποῖαι θὰ προστρέχουν εἰς τὰ εὐαγῆ ἱδρύματα, εἰς τὰς παιδουπόλεις εἰς τὰς κατασκηνώσεις, καὶ θὰ προσφέρουν τὰς ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας των. Ἔχομεν ἐκείνας αἱ ὁποῖαι θέλουν ἐνίσχυσιν καὶ κατεύθυνσιν, θέλουν παραμυθίαν καὶ χαράν. Πόσον ἡ ἀπεσταλμένη εἰς αὐτάς, ἡ ἀδελφὴ θὰ ἦτο χρήσιμη, πόσο φῶς θὰ εἰσήρχετο εἰς τὰς ψυχάς !

Ἡ γυναῖκα ἔχει νὰ προσφέρῃ, ἔχει πλοῦτον ἀμύθητον, εἰς τὴν κοινωνίαν ἔχει νὰ καταλάβῃ θέσιν ἀξιόλογον. Ἀλλ' εἶναι παρεγνωρισμένη, ἀπωθημένη. Δὲν ζῇ ἀκόμη εἰς τὸν ἐλεύθερον κόσμον, τὸν δημιουργικόν.

Ἡ σάλπιγξ τὴν καλεῖ εἰς τὸ προσκήνιον. Ἕνας νέος κόσμος δημιουργεῖται. Ἡ κοινωνικὴ σπουδαιότης της αὐξάνει. Ἡ Κοινωνία δὲν ζητεῖ τόσον ἀπὸ τὴν γυναῖκα νὰ λάμψῃ ἡ ἴδια, ὅσον νὰ κάμῃ αὐτὴ νὰ λάμπουν τὰ γύρω της. Ἡ γυναῖκα καλεῖται νὰ δώσῃ χαράν, χαμόγελο, νὰ σπογγίσῃ δάκρυα, νὰ ἐνδιαφερθῇ διὰ πράγματα αἰσθητικῆς καὶ ἠθικῆς. Ὕστερα ἀπὸ τὸ νὰ γεννήσῃ καὶ νὰ μεγαλώσῃ τὸ παιδί της, πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν εἶναι ἡ ἀποστολή της, ἡ ἄνοδός της. Μᾶς τὸ λέγει ἡ Ἱστορία, ἡ Παράδοσις, ἡ Γραφή, ἡ Ποίησις. Διαβάστε καὶ θὰ ἴδητε καὶ θὰ θαυμάσητε. Ἡ Κοινωνία προσέχει εἰς τὴν γυναῖκα τὰς ἰδιότητάς της ἐκείνας αἳ ὁποῖαι εἶναι κοινωνικῶς ὠφελιμώτεραι. Ὁ στρατιώτης πρέπει νὰ εἶναι ἀνδρεῖος, ὁ φιλόσοφος βαθύς, ὁ ποιητὴς νὰ ἑνώνῃ τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, ὁ ἐφευρέτης μεγαλοφυής. Ἡ γυναῖκα πρέπει νὰ εἶναι κοινωνικῶς ὠφέλιμη.

† Ὁ Μητροπολίτης Πριγκηποννήσων ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Η ΑΥΤΟΚΑΘΑΙΡΕΣΙΣ

ΕΝ ΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΩι ΕΚΚΛΗΣΙΑι

Ἡ αὐτοκαθαίρεσις, δηλ. ἡ ἔργῳ ἀποχώρησις ἐκ τῆς ἐνεργοῦ ἱερατικῆς ὑπηρεσίας ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ δὲν δύναται νὰ νοηθῇ παρὰ ὡς ἀντίφασις πρὸς τὰς θεμελιώδεις περὶ ἱερωσύνης ἀρχὰς καὶ θεωρίας τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἡ ἱερωσύνη, ὡς γνωστόν, δὲν τυγχάνει τι αὐτοδιδόμενον δὲν εἶναι ὑπούργημά τι, τὸ ὁποῖον ὁ ἐνδιαφερόμενος αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ προσπορίζεται, ἀλλὰ χάρισμα «λειτούργημα ὑπὸ τῆς θείας χάριτος ἐγχειρισθὲν» (Ράλ. Ποτλ. Β΄. σ. 210) διὰ τοῦ Ἐπισκόπου μεταδιδόμενον. Ὅ,τι δέ τις παρ' ἄλλου ἔλαβε καὶ δὴ κατὰ τὸν ὡς ἄνω τρόπον, πῶς δύναται ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ ἀποτινάξῃ αὐτό ; Εἰ οὕτως εἶχεν, ἡ ἱερωσύνη κατὰ πάντα θὰ ἐξωμοιοῦτο πρὸς τὰ κοσμικὰ ἔργα καὶ ἐπαγγέλματα, ἅτινα ὁ βουλόμενος ἀσπάζεται καὶ ἐξασκεῖ ἢ ἐγκαταλείπει ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν. Τούτου ἕνεκα κατὰ τὴν Ζ΄ Νεαρὰν Λέοντος τοῦ Σοφοῦ οἱ ἀφ' ἑαυτῶν καὶ μεθ' ἧς εὐκαιρίας καὶ οἱ τῶν κοσμικῶν ἐχόμενοι ὑπουργημάτων τὸ ἱερὸν ὑπούργημα ἐγκαταλείποντες καὶ εἰς λαϊκοὺς μετασχηματιζόμενοι κληρικοὶ καὶ ἄκοντες πρὸς αὐτὸ (κληρικὸν σχῆμα) ἀποκαθίστασθαι διορίζονται (Σχόλ. τοῦ Βαλσαμῶνος εἰς 21ον Κανόνα Πενθέκτης Ράλ. Ποτλ. Β΄ σ. 353). Ἐν τῇ Νεαρᾷ ταύτῃ πρόκειται μᾶλλον περὶ ἐξωτερικῆς μεταβολῆς, ἀποβολῆς τοῦ σχήματος, οὐχὶ περὶ αὐτοκαθαιρέσεως. («Ἀναγκασθήσονται μὴ κατορχεῖσθαι τοῦ ἱεροῦ σχήματος»). Ἀφ' ἧς στιγμῆς ὅμως ὁ κηρύξας ἑαυτὸν ἀποβεβλημένον τοῦ κλήρου ἀπευθύνεται πρὸς τὴν ἀνωτέραν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν, ἐξαιτούμενος παρ' αὐτῆς τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ἱερατικοῦ βαθμοῦ, τουτέστι τὴν καθαίρεσιν, ἡ δὲ εἰρημένη ἀρχὴ προβῇ εἰς ταύτην, ὁ αὐτοκαθῃρημένος ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ κανονικῆς ἀπόψεως εὑρίσκεται ἐν ᾗ θέσει καὶ ὁ κατόπιν καταγγελίας ἢ αὐτεπαγγέλτως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας δικασθεὶς καὶ καταδικασθεὶς κληρικός. Ἀπὸ πραγματικῆς καὶ κανονικῆς ἀπόψεως αὐτοκαθαίρετος οὐδὲν ἄλλο σημαίνει εἰ μὴ αὐτοκατάκριτος. Ὁ αὐτοκατάκριτος πρῶτος ἐξήνεγκε καθ' ἑαυτοῦ τὴν ψῆφον ἐπὶ ἀνικανότητι, ἐπὶ ἀδυναμίᾳ συνεχίσεως τοῦ θείου ὑπουργήματος. Αὐτὸς διὰ τῆς πράξεώς του, ἀσχέτως πρὸς ἄλλα στοιχεῖα κανονικῶν ἐγκλημάτων, τὰ ὁποῖα ὁ ζητῶν αὐτο-

καθαίρεσιν μόνος γνωρίζει, δημιουργεῖ τὸ Corpus delich· (σῶμα ἐγκλήματος). Ὁ Μ. Βασίλειος εἰς τοὺς κατὰ πλάτος ὅρους γράφει τὰ ἑξῆς λίαν ἀξιοσημείωτα περὶ τοῦ αὐτοκαθῃρημένου· «Ὁ ἀναθεὶς ἑαυτὸν τῷ Θεῷ, εἶτα πρὸς ἄλλον βίον ἀποπηδήσας, ἱερόσυλος γέγονεν, αὐτὸς ἑαυτὸν διακλέψας καὶ ἀφελόμενος τοῦ Θεοῦ τὸ ἀνάθημα». (Μὶγν Ε. Π. 31, στ. 949). Καὶ ἂν ὁ κοινὸς ἱερόσυλος — κλέπτων ἱερὸν ἀντικείμενον — ἀφορίζεται ἂν εἶναι λαϊκός, καθαιρεῖται δὲ ἂν πρόκειται περὶ κληρικοῦ, τί ὑποστῆναι ὀφείλει ὁ συλήσας τι πολὺ ἀνώτερον οἱουδήποτε ἱεροῦ ἀντικειμένου, ὁ συλήσας τι θεωρούμενον ὡς μυστήριον ὑπὸ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ; Ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ἅγιος Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς Δόμνον ἐπιστολῇ αὐτοῦ, ἔχων ὑπ' ὄψει τοὺς παραίτησιν ἀπὸ τῆς ἱερωσύνης ὑποβάλλοντας («λιβέλλους παραίτησιν προσάγειν»), λέγει «εἰ γάρ εἰσιν ἄξιοι τοῦ λειτουργεῖν, ἔστωσαν ἐν τούτῳ· εἰ δὲ ἀνάξιοι, μὴ ἀπὸ παραιτήσεως ἐξίτωσαν, κατεγνωσμένοι δὲ μᾶλλον ἐπὶ πράγματι». (Ράλ. Ποτλ. Β΄. σ. 213). Τὴν αὐτοκαταδίκην ταύτην ἔχουσα ὑπ' ὄψει ἡ Ἐκκλησία καὶ ἐν ἐλλείψει οἱουδήποτε ἄλλου κανονικοῦ ἐγκλήματος ἀποσκίρτησιν ἐν ἐγκλήματος μοίρᾳ τιθεμένη, καθαιρεῖ νόμῳ τοὺς ἔργῳ ἐκπεσόντας τῆς ἱερωσύνης ἄνευ διαδικασίας, ἣν καθιστᾷ περιττὴν ἡ ὁμολογία τοῦ αὐτοκατακρίτου.

Ἀπὸ ἀπόψεως ἠθικῆς καὶ οὐσιαστικῆς, ἔτι δὲ καὶ κανονικῆς, δύο τινὰ πρέπει νὰ ἐξετασθῶσι παρὰ τῷ αὐτοκαθῃρημένῳ : Α) Ἐὰν ἐζήτησε τὴν καθαίρεσιν, διότι περιέπεσεν εἰς κανονικὸν ἔγκλημα, συνεπαγόμενον καθαίρεσιν (σιμωνία, πορνεία, ἁρπαγή, ἱεροσυλία κ. ἄ.) καὶ Β) Ἐὰν διὰ πράξεως τοιούτου ἐγκλήματος βαρυνθεὶς καὶ κοινὸν ἡγησάμενος τὸ ἱερὸν ὑπούργημα ἐγκαταλείπει τὴν ἱερωσύνην καὶ ζητεῖ καὶ τυπικῶς τὴν ἀπ' αὐτῆς ἀπαλλαγήν. Ἡ δευτέρα περίπτωσις, ἔχουσα ὡς βάσιν συνολικὴν πτῶσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ οὐχὶ ἓν ἐπὶ μέρους παράπτωμα, ἐμφανίζει τὸν ἀποσκιρτῶντα ὡς ἐμπαίζοντα τὸ ἱερὸν σχῆμα, ἡ δὲ διαγωγὴ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ προκειμένου δημιουργεῖ ἐν τῷ συνόλῳ ἔγκλημα βαρύτερόν πως τῶν ἐξονομασθέντων εἰδικῶν ἐγκλημάτων. Διὸ καὶ ὁ μεγάλου κύρους ἑρμηνευτὴς τῶν Κανόνων Θεόδωρος Βαλσαμών, ἐφαρμόζων, ὡς εἴθισται, τὴν καὶ ἐν τῷ πολιτικῷ δικαίῳ ἰσχύουσαν κατ' ἀναλογίαν ἑρμηνείαν καὶ τὴν τοῦ κατὰ μείζονα λόγον, ἐξηγῶν τὸν 62ον Κανόνα τῶν Ἀποστόλων, ἐπάγεται : «εἰ ὁ κατὰ φόβον ἀρνησάμενος τὴν κλήρωσιν αὐτοῦ καθαιρεῖται καὶ ὡς λαϊκὸς μόνον δεχθήτω (γίνεται δεκτὸς) μετὰ ἐπίγνωσιν, πολλῷ μᾶλλον ὁ ἑκοντὶ τὴν τοιαύτην ἄρνησιν πεποιηκὼς καὶ παίξας τὸ ἅγιον σχῆμα «οὐκ ἀξιωθήσεται τῆς προτέρας κληρώσεως». (Ράλ. Ποτλ. Β΄. σελ. 80).

Η ΑΡΣΙΣ ΤΗΣ ΚΑΘΑΙΡΕΣΕΩΣ ΕΙΝΑΙ ΚΑΤ' ΑΡΧΗΝ ΔΥΝΑΤΗ ΕΝ ΤΗ ΟΡΘΟΔΟΞΩ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ;

Οἱ Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας ἀγνοοῦσιν ἄρσιν καθαιρέσεως διὰ τοὺς εἰς αὐτὴν ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς ὑποβαλλομένους κληρικούς. Καθὼς ἡ διάπραξις ὡρισμένων κολασίμων πράξεων κωλύει τὴν εἰς τὴν ἱερωσύνην εἴσοδον, παρὰ τὴν ἐπ' αὐτῆς εἰλικρινῆ μετάνοιαν τοῦ ἁμαρτήσαντος, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ μετὰ τὴν χειροτονίαν διάπραξις κανονικῶν ἐγκλημάτων καθαίρεσιν συνεπαγομένων, καταδικάζει τοὺς ἐνόχους κληρικοὺς εἰς παντελῆ καὶ διηνεκῆ καθαίρεσιν, ὁσονδήποτε εἰλικρινὴς καὶ μακροχρόνιος καὶ ἂν εἶναι ἡ ἐπὶ τούτοις μετάνοια αὐτῶν. Οὕτως ὁ Μέγας Βασίλειος ἐν τῷ Γ'. Κανόνι αὐτοῦ ὁμιλῶν περὶ τοῦ ἀφορισμοῦ τῶν ἁμαρτησάντων λαϊκῶν, προσθέτει : «Οὗτοι μὲν κατόπιν μετανοίας ἐπανέρχονται (ἀναλαμβάνονται) εἰς τὸν ἀφ' Οὗ ἐξέπεσον τόπον, ὁ δὲ διάκονος ἅπαξ ἔχει διαρκῆ τὴν δίκην τῆς καθαιρέσεως». Κατὰ τὸν ΚΑ' Κανόνα τῆς ἐν Τρούλλῳ Συνόδου (Ράλ. Ποτλ. Β'. σ. 352) «οἱ κληρικοὶ ἐπὶ ἐγκλήμασι κανονικοῖς ὑπεύθυνοι γινόμενοι, καὶ διὰ τοῦτο παντελεῖ καὶ διηνεκεῖ καθαιρέσει ὑποβαλλόμενοι, καὶ ἐν τῷ τῶν λαϊκῶν ἀπωθούμενοι τόπῳ» μετανοοῦντες εἰλικρινῶς δὲν γίνονται δεκτοὶ εἰς ἐνεργὸν ἱερατικὴν ὑπηρεσίαν, ἀλλ' ἔχουσιν ἄδειαν» τῷ τοῦ κλήρου κείρεσθαι σχήματι».

Συμφώνως πρὸς τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ 62ου Ἀποστολ. Κανόνος ὁ κληρικὸς «ἔργῳ» (de facto) ἀρνησάμενος τὸ ὄνομα τοῦ κληρικοῦ, χωρὶς μάλιστα νὰ ἀκολουθήσῃ νόμῳ (de jure) ἡ ἀφαίρεσις τῆς ἱερωσύνης, μετανοήσας κατὰ τὰ προσημειωθέντα, ὡς λαϊκὸς γίνεται δεκτός. Ὁ αὐθεντίας. δικαιώματα ἐν τῷ ἐκκλησ. δικαίῳ κεκτημένος κανονολόγος Νικόδημος Μίλας ἐν τῷ γνωστῷ του ἔργῳ σελ. 819 περὶ τοῦ δυνατοῦ ἢ μὴ τῆς ἄρσεως τῆς καθαιρέσεως ἀποφαίνεται ὡς ἕπεται : «Ὁ ἅπαξ καθαιρεθεὶς διατελεῖ διὰ παντὸς τοῦ βίου αὐτοῦ καθῃρημένος, μὴ δυνάμενος πλέον, καὶ εἰλικρινῶς μετανοήσας, καὶ ὑπισχνούμενος διάγειν τοῦ λοιποῦ κατὰ τοὺς κανόνας, τυχεῖν οὐδενὸς ἱερατικοῦ βαθμοῦ». Ὁ ἀείμνηστος Καθηγητὴς καὶ Σχολάρχης τῆς Ἰ. Θεολ. Σχολῆς Χάλκης καὶ εἶτα Μητροπολίτης Σερρῶν Ἀπόστολος Χριστοδούλου ἐν τῷ δοκιμίῳ του τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου, σελ. 386 διαλαμβάνει τὰ ἑξῆς σχετικά : «ὁ δὲ καθαιρεθεὶς δύναται μὲν νὰ γένηται δεκτὸς ἔν τινι Μονῇ καὶ ἐπιδειξάμενος καρποὺς μετανοίας νὰ καρῇ μοναχός, ἀλλ' οὐδέποτε ἀναλαμβάνει τὸν πρότερον ἱερατικὸν βαθμόν». Τὰ αὐτὰ γράφει ἐν τῷ σχετικῷ του ἔργῳ καὶ ὁ Σακελλαρόπουλος (σελ. 412).

Διάφορος τυγχάνει ἡ περίπτωσις ἐκείνη, καθ' ἣν ὁ καθαιρούμενος καθαιρεῖται διὰ λόγους αἱρετικῆς διδασκαλίας, ὁδηγούσης εἰς αἵρεσιν, ἢ ἐκκλησιαστικῆς πειθαρχίας δημιουργούσης σχίσματα, ἢ ὅταν ὁ καθαιρούμενος καθαιρεῖται «παρὰ κανόνας» ὡς ἡ τοῦ Ἐπισκόπου Ἄνδρου Βενιαμὶν καθαίρεσις, ἡ ὁποία ἀνεκλήθη δι' ἰδιαιτέρας συνοδικῆς πράξεως γενομένης τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1612 ἐπὶ Πατριάρχου Τιμοθέου Β' (Κ. Μ. Ράλλη), λέξις «καθαίρεσις» εἰς τὴν Μ. Ἐγκυκλοπαιδείαν σ. 452—453).

Ὡς πρὸς τὰς περιπτώσεις τῆς πρώτης κατηγορίας γέμουσι παραδειγμάτων ἡ ἀρχαία, μέση, νεωτέρα καὶ σύγχρονος ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τὴν τρίτην κατηγορίαν ὑπάγεται τὸ παράδειγμα τοῦ προμνησθέντος Ἐπισκόπου Βενιαμίν, ἀνακτήσαντος διὰ τῆς ἄρσεως τῆς καθαιρέσεως ὅλα τὰ ἀρχιερατικὰ δικαιώματα καὶ αὐτὸν τὸν Ἐπισκοπικόν του θρόνον. Ἡ περίπτωσις αὐτὴ δύναται νὰ ἐπαναληφθῇ ἄνευ φόβου κανονικῶν παραβάσεων ἀρκεῖ νὰ ἀποδειχθῇ ἡ παρὰ τοὺς κανόνας καθαίρεσις.

Τὰ τῆς δευτέρας κατηγορίας ἐγκλήματα (ἀνταρσία, καταφρόνησις ἐκκλησ. ἀρχῆς, τέλεσις ἱεροπραξιῶν παρ' ἐνορίαν, 18 Καν. Δ'. Συν. ΛΔ'., ΣΤ'., Συν. ΙΓ'., ΙΔ'., ΙΕ'., Πρωτοδευτέρας, ΣΤ'., Γαγγρῶν, Ε'., Ἀντιοχείας, Καρθ. 10, 62) συνεπαγόμενα ὑπὸ ὡρισμένους ὅρους καθαίρεσιν, πολὺ σπανιώτερον κατόπιν μετανοίας καὶ αἰτήσεως συγγνώμης ἐπανέφερον τοὺς ἐγκληματίας εἰς τὰς τάξεις τοῦ κλήρου καὶ μάλιστα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ. Ὁ Ε'. Καν. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου διαλαμβάνει «Εἴ τις πρεσβύτερος καταφρονήσας τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, ἀφώρισεν ἑαυτὸν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἰδίᾳ συνήγαγε, καὶ θυσιαστήριον ἔστησε......, τοῦτον καθαιρεῖσθαι παντελῶς καὶ μηκέτι θεραπείας τυγχάνειν, μηδὲ δύνασθαι λαμβάνειν τὴν ἑαυτοῦ τιμήν».

Αἱ περιπτώσεις αὗται τυγχάνουσιν ὅλως ξέναι πρὸς τὴν ἐνταῦθα ἐξεταζομένην περίπτωσιν τοῦ αὐτοκαθῃρημένου, καὶ ἂν ὅμως προσαχθῇ παράδειγμα παραδοχῆς αὐτοκαθῃρημένου, τὸ τοιοῦτον μόνον καταδίκης ἄξιον θεωρητέον οὐχὶ δὲ μιμήσεως. Ὁ Οἰκουμ. Πατριάρχης Νικόλαος ὁ Προβιλήτης (1084—1111) εἰς συνοδικὸν αὐτοῦ σημείωμα πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Ἀλέξιον τὸν Κομνηνὸν (1081—1118) «ὅτι οὐκ ἔξ ἐστιν ἀφαιρεῖσθαι τὰς ἐπισκοπὰς ἀπὸ τῶν Μητροπόλεων» καταχωρίζει καὶ τὰ ἑξῆς σχετικὰ πρὸς τὴν προαναφερθεῖσαν περίπτωσιν: «ἡ σοφιστεία γάρ, καὶ συλλογισμοί, ἐκ φαινομένων ἐνδόξων, μὴ ὄντων δέ, πόρρω τοῦ ὄντως καὶ ἐπιστήμης εἰσίν· ἀλλ' οὐδὲ μακρὰ συνήθεια, τὸ ἀπ' ἀρχῆς ἀνυπόστατον, εἰς ὑπόστασιν ἄξει ποτέ· τότε γὰρ καὶ ἡ μακρὰ συνήθεια οὐδὲν ἧττον νόμου κρατεῖ, ὅταν, πρὸς τῷ μὴ ἀλόγιστος εἶναι καὶ νόμον οὐκ ἀναιρῇ,... Ἀκούσῃ γὰρ τοῦ νόμου λέγοντος· «τὸ μὴ μετὰ λογισμοῦ εἰσενε-

χθέν, ἀλλὰ κατὰ πλάνην καὶ συνήθειαν κρατῆσαν, οὐδεὶς κρατεῖν ἐν τοῖς ὁμοίοις». (Μ. Θ. Α. 3. Βασιλικά. Σύνταγμα Ράλλη Ε. σ. 62—75).

Νομίζω ὅτι τὸ ζήτημα τῆς αὐτοκαθαιρέσεως, ἀπὸ ἀπόψεως ὀρθοδόξου, ἐξήτασεν εὐστόχως ὁ Μ. Βασίλειος, τοῦ ὁποίου ἀνέφερον ἤδη τὸ σχετικὸν χωρίον καὶ περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Πατριάρχης Σισίννιος ὁ Β΄. (ἔτος 997) εἰς τὸν τόμον του τὸν σχετικὸν πρὸς βαθμὸν συγγενείας ὡς κώλυμα γάμου ἐκφράζεται ὡς ἕπεται· «οὗ νόμος ἡ γλῶττα τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ὁ τῶν ρημάτων φθόγγος, θεόγραφοι πλάκες δακτύλῳ ἐγκεχαραγμέναι Θεοῦ». (Σύνταγμα Κανόνων ἔνθ. ἀνωτ. σ. 15).

† Ὁ Ἡλιουπόλεως ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

ΕΥΛΥΤΩΣΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΖΕΥΞΙΣ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΕΙΣ ΜΙΑΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΝ ΔΙΑΖΥΓΙΟΥ

Εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην τῶν Παρισίων εὑρίσκονται ἀρκεταὶ χιλιάδες ἑλληνικῶν χειρογράφων. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουν μερικὰ περιέχοντα ἀλληλογραφίαν τοῦ Πατριάρχου Ἀθανασίου τοῦ Α΄., πατριαρχεύσαντος δίς, ἅπαξ περὶ τὰ τέλη τοῦ 13ου αἰῶνος καὶ δευτέραν φορὰν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 14ου αἰῶνος ἐπὶ Ἀνδρονίκου τοῦ πρεσβυτέρου. 1) Μεταξὺ ἄλλων ὑπάρχει τὸ ὑπ᾽ ἀριθμὸν 516 Supplément grec, ὅπου εἰς τὸ φύλλον 139 α καὶ 139 β καταχωρίζεται γράμμα τοῦ προμνησθέντος Πατριάρχου πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Ἀνδρόνικον τὸν Βον.

Ἡ ἐπικεφαλὶς τοῦ γράμματος αὐτοῦ ἔχει οὕτω· «Γράμμα πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα διὰ τοῦ νομίμου τάχα συνοικεσίου, ὄντως ἐπίμωμον, ζητούντων εὐλύτωσιν ἔννομον.

Πρόκειται περὶ γάμου δύο προσώπων ἀνηκόντων εἰς ἀριστοκρατικὴν οἰκογένειαν. Καὶ ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ χαρακτηρίζονται ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου μὲ τὸ ἐπίθετον εὐγενέστατοι. Καὶ οἱ δύο σύζυγοι ἐζήτησαν διάζευξιν — ἀμοιβαίᾳ συναινέσει — καταφυγόντες εἰς τὴν ἐνδημοῦσαν σύνοδον («μηδὲ τῶν ἀρχιερέων πρὸς συμφωνίαν ὁρώντων») ὡς εἰς τὸ ἀνώτατον ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον. Ἤδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ(τέλη τοῦ ἑνδεκάτου καὶ ἀρχὰς τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος) οἱ ἐπίσκοποι ἠδύναντο νὰ δικάσωσιν ἐπὶ γαμικῶν ὑποθέσεων καὶ δὴ διαζεύξεως χαρακτηρίσαντος τοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ τὰ θέματα ταῦτα «Ψυχικά».

Ἰδιαιτέρας σημειώσεως ἄξιος εἶναι ὁ χρησιμοποιούμενος ὅρος «εὐλύτωσις» καὶ «διευλύτωσις». Ἡ λέξις «εὐλύτωσον» καθὼς εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον «εὐλυτώθη» ἀπαντᾷ εἰς τὸ «Πασχάλιον Χρονικὸν» (γραφὲν κατὰ τὸν ἕβδομον αἰῶνα — βλέπε ἔκδ. Βόνν. Α. σ. 604, 605) καὶ κατὰ σύμπτωσιν ἐξ ἀφορμῆς δίκης μιᾶς γυναικὸς οὔσης συγκλητικῆς καὶ ὀνομαζομένης Ἰουβεναλίας, ἐχούσης διαφορὰν μετὰ πατρικίου καλουμένου Φόρμου. Δευτέρα σύμπτωσις· ὅπως οἱ τοῦ παρισινοῦ κώδικος διὰ τοῦ Πατριάρχου Ἀθανασίου κατέφυγον πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα, τοιουτοτρό-

---

1) Περὶ τῶν πατριαρχειῶν τοῦ Ἀθανασίου Α΄ ἔγραψα ὀλίγα δημοσιευθέντα εἰς τὴν «Ὀρθοδοξίαν» τεῦχος 2ον, 1952, σ. 113 κ. ἑξ.

πως καὶ ἡ Ἰουβεναλία τοῦ Πασχαλίου Χρονικοῦ ἀπετάθη πρὸς τὸν βασιλέα (ρήγα) Ρώμης Θεοδέριχον (τέλη τοῦ 5ου αἰῶνος) λέγουσα· «τρία ἔτη ἔχω δικαζομένη μετὰ τοῦ πατρικίου Φόρμου, καὶ εὐλύτωσόν με». Ἡ ἐπέμβασις τοῦ ρηγὸς συνετέλεσε νὰ λήξῃ ἡ δίκη ἐντὸς δύο ἡμερῶν. «Καὶ ἅψασα κηροὺς ἡ Ἰουβεναλία προσῆλθεν αὐτῷ εὐχαριστοῦσα, ὅτι «εὐλυτώθη» ἡ δίκη αὐτῶν. Εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν δὲν πρόκειται περὶ ἀνδρογύνου καὶ περὶ διαλύσεως γάμου. Πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἡ διάλυσις γάμου ἦτο πρᾶξις εὐκολωτάτη, ἐστερημένη διατυπώσεων.

Ὁ ὅρος εὐλυτῶ, εὐλυτόω, δὲν ἀπαντᾷ εἰς τὸ γλωσσικὸν τοῦ Ντοὺ Κάνζ. Ὁ Ντοὺ Κὰνζ εἰς τὸ προμνησθὲν σύγγραμμά του παραθέτει τὴν λέξιν «γλυτώνειν» καὶ «γλιτώνειν». «Γλυτώνειν aufgere, vitare, evadere, subterducere, ἐκφεύγειν, ὑπεκκλίνειν.

Κατόπιν ἀναφέρει διάφορα χωρία ἀπὸ συγγραφεῖς Ἕλληνας, οἱ ὁποῖοι μεταχειρίζονται εἰς τὰς συγγραφάς των τὸ ρῆμα «γλυτώνω». Νικήτας ὁ Χωνιάτης π.δ.χ. εἰς τὸ δεύτερον βιβλίον τῆς ἱστορίας του — «Ἀλέξιος Ἄγγελος»— καταχωρίζει· «ἀλλὰ καὶ πρὸς πολλοὺς ὁπόσον πρὸς Περσῶν οὐκ ἐγλύτωσαν καὶ αἰχμαλωτίσθησαν» .2)

Ὁ Du Cange δὲν κάμνει λόγον περὶ τῆς προελεύσεως τῆς λέξεως «γλυτώνειν», «ἐγλύτωσαν», «νὰ γλυτώσῃ». Εἶναι ὅμως ἐκτὸς πάσης, κατ' ἐμέ, ἀμφιβολίας ὅτι ἡ λέξις γλυτώνω, τὴν ὁποίαν καὶ ἡμεῖς σήμερον μεταχειροζόμεθα μὲ τὴν ἔννοιαν μὲ τὴν ὁποίαν τὴν ἐχρησιμοποίουν οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς, ὡς ὁ προμνημονευθεὶς Νικήτας καὶ ἄλλοι, προέρχεται ἀπὸ τὴν λέξιν «εὐλυτόω, εὐλυτάνω, ὅθεν καὶ εὐλύτωσις καὶ διευλύτωσις» μὲ τὴν ἰδίαν σημασίαν τῆς λέξεως «γλυτώνω». Τί ἄλλο σημαίνει ἡ φράσις «εὐλύτωσόν με» τοῦ Πασχαλίου Χρονικοῦ παρὰ «γλύτωσόν με» «γλύτωσέ με». Δι' αὐτὸ προτιμητέα ἡ γραφὴ γλυτώνειν ἀπὸ τὴν γραφὴν «γλιτώνειν». Τὸ γράμμα τοῦ Πατριάρχου ὁμιλεῖ περὶ «ἐννόμου εὐλυτώσεως» ζητηθείσης παρὰ τῆς Ἐκκλησίας. Κάμνει λόγον καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς διαδικασίας καὶ ἰδιαιτέρως τῶν ἀποδεικτικῶν μέσων. Ἐκ τοῦ γράμματος δὲ καταφαίνεται, ὅπως καὶ ἄλλοθεν εἶναι γνωστόν, ὅτι τὰ κοσμικὰ δικαστήρια δικάζοντα ὡσαύτως ἐπὶ ὑποθέσεων τοῦ γαμικοῦ δικαίου, ἐστηρίζοντο ἐπὶ τῶν ἐγγράφων («γραμμάτων») καὶ ἐπὶ μαρτυρικῶν καταθέσεων. Καὶ τὰ μὲν κοσμικὰ δικαστήρια μετεχειρίζοντο τὸν ὅρκον, ὡς μέσον βεβαιώσεως περὶ τῆς ἀληθινῆς καταθέσεως τῶν μαρτύρων, τὰ δὲ ἐκκλησιαστικὰ τὸ «φρίκης μεστὸν ἐπιτίμιον», («Ὃν κρίνουσιν ἱκα-

2) Ἀνατύπωσις διὰ φωτοτυπίας γενομένης τὸν Ἰούνιον τοῦ 1943, στ. 253, 254.

νὸν οἱ τοῦ δημοσίου ἐξύμνωσθαι»). Ἐπιτιμίου ἀφορισμοῦ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἔκαμνε πολλάκις χρῆσιν πρὸ πάντων εἰς τοὺς μετὰ τὴν Ἅλωσιν χρόνους, ὄχι μόνον κατὰ τὰς περὶ διαζεύξεως δίκας, ἀλλὰ καὶ εἰς περιπτώσεις κλοπῆς ἢ διαπράξεως ἄλλων ἐγκλημάτων τῶν ὁποίων ὁ δράστης δὲν ἀνεκαλύπτετο.

Ἀξιοσημείωτον εἶναι καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ βασιλεὺς θεωρούμενος τότε προστάτης καὶ κηδεμὼν καὶ προασπιστὴς τῆς Ἐκκλησίας (defensor), εἶχε τὸ δικαίωμα—νομοθετῶν καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς —νὰ διαλύσῃ τὸν γάμον ἄνευ καταθέσεων μαρτυρικῶν καὶ ἄνευ χρήσεως φρικτῶν ἐπιτιμίων, τὰ ὁποῖα ὁ εὐσεβὴς καὶ ἀσκητικὸς Πατριάρχης χαρακτηρίζει «βάραθρα», διατάσσων νὰ ἀποδοθοῦν εἰς τὴν γυναῖκα πάντα τὰ μετρηθέντα (τὸ τράχωμα) ἀνελλιπῆ. Προσθέτει ὁ Πατριάρχης καὶ τὰ ἀκόλουθα· «νὰ ἐπιστρέψῃ ἡ γυνὴ παρὰ τῇ μητρὶ αὐτῆς», νὰ ἀποδοθῶσι «τῷ ἀνδρὶ τὰ οἰκεῖα» καὶ «ἀζημίως γενέσθαι τὴν τούτων διάζευξιν».

† Ὁ Ἡλιουπόλεως ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

ΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ ΓΡΑΜΜΑ

Τὸ συμβὰν τοῖς εὐγενεστάτοις, ἐπηρείᾳ ἐχθροῦ, τοῦ νομίμου χάριν συνοικεσίου, τούτου ἐπίμωμον, ἀμφοτέρων ζητούντων ἐν τούτῳ παρὰ τῆς Ἐκκλησίας διευλύτωσιν ἔννομον, καὶ μηδὲ τῶν ἀρχιερέων 3) πρὸς συμφωνίαν ὁρώντων, τάς τε συστάσεις ἐμοῦ τῶν μαρτύρων, ἐξ ὧν καὶ ἄμφω ἑδράζονται οὐκ ἀνισχύρους μόνον ἀλλὰ καὶ διαπεπεισμένας πάντι κατανοοῦντος· ἐν πράγμασιν ἀμφισβητουμένοις, δι' ἀπουσίαν γραμμάτων ἢ μαρτύρων ἐχόντων τὸ βέβαιον, προχωρεῖν ἐπιστάμεθα ὃν κρίνουσιν ἱκανὸν οἱ τοῦ δημοσίου ἐξύμνυσθαι, ἐν δέ γε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ φρίκης μεστὸν ἐπιτίμιον 4) καὶ τοῖς ἔχουσι νοῦν ἀνυπόστατον εἰ μὴ τῶν πάνυ ἀσυνει-

3) Εἰς τὴν προηγουμένην περὶ Ἀθανασίου μελέτην μου τὴν ὁποίαν ἤδη ἀνέφερα, κάμνω λόγον περὶ τῆς ρήξεως Πατριάρχου καὶ ἐνδημούντων ἀρχιερέων.

4) Ἀπὸ τὰ λόγια αὐτὰ φαίνεται ὅτι ὁ ὅρκος ἢ τὸ ἐπιτίμιον ἐπεβάλλετο εἰς ὡρισμένας περιπτώσεις ἐκτιμωμένας ὑπὸ τοῦ δικάζοντο-, ἀναλόγως τῆς «ἱκανότητος» καὶ ἀξιοπιστίας τῶν μαρτύρων. Δὲν ἀποκλείεται καὶ ἐπιτίμιον τῶν διαδίκων συζύγων· «ὃ καὶ εἰς ἀκοὰς τῶν ρηθέντων εὐγενεστάτων πεσὸν ἐβασανίσθη καὶ ὑπεδέχθη...»

δήτων τις λογισθῇ λαμβάνειν τοῦτο, εἰς κεφαλήν, εἰ δεήσει, διδόασιν· ὃ καὶ εἰς ἀκοὰς τῶν ῥηθέντων εὐγενεστάτων πεσόν, ἐβασανίσθη καὶ ὑπεδέχθη (=ἔγινεν ἀποδεκτόν), ὅπερ ἐμοὶ καὶ θανάτου σωματικοῦ ἀσυγκρίτως βαρύτερον φαίνεται, μήτι γε χάριν ζημίας ἢ κέρδους βιωτικοῦ ὧν φύσις ἐστὶ ὑπορρεῖν ταχέως καὶ διαφθείρεσθαι. Ὅθεν δίδωμι γνώμην βαράθρου τοιούτου λυτρώσασθαι ἀμφοτέρους τὴν ἐκ Θεοῦ βασιλείαν σου, κελεύσασαι ἀποδοθῆναι πάντα τὰ μετρηθέντα ἀνελλιπῆ, καὶ τὴν παῖδα τῇ οἰκείᾳ μητρί, τῷ ἀνδρὶ τὰ οἰκεῖα καὶ ἀζημίως γενέσθαι τὴν τούτων διάζευξιν, καὶ μὴ τούτων πιὰ ἐαθῆναι ὑποπεσεῖν καταδίκῃ φρικτῇ, κρινούσης γὰρ ἀληθείας (9. 139 β) ἐκ τῶν μαρτύρων αὐτῶν, οὐκ ἔστι τις ἀξιόπιστος, εἰ δέ, ὅπερ ἀποδέχομαι, τὶς ἐκ τῶν ἀμφοτέρων καὶ μάλιστα ὁ ἐνάγων ἕρμαιον κρίνει τοῦ ἀζημίου τὸ ἐπιτίμιον καὶ τοῦτο ἢ ἐλθέτω λαβεῖν, εἰ δοκεῖ, ἢ ἐγγράφως ἐκπέμπομεν». 5)

† Ὁ Ἡλιουπόλεως ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

5) Ὁ θεοφοβούμενος Πατριάρχης ἐφοβεῖτο τὰς ἐκ Θεοῦ συνεπείας τοῦ ἐπιτιμίου, ὡς ἐκ τῶν στοιχείων — μὴ φανερῶν καὶ ἀποδεδειγμένων — τῆς δίκης.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΥΡΟΥΣ ΤΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΑΙΡΕΤΙΚΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1ον) ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΣ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΤΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ

Τὸ Μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος κατέχει τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν Μυστηρίων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὡς χρησιμεῦον ὡς ἀρχὴ οὐ μόνον τῶν λοιπῶν Μυστηρίων ἀλλὰ καὶ τῆς χριστιανικῆς καθόλου ζωῆς, ὡς ἐπέχον θέσιν γεφύρας μεταγούσης τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ μέσου, δι' οὗ ὁ ἄνθρωπος καθίσταται κοινωνὸς τῶν ἑιέρων τοῦ χριστιανισμοῦ Μυστηρίων. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἐβεβαίωσεν ὁ Κύριος ἡμῶν διδάσκων ὅτι πρὸς δικαίωσιν καὶ σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἀρκεῖ μόνον ἡ εἰς Θεὸν πίστις, ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ τὸ βάπτισμα ὡς ἐξωτερικὸς δι' ὕδατος τύπος «ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται» (Μάρκου 16. 16) καὶ «ὁ μὴ γεννηθεὶς ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ» (Ἰωάννου 3. 5). Σαφῶς ἐκ τῶν λόγων τούτων τοῦ Κυρίου δείκνυται ἡ ἀναγκαιότης καὶ σπουδαιότης, τὴν ὁποίαν ἀποδίδει ὁ Κύριος ἡμῶν εἰς τὸ Μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος.

Τὴν σπουδαιότητα καὶ ἀναγκαιότητα τοῦ Μυστηρίου τούτου ἐξόχως ἐτόνισεν ὁ Κύριος καὶ καθ' ἅπασαν τὴν ἐπίγειον αὐτοῦ σταδιοδρομίαν. Εἰς ἐπίσημον ὅμως καθορισμὸν τοῦ Βαπτίσματος, ὡς θύρας δι' ἧς εἰσερχομένων μελῶν θὰ αὐξάνῃ ἡ ποίμνη αὐτοῦ ἐν τῇ περαιτέρω αὐτῆς ἀναπτύξει, ὡς Μυστηρίου, δι' οὗ, ὁ ὑπὸ τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα διατελῶν ἄνθρωπος, βυθιζόμενος ἐν τῷ ὕδατι τρὶς ὑπὸ τοῦ τεταγμένου τῆς Ἐκκλησίας λειτουργοῦ, συνοδευομένης ἑκάστης καταδύσεως δι' ἐπικλήσεως τῆς ὁμοουσίου Τριάδος, ἀναγεννᾶται διὰ τῆς χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος εἰς νέαν πνευματικὴν ζωὴν ἤτοι ἐκπλύνεται καὶ ἀναιρεῖται ἐν αὐτῷ τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα, δικαιοῦται πρὸ τοῦ Θεοῦ καὶ λαμβάνει ἀναμφίβολον τὴν σφραγῖδα τῆς αἰωνίου ζωῆς, προέβη ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τὴν Ἀνάστασιν αὐτοῦ, ὁπότε ὡς ἄνθρωπος ἔλαβε τὴν ἐξουσίαν παρὰ τοῦ Πατρὸς τοῦ παρέχειν τὸ ἅγιον Πνεῦμα.

«Ἐδόθη μοι ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ Ἔθνη βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». (Ματθαίου 28. 19).

Αὐτὴ ἡ σπουδαιότης τοῦ Μυστηρίου ὑπηγόρευσεν εἰς τὸν Ἀπόστολον τῶν Ἐθνῶν Παῦλον, ἐν ἐκτιμήσει τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ Βαπτίσματος, νὰ τονίσῃ ὅτι «Εἷς Κύριος, Μία Πίστις, Ἓν Βάπτισμα» ἐφ' ὅσον ἅπαξ ὁ ἄνθρωπος περιέπεσεν εἰς τὸ Προπατορικὸν ἁμάρτημα (Ἐφεσίους Δ. 5).

2ον) ΤΟ ΕΝΙΑΙΟΝ ΤΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ

Τὸ Μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, κανονικῶς τελούμενον, ἤτοι δι' ἐπικλήσεως τοῦ ὀνόματος τῆς Ἁγίας Τριάδος ὑπὸ πιστοῦ Ὀρθοδόξου Ἱερέως, ἔχοντος τὴν ἱερωσύνην διαδοχικῶς ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων ἐξ ἅπαντος, καὶ διὰ τριττῆς καταδύσεως, ἐξαιρέσει ἐκτάκτου τινὸς ἀνάγκης, ὁπότε καὶ ἄνευ τριττῆς καταδύσεως τὸ Βάπτισμα εἶναι ἔγκυρον, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐπαναληφθῇ. Τὴν διδασκαλίαν αὐτῆς ταύτην ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία στηρίζει ἐπὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς. «Εἷς Κύριος, μία Πίστις, ἓν Βάπτισμα» ἀναφωνεῖ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφων πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ἐφέσου (Ἐφεσίους Δ'. 5), λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὰ ἀποτελέσματα τοῦ Βαπτίσματος. Ἐφ' ὅσον προορισμὸς τοῦ Βαπτίσματος εἶναι ἡ ἀπαλλαγὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, καὶ κατὰ συνέπειαν ἡ ἄρσις τῆς ἐνοχῆς τοῦ ἀνθρώπου ἔναντι τοῦ Θεοῦ, οὐδεὶς λόγος συντρέχει διὰ τὴν ἐπανάληψιν κανονικῶς γενομένου Βαπτίσματος. Τὸ ἑνιαῖον τοῦ Βαπτίσματος ὑποστηρίζεται καὶ ἐκ τῆς ἐννοίας αὐτοῦ ὡς ἀναγεννήσεως. (Ἰωάννου 5. 5). Ὡς δηλονότι ἐν τῇ φυσικῇ ζωῇ ἅπαξ δύναται νὰ γεννηθῇ ὁ ἄνθρωπος, οὕτω καὶ ἐν τῇ πνευματικῇ ζωῇ ἅπαξ δύναται νὰ ἀναγεννηθῇ. Ἐπὶ τοῦ πνεύματος τούτου τῆς Ἐκκλησίας ἐστηρίχθη καὶ ὁ 47ος Κανὼν τῶν Ἀποστόλων, ὁ ὁποῖος ἐπιβάλλει καθαίρεσιν εἰς τὸν ἐπαναλαμβάνοντα τὸ κανονικῶς τελεσθὲν Βάπτισμα κληρικόν. Τὸ ἑνιαῖον τοῦ Βαπτίσματος βεβαιοῦσι καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἄλλοι μέν, οἷοι ὁ Τερτυλιανὸς καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος (Ὁμιλία 9. 3 πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς), μάλιστα δὲ ὁ κατ' ἐξοχὴν πάσας τὰς δογματικὰς ἀληθείας ἀνακεφαλαιώσας Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ὅστις γράφει: «Ὁμολογοῦμεν ἓν Βάπτισμα εἰς ζωὴν αἰώνιον. Τὸ γὰρ Βάπτισμα τὸν τοῦ Κυρίου θάνατον δηλοῖ. Συνθαπτόμεθα γοῦν τῷ Κυρίῳ διὰ τοῦ Βαπτίσματος, ὥς φησὶν ὁ Ἀπόστολος, ὥσπερ οὖν ἅπαξ ἐτελέσθη ὁ τοῦ Κυρίου θά-

νατος, οὕτω καὶ ἅπαξ βαπτίζεσθαι κατὰ τὸν τοῦ Κυρίου λόγον, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· Ὅσοι τοίνυν εἰς Πατέρα, Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, μίαν φύσιν ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν διδαχθέντες αὖθις ἀναβαπτίζονται, οὗτοι ἀνασταυροῦσι Χριστόν, ὥς φησὶν ὁ θεῖος Παῦλος. Ἀδύνατον γὰρ τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας καὶ τὰ ἑξῆς αὖθις ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντες ἑαυτοῖς τὸν Χριστὸν καὶ παραδειγματίζοντας» Περὶ Ὀρθοδόξου πίστεως Βιβλίον Δον Κεφάλαιον 82).

Διὰ ταῦτα κατὰ τοὺς ἀρχαίους τῆς Ἐκκλησίας Κανόνας, περὶ ὧν κατωτέρω θὰ ἀναφέρωμεν, πάντες ὅσοι ὀρθῶς καὶ κανονικῶς καὶ ὑπ' αὐτῶν ἔτι τῶν αἱρετικῶν ἐβαπτίζοντο εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος προσερχόμενοι εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν δὲν ἀνεβαπτίζοντο ἀλλ' ἐγίνοντο δεκτοὶ καὶ κατετάσσοντο μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, διὰ μόνης τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἢ διὰ τοῦ χρίσματος (Κανὼν Αης Οἰκουμενικῆς Συνόδου 8ος, Βας 7 καὶ Στ'. 95). Ἐβαπτίζοντο δὲ μόνον οἱ μὴ λαβόντες Κανονικόν, εἰς ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος Βάπτισμα. Περὶ τούτων ἀποφαίνεται ὁ 46ος Κανὼν τῶν Ἀποστόλων ἐκφραζόμενος γενικῶς περὶ αἱρετικῶν καὶ ἀπορρίπτει τὸ Βάπτισμα διότι κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ οἱ ὑπάρχοντες αἱρετικοὶ ἦσαν ἀσεβεῖς καὶ ἄπιστοι μὴ πιστεύοντες εἰς Χριστόν. Οἱ τοιοῦτοι ὑποδυόμενοι τὸ ὄνομα τῶν Χριστιανῶν ἐπολέμουν τὸ τῆς εὐσεβείας κήρυγμα καὶ εἶχον ἴδια ψευδοβαπτίσματα μιμούμενοι τὸ Χριστιανικόν, ὥς ἦτο τὸ τοῦ Μενάνδρου τοῦ γόητος, οὗτινος μνείαν ποιεῖται ὁ Εἰρηναῖος καὶ ὁ Εὐσέβιος καὶ ἄλλοι Χριστιανοὶ συγγραφεῖς τῆς ἀρχαιότητος. (Εὐσεβίου Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία Γ. 27).

Ἀργότερον ἐπειδὴ καὶ ἄλλαι ἀνεφάνησαν αἱρέσεις, ἀνθρώπων, τὸ μὲν Βάπτισμα τελούντων κατὰ τὸν τύπον τῆς Ἀποστολικῆς παραδόσεως, περὶ ἄλλα δέ τινα δόγματα καινοτομοῦντες οἷοι ἦσαν οἱ Νοβατιανοὶ καὶ ἄλλοι, οἱ δὲ Ἀποστολικοὶ Κανόνες ὥς προγενέστεροι, οὐδὲν περὶ τούτων διετάξαντο, ἐβάπτιζον πολλαχοῦ καὶ τούτους προσερχομένους εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν· Ἐντεῦθεν ἐδογμάτισαν εὐρύτερον «τοὺς ἐξ οἱασοῦν αἱρέσεως βαπτίζειν». Πλὴν εἰς ἄλλας ἐξ ἑτέρου Ἐκκλησίας, εὐλαβούμενοι μὴ βαπτίζοντες καὶ τούτους καταστρέφωσι τὸ ἑνιαῖον τοῦ Βαπτίσματος, ἅτε δευτεροῦντες αὐτό, καὶ ἄλλως ἴσως φρονοῦντες ὅτι καθιστῶσιν εὐκολωτέραν τὴν ἐπιστροφὴν τῶν αἱρετικῶν (Μεγάλου Βασιλείου Κανὼν 1ος Ἐπιφανείου κατὰ αἱρέσεων. Βιβλίον Γον, τόμος Βος κεφάλαιον ΙΓ) εἰς ἄλλην ἐναντίαν ἐτράπησαν ὑπερβολὴν θεσπίσαντες ὅπως πάντας τοὺς ἐξ οἱασοῦν αἱρέσεως μὴ ἀναβαπτίζωσιν, ἀλλὰ καθαίρωσιν αὐτοὺς διὰ μό-

νης τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν καὶ εὐχῆς (Εὐσεβίου Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Βιβλίον Ζον, 2). Ἐντεῦθεν προῆλθε μεταξὺ τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν διαφωνία ἀπειλήσασα νὰ ἐπιφέρῃ σχίσμα μεταξὺ αὐτῶν.

3ον) ΠΡΑΞΙΣ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΠΡΟ ΤΗΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΣ

Περὶ τὰ τέλη τοῦ Β΄. αἰῶνος, ἀφορμὴν παρασχόντων πιθανῶς τῶν Μοντανιστῶν, διετυπώθη ἡ ἐρώτησις, ἂν διὰ Βαπτίσματος ἢ ἄνευ αὐτοῦ δέον νὰ γίνωνται δεκτοὶ οἱ αἱρετικοί. Ἡ ἐρώτησις αὕτη διετυπώθη εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ὑπὸ τῶν Συνόδων Ἰκονίου καὶ Συνάδων τῆς Φρυγίας, τῶν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ἐπισκόπου Καισαρείας Φιρμιλιανοῦ συνελθουσῶν, καὶ περὶ τούτων κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Εὐσεβίου ἐκφράζεται ὁ Ἀλεξανδρείας Διονύσιος «μεμάθηκα, λέγει, καὶ τοῦτο, ὅτι μὴ νῦν οἱ ἐν Ἀφρικῇ μόνον παρεισήγαγον ἀλλὰ πρὸ πολλοῦ κατὰ τοὺς πρὸ ἡμῶν Ἐπισκόπους ἐν ταῖς πολυανθρωποτάταις ταύταις Ἐκκλησίαις καὶ ταῖς Συνόδοις τῶν ἀδελφῶν ἐν Ἰκονίῳ καὶ Συνάδοις καὶ παρὰ πολλοῖς τούτοις ἔδοξεν. Ὧν τὰς βουλὰς ἀνατρέπειν εἰς ἔριν καὶ φιλονεικίαν ἐμβάλλειν οὐχ ὑπομένω, οὐ γὰρ μετακινήσεις φησὶν ὅρια τοῦ πλησίον σου ἃ ἔθεντο οἱ πατέρες (Εὐσεβίου Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Βιβλίον 7ον, 7).

Ἐκ τῆς μαρτυρίας ταύτης τοῦ Ἀλεξανδρείας Διονυσίου ἐξάγεται ὅτι οὐ μόνον ἐν Ἰκονίῳ καὶ Συνάδοις τοῦτο ἐθεσπίσθη ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀφρικῇ. Τῇ εἰσηγήσει τοῦ Καρθαγέννης Ἀγριππίνου ἢ ὡς ἄλλοι, λέγουσι τοῦ Τερτυλλιανοῦ τὸ σύστημα τῆς διὰ Βαπτίσματος ἀποδοχῆς πάντων τῶν αἱρετικῶν, τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ προσερχομένων, εἰσήχθη καὶ ἐν Ἀφρικῇ. Οὕτω ὁ Τερτυλλιανὸς ἐν τῷ περὶ Βαπτίσματος συγγράμματι αὐτοῦ De baptismo, Κεφάλαιον 15ον) ἀνεφερόμενος εἰς ἔργον αὐτοῦ ἑλληνιστὶ ἐκδοθέν, ὑποστηρίζει ὅτι ἓν Βάπτισμα μόνον ὑπάρχει, ὅτι τὸ Βάπτισμα τῶν αἱρετικῶν διαφέρει τοῦ Βαπτίσματος τῶν Ὀρθοδόξων, ὅτι οἱ αἱρετικοὶ μὴ ἔχοντες Βάπτισμα κανονικόν, οὐδὲν ἔχουσι, καὶ ὡς ἐκ τούτου οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ παραλάβῃ ἢ νὰ μεταδώσῃ τὸ Βάπτισμα. Ἐφήρμοζεν, ἄλλως εἰπεῖν, τὴν ἀρχὴν «οὐδεὶς δίδει ὃ οὐκ ἔχει». Καὶ ῥητῶς ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ τοῦ αὐτοῦ συγγράμματος αὐτοῦ γράφει : «τὸ Βάπτισμα τὸ τῶν αἱρετικῶν ἀπαράδεκτον ἐστὶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τὴν ἀποστολικὴν διδασκαλίαν (Οἰκον. ἐπιστολ. διατριβή). Ὅτε δὲ πράγματι καὶ εἰς τὴν Ἀφρικὴν εἰσήχθη ὁ ἀναβαπτισμὸς μαρτυρεῖ ἐμμέσως καὶ αὐτὸς ὁ μετέπειτα, τὸ πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον, ἐν τῇ ἔριδι ταύτῃ, ἀποτελέσας Κυπριανός, ὅστις γράφων πρὸς τὸν Ἰουβιανὸν λέγει: «οὐ πρό-

σφατον γνώμην οὐδὲ νῦν ἡδρασμένην προσφέρομεν, ἀλλὰ τὴν πάλαι ὑπὸ τῶν προγενεστέρων ἡμῶν μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ ἐπιμελείας δεδοκιμασμένην καὶ ὑφ' ἡμῶν παρατηρηθεῖσαν κοινούμεθα Ὑμῖν καὶ συζεύγνυμεν. Ἐπειδὴ οὖν τῇ ἰσχύϊ τῆς ἀρχαιότητος ἐκράτει ὁ ἀναβαπτισμὸς καὶ τὸ δὴ χεῖρον ὅτι τοὺς πεπτωκότας ἀκαθάρτους εἶναι ἐδίδασκε καὶ διὰ τοῦ ἀναβαπτισμοῦ ἀποκαθαίρεσθαι, καὶ οὕτως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀναλαμβάνεσθαι ἐδογμάτιζεν (Ἐπιστολὴ πρὸς Ἰουβιανὸν 73).

Ἐπισκοπεύοντος λοιπόν, τοῦ συγχρόνου τοῦ Τερτυλλιανοῦ, Ἀγριππίνου, ἡ διδασκαλία αὐτοῦ καθιερώθη ὑπὸ τῆς ἐν Καρχηδόνι Συνόδου συνελθούσης ἐν ἔτει 218 συγκειμένης ἐξ Ἐπισκόπων τῆς Ἀνθυπατικῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Νουμηδείας. Ἡ Σύνοδος αὕτη ἐδογμάτισεν ὅπως «πάντας τοὺς ἐξ οἱασοῦν αἱρέσεως προσερχομένους τῇ Ἐκκλησίᾳ βαπτίζωσιν, ὅτι μία πίστις ἓν βάπτισμα καὶ τοῦτο ἐν μόνῃ τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπάρχει» (Κυπριανοῦ Ἐπιστολὴ 71 καὶ 73 κατὰ Δονατιστῶν Κεφάλαιον 11, 7). Κατὰ τὸν συγγραφέα τῶν φιλοσοφουμένων IX, 12 σελὶς 466) ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐλήφθη ἐπὶ τοῦ Ποντίφηκος Καλλίστου (218—222). Ἂν ἡ Ρώμη διεμαρτυρήθη ἢ ὄχι διὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀφρικῆς, οὐδεμία ἔγγραφος μαρτυρία ὑπάρχει. Ἀντιθέτως ἔχομεν μαρτυρίαν τινα βεβαιοῦσαν ἡμᾶς ὅτι ἐκ τῆς ἀποφάσεως ταύτης διάρρηξις τῆς ἑνότητος τῶν Ἐκκλησιῶν δὲν ἐπῆλθεν (Αὐγουστίνου περὶ Βαπτίσματος κατὰ Δονατιστῶν III, 13, 14). Ἐὰν δὲ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὰς Ἀποστολικὰς Διατάξεις VI, 15) σαφέστερον πληροφορούμεθα ὅτι ἡ αὐτὴ πρᾶξις ὑπῆρχε καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ ἐν Συρίᾳ καθ' ὃν χρόνον ἐν τῇ Ρωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ ὑπὸ αἱρετικῶν χορηγηθὲν Βάπτισμα ἐθεωρεῖτο ἔγκυρον καὶ οἱ εἰς αὐτὴν προσερχόμενοι ἐγίνοντο δεκτοὶ ἄνευ Βαπτίσματος. (Βαφείδου Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Τόμος Α΄., σελὶς 120, ἐπιστολ. διατριβὴ Οἰκονόμου).

4ον) ΑΦΟΡΜΑΙ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΟΥΣΙΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΩΝ ΜΕΡΙΔΩΝ

Ἡ διαφορὰ αὕτη ἀπόψεων καὶ πράξεων μεταξὺ τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν ἦτο ἑπόμενον νὰ διεγείρῃ σύγκρουσίν τινα μεταξὺ τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν, ἀλλ' ἐζητεῖτο ἡ πρὸς ταύτην ἀφορμή. Καὶ εὑρέθη αὕτη ὑπὸ τὰς ἑξῆς συνθήκας : Μετὰ τὸν ἐπὶ Δεκίου διωγμόν, ὁ Νοβᾶτος δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῇ εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς ἐν καιρῷ τοῦ διωγμοῦ παραπεσόντας καὶ εἶτα μετανοήσαντας καὶ περιέπεσεν εἰς αἵρεσιν κατακριθεὶς ὑπὸ τῶν τότε προεστώτων τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης, Κορνηλίου (Βαφείδου Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Τόμος Αος,

σελὶς 117). Ὁ Νουβᾶτος οὐ μόνον τῆς αἱρέσεως αὐτοῦ ταύτης οὐκ ἀπέστη μετὰ τὴν κατάκρισιν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ ἐχειροτόνησε Νοβατιανόν τινα καλούμενον, Ἐπίσκοπον Ρώμης, εἰς δὲ τὴν Ἀφρικὴν ἔστειλεν ὡς Ἐπίσκοπον Νικοστράτην τινα καλούμενον καὶ ἀλλαχοῦ ἄλλους. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον παρώξυνε πάντας κατὰ τοῦ Νουβάτου, ὡς γράφει ὁ Ρώμης Κορνήλιος τῷ Ἀντιοχείας Φαβίῳ, ἦτο τοῦτο ὅτι ἐν κλίνῃ ἀσθενείας κατακείμενος ἐζήτησε νὰ ἀναβαπτισθῇ. (Βιβλίον 6ον, Κεφάλαιον 43). Τὸ αὐτὸ εὐκρινέστερον ἐκφράζει ὁ Εὐσέβιος ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ αὐτοῦ Ἱστορίᾳ (V II, 8), ἐν οἷς γράφει : «Δικαίως ἀπεχθανόμεθα Νοβατιανῷ καὶ ἄλλως καὶ ὡς ἀθετοῦντι τὸ λουτρὸν τὸ ἅγιον καὶ τὴν πρὸ αὐτοῦ πίστιν καὶ ὁμολογίαν ἀνατρέποντι».

Λαϊκός τις ὀνόματι Magnus λαβὼν ἀφορμὴν ἀπὸ τὴν καινοτομίαν τοῦ Νοβάτου, ἤρχισε νὰ ἀμφιβάλλῃ καὶ νὰ διερωτᾶται: «πότερον τοὺς ὑπὸ Νοβατιανῶν ἅπαξ φωτισθέντας καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐπιστρέφοντας ἀναβαπτίζεσθαι δεῖ ἢ οὔ ; Ἡ οὕτω διατυπωθεῖσα ἀμφιβολία ἐκλόνισε καὶ ἐνέβαλε πολλούς, εἰς σκέψεις, περὶ τοῦ Βαπτίσματος. Μετὰ τὸν Magnus εἰς τὴν αὐτὴν ἀπορίαν εὑρέθησαν 18 Ἐπίσκοποι τῆς Νουμηδείας, οἵτινες ἀπέστειλαν ἐπιστολὰς εἰς τὸν Κυπριανὸν καὶ εἰς ἄλλους Ἐπισκόπους εὑρισκομένους ἐν Καρθαγένῃ ἐν ἔτει 225 καὶ ἐζήτουν παρ' αὐτῶν νὰ λάβωσι λύσιν τῆς ἀμφιβολίας αὐτῶν. «Ἐπιστολὴ 70, 1. Ἡ γνώμη τοῦ Κυπριανοῦ οὐδεμίαν περιεῖχεν ἀμφιβολίαν διότι καὶ πρότερον ἐν τῷ ἐν ἔτει 251 ἐκδοθέντι συγγράμματι αὐτοῦ περὶ ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν (Τόμος II, IV) ἀπροκαλύπτως διεκήρυξεν ὅτι τὸ Βάπτισμα τῶν αἱρετικῶν δίδει τέκνα τῷ διαβόλῳ καὶ ὄχι τῷ Θεῷ. Ἐπὶ πλέον δὲ ὑπεστήριξεν, ὅτι οὐδαμῶς δέον νὰ ἀθετῆται ἀπόφασις ληφθεῖσα ὑπὸ τοῦ προκατόχου αὐτοῦ ἐννοῶν τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἀγριππίνου, οὗτινος διάδοχος ἦτο. Ἀπήντησε δὲ καὶ εἰς τὸν Ἰανουάριον καὶ τοὺς συναδέλφους αὐτοῦ ὡς ἑξῆς : «ἃς ἐκφέρωμεν τὴν γνώμην ἡμῶν, οὐχὶ ὡς νέαν ἀλλὰ πρὸ πολλοῦ καὶ δὴ ὑπὸ τῶν προγενεστέρων ἡμῶν ἀποφασισθεῖσαν καὶ ὑφ' ἡμῶν διατηρηθεῖσαν καὶ μεθ' Ὑμῶν ἐξ ἴσου διὰ τῆς συμφωνίας ἧς συνδεόμεθα, φρονοῦντες. Φρονοῦντες δηλονότι καὶ ὡς βέβαιον τηροῦντες ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ βαπτίζῃ ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἐπειδὴ ἓν Βάπτισμα μόνον ἐν αὐτῇ ὑπάρχει.

Ἐπίσκοπος τῆς Μαυριτανίας ὀνόματι Κβίντους συνεβουλεύθη ἐπίσης τὸν Κυπριανόν, ἀνακοινῶν αὐτῷ ἐπιστολήν τινα, καθ' ἣν οἱ ἀναβαπτισταὶ καλοῦνται παραβάται τῆς ἀληθείας καὶ προδόται τῆς ἑνώσεως. Ἐκ τούτου ἐξάγεται ὅτι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀφρικῆς ὑπῆρχον ὀπαδοὶ τοῦ μὴ ἀναβαπτισμοῦ τῶν αἱρετικῶν. Ὁ Κυπριανὸς ἀπαντητικῶς ἀπέστειλεν εἰς τὸν Κβίντον τὴν προηγουμένην αὐτοῦ ἐπιστολὴν καὶ προ-

σέθεσε καὶ ἑτέραν, ἐν ᾗ ἐκφράζει τὴν ἔκπληξιν αὐτοῦ πῶς οἱ συνάδελφοι παραδέχονται, ἐπιστρέφοντας αἱρετικούς, χωρὶς νὰ παράσχωσι προηγουμένως αὐτοῖς τὸ Βάπτισμα (Ἐπιστολὴ 71, 1), ἐπιμένει ὅτι δὲν ὑπάρχει Βάπτισμα εἰς τοὺς αἱρετικούς, καὶ διακηρύτει ὅτι δὲν δύνανται νὰ δώσωσιν οἱ αἱρετικοί, πᾶν ὅ,τι δὲν ἔχουσι. Ὁ Ἐπίσκοπος Ρώμης φρονῶν ὅτι ἡ ἰδία ἑαυτοῦ Ἐκκλησία τηρεῖ τὴν Ἀποστολικὴν παράδοσιν καὶ ἀγανακτῶν διὰ τὴν Πρᾶξιν τῶν Ἀσιανῶν Ἐπισκόπων καὶ διὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Κυπριανοῦ κηρυττόμενα ἔγραψεν εἰς τὸν Φιρμιλιανὸν ἀπαγορεύων αὐτῷ νὰ βαπτίζῃ τοὺς ἐκ τῶν αἱρέσεων προσερχομένους, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Φιρμιλιανὸς ἐκώφευσεν εἰς τὰς ἐπιτακτικὸς ἀξιώσεις τοῦ Ἐπισκόπου Ρώμης, οὗτος συνεκάλεσεν ἐν ἔτει 253 Σύνοδον, ἐν ᾗ τὸν Φιρμιλιανὸν καὶ τοὺς ὁμόφρονας αὐτῷ Ἐπισκόπους τῆς Κιλικίας καὶ Γαλατείας ἠπείλησε νὰ ἀποκόψῃ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας. Ἡ συζήτησις μετετέθη ἀργότερον εἰς τὴν βόρειον Ἀφρικήν, ἔνθα ὁ Κυπριανός, ἵνα στηρίξῃ τοὺς ἐκ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ρώμης κλονισθέντας Χριστιανούς, συνεκρότησε κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Οὐαλλεριανοῦ καὶ Γαλλιανοῦ ἐν ἔτει 255 τὴν πρώτην Συνοδικὴν συνδιάσκεψιν ἐν Καρθαγένηῃ, ἐν ᾗ ἔλαβον μέρος 31 Ἐπίσκοποι (Πηδάλιον σελὶς 210, Βαρὸν Χενριὸν Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, τόμος Αος, σελὶς 281, Βαφείδου τόμος Αος, σελὶς 121, ἐπιστολὴ πρὸς Ἰουβιανὸν 73). Μετὰ μακρὰς συζητήσεις μεταξὺ τῶν συμμετασχόντων εἰς τὴν συνδιάσκεψιν Ἐπισκόπων, ἀπεφασίσθη καὶ ὡρίσθη ὅτι οὐδεὶς ἔξω τῆς Ἐκκλησίας δύναται νὰ βαπτίζηται, ἅτε ὄντος ἑνὸς τοῦ ἐν τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ Βαπτίσματος. Τούτων δ' οὕτω Συνοδικῶς ἀποφασισθέντων καὶ ὁρισθέντων, ὁ Κυπριανὸς διὰ Συνοδικῆς Ἐπιστολῆς πρὸς τὸν Ἰανουάριον καὶ τοὺς ἐρωτήσαντας αὐτὸν Ἐπισκόπους τῆς Νουμηδείας ἀπήντησεν ἐπιλέγων ὅτι οἱ αἱρετικοὶ κατὰ τὸν Ἱερεμίαν ἐν τῷ Β' Κεφαλαίῳ ἐγκατέλιπον ὕδατος ζωῆς καὶ ὤρυξαν ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους, οἳ οὐ δυνήσονται ὕδωρ συνέχειν. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ Ἱερώνυμος κρίνων τὸν Κυπριανὸν ἐν τῷ κατὰ Λουκιφεριανῶν διαλόγῳ αὐτοῦ γράφει : «Ἠναγκάσθη ὁ μακάριος Κυπριανὸς τοὺς συντετριμμένους λάκκους τῶν αἱρετικῶν ἀποφυγεῖν καὶ μήτε πιεῖν ἀπὸ ὕδατος ἀλλοτρίου καὶ διὰ τοῦτο ἀπέρριπτε τὸ Βάπτισμα τῶν αἱρετικῶν, πλήν γε μάτην· οὐκ ἐποίει δὲ τοῦτο ὁ Κυπριανὸς φιλονείκως οὐδὲ ἀναθέματι ἐβεβαίου, δι' ὃ οὔτε αἱρετικὸς ἐκρίθη, καθότι οὐκ ἐπεισματώθη εἰς τὴν γνώμην αὐτοῦ «Δοσιθέου Ἱστορία Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων Βιβλίον Β', Κεφάλαιον 16ον καὶ 1ον).

Ὁ Κυπριανὸς ἵνα προσδώσῃ μεγαλύτερον κῦρος εἰς τὰ ἀποφασισθέντα συνεκρότησε δευτέραν Σύνοδον ἐν ἔτει 256 ἐν ᾗ συμμετέσχον 71

Ἐπίσκοποι τῆς Νουμηδίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς καὶ ἐζήτησεν ἐν αὐτῇ τὴν περὶ τοῦ ζητήματος γνώμην ἑκάστου. Μετά τινας τῶν γνωμῶν διακυμάνσεις εἰς τὸ αὐτὸ κατέληξαν καὶ ἐπεκύρωσαν οὕτω τὰ προαποφασισθέντα. (Μελετίου Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία, Τόμος Α', σελὶς 263). Συνοδικαὶ τότε ἐξαπελύθησαν ἐπιστολαὶ εἰς τοὺς διαφόρους Ἐπισκόπους πληροφοροῦσαι αὐτοῖς τὰ ὑπὸ τῆς Συνόδου θεσπισθέντα. Τοιαύτη ἐπιστολὴ ἐστάλη καὶ εἰς τὸν Ἐπίσκοπον Ρώμης Στέφανον (Κυπριανοῦ ἐπιστολὴ 70, 71, 72. Δοσιθέου Ἱστορία Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, Βιβλίον Α'. Κεφάλαιον 16). Ὁ Ἐπίσκοπος Ρώμης Στέφανος, λαβὼν τὴν ἐπιστολὴν ταύτην συνεκρότησεν ἐν Ρώμῃ Σύνοδον, ἥτις ἄκυρον ἐκήρυξε τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἐξ ἀποφάσεως ἠπείλησε δι' ἐπιστολῆς, ὅτι θὰ διακόψῃ πᾶσαν σχέσιν πρὸς ἐκείνους τῶν ἀντιθέτων, οἵτινες εἰς τὴν ἑαυτῶν ἄποψιν θὰ ἐνέμενον. Ὁ Κυπριανὸς ἀπαντητικῶς ἔγραψε πρὸς τὸν Πομπήϊον μεμφόμενος τοῦ Στεφάνου καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐν Ρώμῃ ὁρισθέντων. Ὁ Κυπριανὸς γνωστοποιῶν τὴν ἀπόφασιν τοῦ Στεφάνου εἰς τὸν συνάδελφόν του Ἐπίσκοπον Τριπόλεως Πομπήϊον, ἐκφράζων τὴν ἔκπληξιν αὐτοῦ διότι ὁ Ἐπίσκοπος Ρώμης Στέφανος κρίνει «τὸ Βάπτισμα πάντων τῶν αἱρετικῶν δίκαιον καὶ νόμιμον», (Ἐπιστολὴ 74, 2), ἐξακολουθεῖ νὰ ἀπορρίπτῃ τὸ κῦρος τοῦ Βαπτίσματος τῶν αἱρετικῶν δι' ἐπιχειρημάτων ἤδη προλεχθέντων. Προσθέτει δέ, ὅτι ἐὰν οἱ αἱρετικοὶ δύνανται ἐγκύρως νὰ βαπτίζωσι δύνανται ὡσαύτως νὰ παρέχωσι τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Ἀλλ' ἀφοῦ δὲν δύνανται νὰ παρέχωσι τὸ ἅγιον Πνεῦμα, δὲν δύνανται καὶ νὰ βαπτίζωσι. Καὶ ἀπ' εὐθείας ἔγραψαν οἱ Ἀφρικανοὶ Ἐπίσκοποι, πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Ρώμης καὶ ἀποκρούοντες τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ κατερράπιζον τὸν στόμφον τοῦ Στεφάνου, καὶ ἀπέστειλαν εἰς αὐτὸν πρεσβείαν, τὴν ὁποίαν ὁ Ρώμης ἀπέκρουσε καὶ τὸν Κυπριανὸν ψευδαπόστολον καὶ δόλιον ἐργάτην ἀπεκάλεσε. (Κυπριανοῦ 75, Βαφείδου Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία. Τόμος Α', σελὶς 121).

Οἱ Ἀφρικανοὶ Ἐπίσκοποι πρὸς ἐσχάτην βεβαίωσιν τοῦ ἀναβαπτισμοῦ καὶ τελείαν ἀπόκρουσιν, τῶν περὶ μὴ ἀναβαπτισμοῦ ἀπόψεων τοῦ Ρώμης Στεφάνου, τρίτην ἐκάλεσαν ἔκτακτον Σύνοδον ἐν Καρθαγέννῃ, κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους 256,ἐν ᾗ παρήδρευσαν 84 Ἐπίσκ. τῆς Ἀνθυπατικῆς Ἀφρικῆς (Πηδάλιον σελὶς 211, Ἱστορία Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, Βιβλίον Α'., Κεφάλαιον 16). Ἡ Σύνοδος αὕτη ἐπεκύρωσε τὰς ἀποφάσεις τῶν δύο προηγουμένων Συνόδων καὶ διεκήρυξεν ὅτι, ἡ διαφορὰ τῶν γνωμῶν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου, δὲν αἴρει τὴν μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν ἑνότητα. Ἡ πρόληψις τοῦ σχίσματος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἡ ἔκδοσις τῆς μετριοπαθοῦς ταύτης ἀποφάσεως ὠφείλετο εἰς τὴν παρέμβα-

σιν τοῦ μειλιχίου καὶ εἰρηνικοῦ Ἀλεξανδρείας Διονυσίου, ὁ ὁποῖος ἐμερίμνησε κυρίως πρὸς κατάπαυσιν τοῦ σάλου τοῦ ἐκ τοῦ ζητήματος τούτου δημιουργηθέντος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τοῦτο ἀνεχαίτισε τοὺς Ρωμαίους Ἐπισκόπους καὶ περιώρισαν τὰς ὑπερβολικὰς αὐτῶν ἀξιώσεις. (Εὐσεβίου Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ΤΙ, 46 ΤΙΙ, 7, 5, 9). Ἐπὶ τῇ ἀποκαταστάσει τῆς ἠρεμίας τῶν πνευμάτων, ὁ Ἀλεξανδρείας Διονύσιος ἀπηύθυνε πολλὰς ἐπιστολάς : 1ον) πρὸς τὸν Ρώμης Στέφανον (Εὐσεβίου Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ΤΙΙ, 2, 4, 5), πρὸς τὸν διάδοχον τοῦ Στεφάνου Σίξτον μίαν ἐν ἔτει 257. (Εὐσεβίου V II, 5), ἑτέραν ἐν 258, Εὐσεβ. V II 9). 3ον) τὸν πρεσβύτερον Ρώμης Φιλήμονα (Εὐσεβ. V II, 7) καὶ 4ον) πρὸς τὸν Ρώμης Διονύσιον. Ἐπειδὴ ἐκ τῶν πολλῶν αὐτοῦ ἐπιστολῶν, ὀλίγαι περιεσώθησαν καὶ ἐπειδὴ παρατηρεῖται διαφωνία τῶν μαρτυριῶν (Ἱερωνύμου περὶ ἐπισήμων ἀνδρῶν 469 Βασιλείου τοῦ Μεγάλου πρὸς Ἀμφιλόχιον κανονικὴ ἐπιστολὴ κανὼν 1ος) δὲν εἶναι εὔκολον νὰ καθορισθῇ τίνα γνώμην εἶχεν ὁ Ἀλεξανδρείας Διονύσιος περὶ τοῦ κύρους τοῦ Βαπτίσματος τῶν αἱρετικῶν. Τοῦτο εἶναι τὸ μόνον βέβαιον ὅτι, εἶναι ὁ συντελέσας εἰς τὴν κατάπαυσιν τῆς ἔριδος καὶ εἰς τὴν πρόληψιν τοῦ σχίσματος.

Ἡ ἔρις αὕτη ἡ ὁποία κατ' ἀρχὰς περιωρίζετο μεταξὺ Ρώμης καὶ Καρχηδόνος καί τινων ἄλλων Ἐκκλησιῶν, ὡς πείθεταί τις μελετῶν τήν, κατ' αὐτήν, ἱστορίαν βαθμηδὸν ἔλαβε διαστάσεις καὶ κατέστη ζήτημα ἀπασχολοῦν σύμπασαν, σχεδὸν εἰπεῖν, τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐξειλίχθη εἰς ζήτημα ἀπασχολῆσαν Οἰκουμενικὰς Συνόδους, αἵτινες εἰς τὴν σοβαρότητα τοῦ ζητήματος ἀποβλέπουσαι, πολλοὺς περὶ τούτου ἐξέδωκαν Κανόνας, δι' ὧν ἐπεζήτησαν τὸν ἀκριβῆ καθορισμὸν τῆς στάσεως, ἣν ὤφειλον νὰ τηρῶσιν, οἱ κατὰ τόπους Ἐπίσκοποι, ἐμφανιζομένου ζητήματος, περὶ τοῦ πῶς δέον νὰ γίνωνται δεκτοὶ εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας οἱ αἱρετικοί. Καὶ τοῦτο ἐπέτυχον.

Ἐπειδὴ ὅμως καὶ σήμερον οἱ κατὰ τόπους Ἐπίσκοποι, πρὸ τῶν αὐτῶν, πολλάκις εὑρίσκονται δυσχερειῶν, διότι εὑρίσκονται πρὸ νέων αἱρετικῶν καὶ αὐτοὶ ὡς ἐκεῖνοι, ἤτοι τῶν Καθολικῶν, τῶν Διαμαρτυρομένων, καὶ τῶν Ἀγγλικανῶν, παρουσιαζομένης περιπτώσεως ἀποδοχῆς τοιούτων εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ποικίλλει δὲ ἡ πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας ἐν οὕτω σπουδαίῳ ζητήματι, ἀνάγκη εἶναι ὅπως ἀπασχολήσῃ καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο Οἰκουμενικὴν Πανορθόδοξον Σύνοδον, πρὸς λύσιν, διὰ νὰ ἦναι ἑνιαία ἡ Πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας, μελετουμένου τοῦ ζητήματος ἀπό τε δογματικῆς καὶ Κανονικῆς ἀπόψεως. Ἡ Σύγκλησις ὅμως τοιαύτης Συνόδου ἐκρίθη ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν, τό

γε νῦν ἀνέφικτος, λόγῳ τε τῶν καιρικῶν περιστάσεων καὶ διὰ τὸ ἀπαράσκευον αὐτῶν, ἐθεωρήθη ὅμως ἐπάναγκες, ὅπως ἀρχίσῃ ἡ σχετικὴ προπαρασκευαστικὴ ἐργασία διὰ τῆς μελέτης τῶν ζητημάτων, ἅτινα δέον νὰ ἀπασχολήσωσι Οἰκουμενικὴν ἢ Πανορθόδοξον Σύνοδον, ἥτις θὰ συνέλθῃ ὅταν εὐδοκήσῃ ὁ Θεός. Λαμβάνων ὑπ᾽ ὄψιν τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου καὶ τῆς γραφίδος ἐν ζητήμασι, μὴ ἐπισήμως καθωρισμένοις, καὶ ἐπιθυμῶν νὰ συμβάλω κατά τι εἰς τὴν προπαρασκευαστικὴν ἐργασίαν ἔκρινα σκόπιμον, ὅπως μελετῶν τοὺς περὶ τοῦ Βαπτίσματος τῶν αἱρετικῶν ἱ. Κανόνας, ἐξεύρω τὸ ἀληθὲς αὐτῶν πνεῦμα καὶ ἐξαγάγω, εἰ καταστῇ μοι δυνατόν,γνώμονά τινα βάσει τοῦ ὁποίου θὰ κρίνωνται οἱ σημερινοὶ αἱρετικοὶ καὶ θὰ καθορίζηται ὁ τρόπος τῆς ἀποδοχῆς αὐτῶνεἰς τοὺς κόλπους τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ ἐργασία μου αὕτη, μακρὰν τοῦ νὰ ἀξιώσῃ ὅτι θὰ διατυπώσῃ τὴν τελευταίαν λέξιν τῆς Θεολογικῆς ἐπιστήμης, ἐμφανίζει μόνον ἐνδιαφέρον καὶ προσπάθειαν διὰ τὴν συμβολὴν κατά τι εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Τὴν ὅλην ἐργασίαν διαιροῦμεν εἰς δύο Κεφάλαια, Αον καὶ Βον

Τὸ Αον Κεφάλαιον περιλαμβάνει : Ἀποφάσεις Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων ἐπὶ τοῦ ζητήματος.

α΄.) Ἀποφάσεις τῆς Αης Οἰκουμενικῆς Συνόδου

β΄.) Ἀποφάσεις τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου

γ΄.) Διατάξεις τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ἐκ τῆς πρὸς Ἀμφιλόχιον ἐπιστολῆς

δ΄.) Ἀποφάσεις τῆς Βας Οἰκουμενικῆς Συνόδου

ε΄.) Ἀποφάσεις τῆς ἐν Καρθαγέννῃ Συνόδου

στ΄.) Ἀποφάσεις τῆς Στ΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου

ζ΄.) Συμπέρασμα.

Τὸ Βον Κεφάλαιον περιλαμβάνει τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τοῦ ἀναφυέντος κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, πῶς δέον δέχεσθαι τοὺς νέους αἱρετικούς, ἤτοι τοὺς Καθολικούς, τοὺς Ἀγγλικανοὺς καὶ τοὺς Προτεστάντας ἤτοι :

α΄.) Τὴν Πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς πρὸ τῆς Μεγάλης Συνόδου χρόνους

β΄.) Τὰς ἀποφάσεις τῆς Μεγάλης Συνόδου

γ΄.) Τὴν Πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τὴν Μεγάλην Σύνοδον μέχρι Κυρίλλου τοῦ Ε΄.

δ΄.) Τὴν Πρᾶξιν τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας

ε΄.) Τὰ αἴτια καὶ τὰς ἀφορμὰς τῶν ἐπὶ Κυρίλλου τοῦ Ε΄ ἀποφάσεων καὶ τὰς ἀποφάσεις Κυρίλλου τοῦ Ε΄.

στ΄.) Τὴν μετὰ τὰς ἀποφάσεις Κυρίλλου τοῦ Ε΄ Πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας

ζ΄.) Τὴν ὀρθὴν τοῦ ζητήματος θέσιν πρὸς λύσιν καὶ τοὺς ἀπαραιτήτους ὅρους διὰ τὸ ἔγκυρον τοῦ Βαπτίσματος.

η΄.) Τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ κριτηρίου γνώμονος ἐπὶ τῶν νεωτέρων αἱρετικῶν Καθολικῶν, Ἀγγλικανῶν, Διαμαρτυρομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΩΝ ΣΥΝΟΔΩΝ ΕΠΙ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

α΄.) Ἀποφάσεις τῆς Α΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου :

Οἱ Ἐπίσκοποι Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, ὡς γράφει ὁ Διονύσιος πρὸς τὸν Ρώμης Ξύστον ἐνέμενον εἰς τὴν γνώμην αὐτῶν. (Εὐσεβίου Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Βιβλίον Β΄. Κεφάλαιον, Ε΄. Δοσιθέου, Ἱστορία Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, Βιβλίον Α΄. Κεφ. 16, παράγραφος 9). Ἐξηκολούθησαν δηλονότι ὁ μὲν Κυπριανὸς καὶ οἱ περὶ αὐτὸν καὶ οἱ τούτων διάδοχοι νὰ ἀπορρίπτωσι τὸ Βάπτισμα ὅλων τῶν αἱρετικῶν, οἱ δὲ Ἐπίσκοποι Ρώμης νὰ δέχωνται τὸ Βάπτισμα ἁπάντων τῶν αἱρετικῶν ὡς ἔγκυρον. Τὸ ζήτημα ἤχθη ἐνώπιον τῆς Α΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου πρὸς λύσιν. Ἡ Σύνοδος ἔταμεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν μέσην ὁδόν. Ἤρχισε νὰ κάμνῃ διάκρισιν μεταξὺ τῶν αἱρετικῶν καὶ νὰ καθορίζῃ τὸν τρόπον τῆς παραδοχῆς εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν τῶν διαφόρων αἱρετικῶν. Ἐξετάζων τις καὶ μελετῶν τοὺς ἱεροὺς Κανόνας τοὺς ὁποίους ἐξέδωκεν ἡ Σύνοδος αὕτη ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο θὰ ἴδῃ, ὅτι τάσις τις ἐπεκράτει παρὰ τοῖς Πατρᾶσιν, ὅπως γίνῃ συμβιβασμὸς τῶν δύο ἀντιμαχομένων μερίδων. Οὕτω οὔτε ἅπαντες οἱ αἱρετικοὶ ἀναβαπτίζονται, ὡς ἰσχυρίσθη ὁ Κυπριανός, οὔτε ἅπαντες οἱ αἱρετικοὶ γίνονται δεκτοὶ ἄνευ Βαπτίσματος ὡς ἰσχυρίσθη ὁ Ρώμης Στέφανος. Ἡ Σύνοδος ἐπελήφθη πρῶτον τοῦ ζητήματος τῶν Νοβατιανῶν, ὧν τὸ Βάπτισμα ὑπό τε τῆς ἐν Ρώμῃ ἐπὶ Πάπα Κορνηλίου γενομένης Συνόδου ὡς ἀναφέρει ὁ Εὐσέβιος καὶ ὑπὸ τῆς ἐν Καρθαγένῃ ἐπὶ Κυπριανοῦ καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ κατεδικάσθη ὡς ἄκυρον καίτοι οἱ Νοβατιανοὶ δὲν ἦσαν αἱρετικοὶ ἀλλὰ σχισματι-

κοὶ καὶ εἶχον καταδικασθῆ, ὡς γράφει ὁ Ζωναρᾶς, σχολιάζων τὸν 8ον τοῦτον Κανόνα, διὰ τὸ ἀσυμπαθὲς αὐτῶν καὶ μισάδελφον. (Ράλλη καὶ Ποτλῆ τόμος Β΄., σελὶς 133). Τελεσιδίκως δὲ ἀποφαινόμενος ὁ 8ος Κανὼν τῆς Α΄. ταύτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, διατάσσει ὅπως οἱ ὀνομάζοντες ἑαυτοὺς Καθαροὺς οἱ Νοβατιανοὶ δηλονότι προσερχόμενοι τῇ Καθολικῇ καὶ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ νὰ χειροτεθῶνται. Ἀλλ' ἡ χειροθεσία αὕτη, περὶ ἧς λόγον ποιεῖται ὁ 8ος Κανὼν δὲν πρέπει νὰ συγχέηται μὲ χειροτονίαν ἀλλ' ἐννοητέα ὡς ἑξῆς :

Ὁ ἱερεύς, τὴν χεῖρα θέτων ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν προσερχομένων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν αἱρετικῶν, νὰ δέχηται τούτους ὡς μετανοοῦντας, ὡς γράφει ὁ σχολιαστὴς τῶν ἱ.Κανόνων ἐν τῷ Πηδαλίῳ, ἀναφέρων τὸν ἱ. Κανόνα καὶ ἐν ὑποσημειώσει τοῦτο παρατηρῶν. Πλὴν τούτου ὁ ἱερεὺς ζητεῖ ἀπὸ τοὺς μετανοοῦντας καὶ προσερχομένους ἔγγραφον ὁμολογίαν, ὅτι τὰ τῆς καθολικῆς τηρήσουσι δόγματα καὶ τοὺς δι' ἀνάγκην ἀρνησαμένους τὸν Χριστὸν δέξονται καὶ οἰκονομήσουσιν αὐτοὺς κατὰ τοὺς καιροὺς τοὺς ὡρισμένους τῇ μετανοίᾳ τῶν παραπεπτοκότων, ὡς ἑρμηνεύει τὸν ἱ. Κανόνα ὁ Ζωναρᾶς. (Ρ. Π. Σύντ. Τόμος Β΄., σελὶς 134). (1) Μὶγν Τόμ. 100, σελ. 1317.

Μετὰ τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τῶν Νοβατιανῶν, ἡ Α΄. Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐπελήφθη τοῦ ζητήματος τοῦ τρόπου τῆς ἀποδοχῆς τῶν Παυλιανιστῶν, περὶ τοῦ ὁποίου ἀναφέρει ὁ 19ος Κανών. Ἀντιθέτως ὅλως πρὸς τὰς ἀποφάσεις τοῦ Ρώμης Στεφάνου καὶ τῶν περὶ αὐτόν, τῶν ἅπαντας ἀνεξαιρέτως τοὺς αἱρετικοὺς ἄνευ Βαπτίσματος δεχομένων, κατ' ἀρχὴν τοὐλάχιστον ἡ Σύνοδος αὕτη διὰ τοῦ 19ου Κανόνος διατάσσει τὴν παραδοχὴν τῶν Παυλιανιστῶν διὰ Βαπτίσματος, καὶ τοῦτο διότι οὗτοι εἶναι δυναμικοὶ καὶ διαπτύσσουσι τὸ σωτήριον Βάπτισμα (Μελετίου Ἐκκλησ. Ἱστορία, τόμος Β΄., σελὶς 238). Ἡ Σύνοδος δὲν περιορίζεται ὅμως μόνον εἰς τὴν γενικὴν ταύτην διατύπωσιν, ἀλλ' ἐξετάζει καί τινας περιπτωσιολογίας τοῦ ζητήματος. Ἐν περιπτώσει, λέγει, καθ' ἣν ἐχειροτονήθησαν τινὲς τῶν Παυλιανιστῶν ὑπὸ Ἐπισκόπων ἀγνοούντων τὴν αἵρεσιν αὐτῶν, βαπτίζονται οὗτοι καὶ παρακολουθοῦνται εἰς τὸν μετὰ τὸ Βάπτισμα βίον αὐτῶν. Καὶ ἐὰν μὲν εὑρεθῶσιν ἀνεπίληπτοι καὶ ἄμεμπτοι νὰ χειροτονῶνται ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου εἰς ὃν προσῆλθον, εἰ δὲ μὴ ἀξίως πολιτεύσονται νὰ καθαιρῶνται. Ἀλλ' ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Ζωναρᾶς, ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ σχετικοῦ Κανόνος, καταχραστικῶς χρησιμοποιεῖται ἡ λέξις «καθαιρεῖσθαι» καθ' ὅσον καθαρεῖται ὁ κυρίως χειροτονίαν

1) Πραγματ. Ἀγχιάλου Βασιλ. σελ. 9. 10.

δεχθεὶς καὶ εἰς τὸ ὕψος τῆς ἱερωσύνης ἀρθείς. Ὁ δὲ τὴν ἀρχὴν μὴ χειροτονηθείς, ἀληθῶς πῶς ἢ ἀπὸ ποῖον ὕψος καθαιρεθήσεται; (Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμος Β'., σελὶς 159). Κατὰ ταῦτα ἡ Σύνοδος αὕτη βαπτίζει καὶ χειροτονεῖ τοὺς προσβάλλοντας τὸ δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ μὴ ἀναφέροντας τὸ Βάπτισμα εἰς τὸ ὄνομα αὐτῆς.

Β'.) Ἀποφάσεις τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου

Τῆς Α'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου καθοριζούσης διὰ τῶν Κανόνων αὐτῆς 8ου καὶ 19ου τὸν τρόπον καθ' ὃν δέον νὰ γίνωνται δεκτοί, προσερχόμενοι, εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας οἱ Νοβατιανοὶ καὶ Παυλιανισταί, συμπληρωματικῶς πως περὶ τοῦ Βαπτίσματος τῶν αἱρετικῶν θεσπίζουσα καὶ ἡ ἐν Λαοδικείᾳ Σύνοδος ἡ συγκροτηθεῖσα ἐν ἔτει 358 ἐπαναλαμβάνει τὰς σχετικὰς διατάξεις τῆς Α'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ καθορίζει τὸν τρόπον τῆς ἀποδοχῆς τῶν Φωνειανῶν καὶ τῶν τεσσαρασκαιδεκατητῶν, διατάσσουσα ὅπως οὗτοι προσερχόμενοι εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας μὴ γίνωνται δεκτοὶ εἰς τὴν συμμετοχὴν τῶν Μυστηρίων πρὶν ἢ ἀναθεματίσωσι καὶ πᾶσαν μὲν αἵρεσιν μάλιστα δὲ τὴν ἑαυτῶν. Τοῦτο δὲ ποιήσαντες δέον νὰ κατηχηθῶσι καὶ εἶτα χρισθέντες Ἁγίῳ Μύρῳ, τὰ θεῖα κοινωνήσωσι Μυστήρια (Κανὼν 7ος τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου). Λόγος τοῦ ἐγκύρου τοῦ Βαπτίσματος τούτων, ὡς παρατηρεῖ ὁ σχολιαστὴς τοῦ Πηδαλίου ἑρμηνεύων τὸν 7ον Κανόνα τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου, δύναται νὰ θεωρηθῇ τὸ ὅτι βαπτίζουσιν καὶ οὗτοι ὀρθοδόξως (Π. Ρ. Β. Λ. Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμος Β'., σελὶς 198).

Καὶ ἡ ἁγία αὕτη Σύνοδος διακρίνουσα μεταξὺ τῶν αἱρετικῶν, ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τοὺς προμνησθέντας Φωτινειανοὺς καὶ τεσσαρακαιδεκατήτας, οὓς ἄνευ Βαπτίσματος δέχεται, διὰ τοῦ 8ου αὐτῆς Κανόνος διατάσσει, ὅπως τοὺς ἐκ τῆς αἱρέσεως τῶν λεγομένων Φρυγῶν ἐπιστρέφοντας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν νὰ κατηχῶμεν καὶ ὡς ὅλως ἀβαπτίστους ὄντας νὰ βαπτίζωμεν αὐτούς, ὡς προσβάλλοντας θεμελιώδη τοῦ Χριστιανισμοῦ δόγματα καὶ οὐχὶ ὀρθοδόξως βαπτίζοντας. (Σ. Ράλλη καὶ Ποτλῆ, τόμος Β'., σελὶς 189.

Γ'.) Διατάξεις τοῦ Μεγ. Βασιλείου ἐκ τῆς πρὸς Ἀμφιλόχιον Ἐπιστολῆς

Ὁ ἱερὸς οὗτος Πατὴρ (379) οὗτινος τὰ συγγράμματα ἐπεκύρωσεν ἡ Στ'. Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐν τῷ πρώτῳ αὐτῆς Κανόνι, εὐθύς, ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπιστολῆς αὐτοῦ μετὰ μικρὸν προοίμιον, ἐπιλαμβάνεται τοῦ ζητή-

ματος τοῦ τρόπου τῆς ἀποδοχῆς τῶν Νοβατιανῶν ἐξ ἀφορμῆς ἐπερωτήσεώς τινος αὐτῷ γενομένης ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Ἀμφιλοχίου.

Ὄντως λίαν σοφῶς συνετῶς καὶ περιεσκεμμένως ἀπαντᾷ ὁ ἱερὸς Πατὴρ πρὸς τὸν ἐπερωτήσαντα αὐτὸν ἅγιον Ἀμφιλόχιον παραπέμπων αὐτὸν εἰς τὰς τῆς Α΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀποφάσεις περὶ αὐτῶν καὶ προσθέτει ὅτι πολλαὶ καὶ διάφοροι γνῶμαι περὶ τοῦ ζητήματος τούτου κατὰ καιροὺς ἐξηνέχθησαν, ἀλλ' αἱ τῆς Α΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀποφάσεις, ὡς μεταγενέστεραι, δέον νὰ ἰσχύωσι καὶ μύρῳ καὶ οὗτοι νὰ γίνωνται δεκτοί. Περαιτέρω χωρῶν ὁ ἱερὸς Πατὴρ ἐπιλαμβάνεται τοῦ ζητήματος τοῦ τρόπου τῆς παραδοχῆς τῶν Πεπουζηνῶν, οὗτινος ζητήματος τὴν λύσιν ἐπελήφθη ἡ προμνησθεῖσα Σύνοδος (Λαοδικείας 8ος). Ἀλλ' ἵνα τὸ ζήτημα τοῦτο λύσῃ ὁ Μέγας Βασίλειος καθορίζει προηγουμένως τὴν ἔννοιαν τῆς αἱρέσεως, τοῦ σχίσματος καὶ τῆς παρασυναγωγῆς, ἵνα ταύτην χρησιμοποιήσῃ ὡς βάσιν τῆς περαιτέρω τοῦ ζητήματος ἐξετάσεως. Οὕτω τὸ μὲν Βάπτισμα τῶν αἱρετικῶν ἀπορρίπτει, τὸ δὲ τῶν σχισματικῶν παραδέχεται. Τοῦ κυρίου δὲ ζητήματος ἐπιλαμβανόμενος ἀποφαίνεται ὅτι τοὺς Πεπουζιανοὺς προδήλως ὄντας αἱρετικοὺς δέον ἀναβαπτίζειν, τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ προσερχομένους, τὴν αἰτίαν δὲ τῆς διὰ Βαπτίσματος παραδοχῆς αὐτῶν ἐπισυνάπτων γράφει, ὅτι οὗτοι δὲν βαπτίζονται συμφώνως πρὸς τοὺς παραδεδομένους τύπους, ἤτοι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀλλὰ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Μοντανοῦ καὶ τῆς Πρισκίλλης, τῶν τελευταίων τούτων ἀντικαθιστώντων τὸν Παράκλητον, ἤτοι τὸ Ἅγ. Πνεῦμα.

Κατὰ ταῦτα καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος σπουδαιότατον λόγον ἀκυρότητος τοῦ Βαπτίσματος ἐθεώρει τὴν μὴ ἐπίκλησιν τοῦ ὀνόματος τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Προκειμένου δὲ περὶ τῶν ἐγκρατητῶν καὶ τῶν Ὑδροπαραστατῶν, καίπερ ὅ,τε Φιρμιλιανὸς καὶ ὁ Κυπριανὸς καὶ οἱ περὶ αὐτοὺς διατάσσουσι ρητῶς, τὴν διὰ Βαπτίσματος παραδοχήν, διότι οὗτοι διέτασσον τὴν διὰ Βαπτίσματος παραδοχὴν πάντων τῶν αἱρετικῶν καὶ σχισματικῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ προσερχομένων, ὅμως, ἐπειδὴ κατ' οἰκονομίαν μεταγενεστέρα ἀπόφασις εἰλημμένη ὑπάρχει ὅπως διὰ Μύρου γίνωνται δεκτοὶ (Παράβαλε 8ον Κανόνα τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου) πρέπει ταύτην νὰ ἀκολουθήσωμεν «ἵνα μὴ διὰ τὴν ἀκρίβειαν, ὀκνηρότεροι γένωνται εἰς τὸ προσέρχεσθαι τῇ Ἐκκλησίᾳ».

(Ἀκολουθεῖ)

† Ὁ Μητροπολίτης Αἴνου ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ΕΠΗ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

Οἱ ὅλοι στίχοι Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, οἱ περιλαμβανόμενοι εἰς τοὺς τόμους 37 καὶ 38 τοῦ Μίν, ἀνέρχονται εἰς 20182, εἰς τοὺς ὁποίους συμπεριλαμβάνονται καὶ οἱ 2601 στίχοι τοῦ διαμφισβητουμένου δράματος «Χριστὸς Πάσχων». Ἐκ τούτων δὲ οἱ 1608 ἀνήκουν εἰς τὰ Δογματικὰ Ἔπη, οἱ 5965 εἰς τὰ Ἠθικὰ — ὧν ἡ κριτικὴ ἀνάλυσις συμπεριελήφθη εἰς τὸ πρὸ διετίας ἐκδοθὲν ἔργον μου «Ἠθικὰ ποιήματα» — οἱ 6638 εἰς τὰ Περὶ ἑαυτοῦ Ἱστορικὰ Ἔπη — τῶν ὁποίων συνεχίζομεν δημοσιεύοντες ἐδῶ τὰς κριτικὰς μελέτας — οἱ 2025 στίχοι ἀνήκουν εἰς τὰ περὶ τῶν ἑτέρων Ἱστορικὰ ποιήματα, οἱ 540 εἰς τὰ Ἐπιγράμματα καὶ οἱ 759 εἰς τὰ Ἐπιτάφια.

Ἔχομεν δὲ ἐξετάσει ἐφέτος τὰ ἑξῆς Ἱστορικὰ περὶ ἑαυτοῦ ποιήματα· 1) Εἰς τὰ Ἔμμετρα (στίχοι 103), 2) τὸ ἑνδέκατον Ἱστορικὸν φέρον τὴν ἐπιγραφὴν Περὶ τὸν ἑαυτοῦ βίον (στίχοι 1949) ὅπερ ἐστὶ καὶ τὸ μακροσκελέστερον τῶν Ἐπῶν, 3) ἐξητάσαμεν ἐν συνεχείᾳ τοῦ ἑνδεκάτου καὶ τὸ δωδέκατον Εἰς ἑαυτὸν καὶ περὶ Ἐπισκόπων (στίχοι 836) καὶ 4) τὸ πρῶτον Ἱστορικὸν «Περὶ τῶν καθ' ἑαυτὸν» ἐκ στίχων 637. Ὥστε ἔχομεν ἐξετάσει ἐκ τῶν 6638 στίχων, στίχους 3525, ἤτοι πλέον τοῦ ἡμίσεος, συμπεριλαμβανομένους εἰς τέσσαρα μόνον ποιήματα, καθ' ὃν χρόνον ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν Ἱστορικῶν Ἐπῶν Περὶ ἑαυτοῦ ἀνέρχεται εἰς ἐνενήκοντα ἐννέα. Ἐνῷ τέσσαρα μόνον Ἔπη ἔχουν 3525 στίχους, τὰ ὑπόλοιπα ἐκ τῶν 99 ἤτοι 95 Ἔπη κατέχουν μόνον 3113 στίχους ! Καὶ εἶναι φανερὸν ἐκ τούτου ὅτι εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὀλιγόστιχα, πλὴν τοῦ 30οῦ (στίχοι 226), τοῦ 34ου (στίχ. 210), τοῦ 45ου (στίχοι 350), τοῦ 88ου (στίχοι 181), τοῦ 68ου (στίχοι 104) τοῦ 50οῦ (στίχοι 115), τοῦ 16ου (στίχοι 104), τοῦ 17ου (στίχοι 108), τοῦ 19ου (στίχοι 108) καὶ τοῦ 13ου περιλαμβανομένου εἰς 117 ἡρωϊκοὺς στίχους. Ἐκ τῶν ἐπιλοίπων πολλὰ εἶναι 12στιχα, πολλὰ τετράστιχα, μερικὰ μεταξὺ 50 καὶ 12 στίχων καὶ ἕν, τὸ τελευταῖον καὶ 99ον τὸν ἀριθμόν, τρίστιχον.

Περὶ τούτων, καίπερ δευτερευούσης σημασίας, θὰ ἀσχοληθῶμεν ἐν τοῖς ἐφεξῆς, βαίνοντες πρὸς τὸ τέρμα τῶν περὶ τὰ Ἱστορικὰ Ἔπη μελετημάτων.

ΕΙΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ

Ἰδιαίτερον χαρακτηριστικὸν τῆς γρηγοριανῆς ποιήσεως εἶναι αἱ δυναταὶ καὶ συχναὶ ἐπιθέσεις τοῦ ποιητοῦ ἐναντίον τῶν ανα-

ξίων τῆς κλήσεως κληρικῶν καὶ ἐναντίον τῶν ἀντιπάλων του ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ κονίστρᾳ. Εἰς τὰ πεζά του ἔργα δὲν συναντῶμεν τοιαύτης ἐκτάσεως καὶ τόσης βιαιότητος ἐκφράσεις, διότι ἐν ἐνεργείᾳ ὢν ὁ Μέγας Ἱεράρχης ἀπέφευγε τὴν δημιουργίαν ζητημάτων — καὶ δὴ προσωπικῶν— περιποιούμενος τὴν εἰρήνην τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀποφεύγων νὰ ταράζῃ αὐτὴν καθ' οἱονδήποτε τρόπον. Ὅταν δεινῶς αὕτη ἐταράχθη κατὰ τὰς προσυσκέψεις τῆς Β'. Οἰκουμενικῆς (τὸ 380) καὶ δὴ ὅταν ἀντελήφθη ὅτι στόχος ἐπιθέσεως ἦτο ἡ ἰδιότης του ὡς Ἐπισκόπου Νέας Ῥώμης, ὅταν φανερὰ ἐκηρύχθη πόλεμος κατ' αὐτοῦ καὶ διημφισβητεῖτο ἂν ὁ Ἐπίσκοπος Σασίμων Γρηγόριος ἐξελέγη κανονικῶς Ἐπίσκοπος τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων, διημφισβητήθη ἑπομένως εἰς αὐτὸν τὸ δικαίωμα νὰ προεδρεύσῃ τῆς Συνόδου, τότε προετίμησε νὰ παραιτηθῇ χάριν τῆς εἰρηνεύσεως. Ἐπροτίμησε νὰ ριφθῇ εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπως ὁ Ἰωνᾶς, διὰ νὰ κοπάσῃ ἡ τρικυμία, ἐπρόκρινε νὰ παραιτηθῇ καὶ ἀμέσως νὰ ἀπομακρυνθῇ. Ἀλλ' ὁ εἰρηνόφιλος καὶ πρᾶος Ἱεράρχης γίνεται ἀγνώριστος εἰς τὰ Ἔπη, τὰ ὁποῖα συνέγραψεν, ὡς εἶδος Ἀπομνημονευμάτων, κατὰ τὴν τελευταίαν πενταετίαν τῆς ζωῆς του. Συχνὰ πυκνὰ ἐπιτίθεται κατὰ τῶν «ἀδελφῶν» του. Μὲ τὴν πρώτην εὐκαιρίαν ζητεῖ οὕτως εἰπεῖν νὰ ξεθυμάνῃ, ἐξεμῶν πικρὰς ἀληθείας καὶ ἀληθεστάτους δυστυχῶς χαρακτηρισμοὺς συγχρόνων του προσώπων, ἀδιαφορῶν διὰ τοὺς τυχὸν μέλλοντας ἐπικριτάς του. Οἱ στίχοι του αὐτοὶ εἶναι εἶδος ἀντιεμετικοῦ φαρμάκου, εἶναι ἀντιφάρμακον τῆς χολῆς καὶ τοῦ ὄξους τὰ ὁποῖα ἐποτίσθη κατὰ τὴν κληρικήν του σταδιοδρομίαν. Φυσικὴ ἀντίδρασις κατὰ τῶν πικριῶν ποὺ συνεχῶς ἐδοκίμαζεν εἰς τὴν πεζὴν ζωὴν ὁ ποιητής. Εἰς τὴν ζωὴν αὐτὴν λέγει ὁ Ἀριστοφάνης εἰς τοὺς Βατράχους, τὴν πλειοψηφίαν μοιραίως ἔχουν οἱ τυμβωρύχοι, οἱ λωποδύται, οἱ ἀγύρται, οἱ ψευδολόγοι, οἱ ἐπίορκοι, οἱ ἄστατοι, οἱ ῥαδιοῦργοι καὶ ἐπιτήδειοι. Δὲν ἔπρεπεν ὅμως οἱ ἠθικοί του δολοφόνοι νὰ μείνουν ἀτιμώρητοι ! δὲν ἔπρεπε νὰ σιωπᾷ, αὐτῶν διαρκῶς ὁμιλούντων, ψευδομένων καὶ κακολογούντων ! οὔτε πρέπει νὰ εἶναι λεῖος ὁ δρόμος τῶν κακοποιῶν, ἀνεμποδίστως ἐργαζομένων τὸ κακὸν καὶ ὑπονομευόντων τὴν ὑπόληψιν κάθε τιμίου κληρικοῦ ! Αὐτὰ ἔγραψεν — ὅπως ἔχομεν ἴδει — εἰς τὸ προοίμιον τοῦ ΙΒ' ἱστορικοῦ τοῦ φέροντος ἐπιγραφὴν Εἰς ἑαυτὸν καὶ περὶ Ἐπισκόπων.

Ἅπαξ λοιπὸν δικαιολογηθεὶς δὲν ἐπαναλαμβάνει τὰ ἴδια, τὰ ὁποῖα ἴσως νὰ μὴ ἀνταποκρίνωνται πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἀπολύτου εὐαγγελικῆς μακροθυμίας, ἅτινα ὅμως ἐφρόνει ὅτι ἦσαν ἀπαραίτητα διὰ τὴν διόρθωσιν τῶν κακῶς ἐχόντων καὶ τὴν ἠθικὴν ἐξυγίανσιν. Οἱ κακοὶ πλειονοψηφοῦν καὶ φωνάζουν καὶ φαίνονται ἐπικρατοῦντες. Πῶς λοιπὸν

ἡ ἀρετὴ νὰ σιωπᾷ καὶ ἁπλῶς παθητικὰ νὰ ὑπομένῃ ;

Εἰς τὸ ΙΓ'. Ἱστορικὸν ποὺ ἐξετάζομεν, ἀρχίζει ἀμέσως τὴν ἐπίθεσιν, χωρὶς προοίμια καὶ δικαιολογίας. Ὅταν οἱ ἀνήθικοι κακοποιοῦν ἐν ἄκρᾳ μυστικότητι καὶ σιωπῇ, χωρὶς ἐντροπήν, χωρὶς δικαιολογίαν, χωρὶς προσχήματα, οἱ ἠθικοὶ ἄνδρες δικαιοῦνται φυσικῷ τῷ λόγῳ νὰ ἀμύνωνται ἔντονα ἢ καὶ νὰ ἀντεπιτίθενται χωρὶς δικαιολογητικά. Διότι τὰ εὐκόλως ἐννοούμενα παραλείπονται.

Ὦ θυσίας πέμποντες ἀναιμάκτους ἱερῆες !
ὦ ψυχῶν ταμίαι μεγακύδεες ! ὦ μεγάλοιο
πλάσμα Θεοῦ χείρεσσιν ἐν ὑμετέρησι φέροντες !
ὦ Θεὸν ἀνθρώποισι μέγ' ἔξοχον εἰς ἓν ἄγοντες !
ὦ κόσμοιο θέμεθλα, βίου φάος, ἕρμα λόγοιο
μυστοπόλοι ζωῆς ἀτελευτήτοιο φαεινῆς
Χριστοφόροι θώκοισιν ἐνεδρεύοντες ἀρίστοις
ὑψηλοὶ θεάτροισι γεγηθότες εὐπρεπέεσιν ἀρίστοις
σκηνοβάται, κώλοισιν ἐφεσταότες ξυλίνοισιν
ἀδρανέως χάσκοντες ἐν ἀλλοτρίοισι προσώποις
εὐσεβίης δ' ὅσα ἐντός, ὁμοίια πᾶσιν ἔχοντες !

Αὐτοὶ εἶναι οἱ πρὸς οὓς ἀποτείνεται ὁ ποιητής, οἱ ἀνάξιοι τοῦ κλήρου, οἱ μὴ ἔχοντες συνείδησιν τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν, οἱ θεατρίνοι, οἱ φαρισαῖοι, οἱ ἀσεβεῖς. Ἀλλὰ ἀνάγλυφοι κυρίως εἶναι οἱ 40 στίχοι (75 – 115) ὅπου ὁ Γρηγόριος παρατάσσει εἰκοσιεπτὰ (ἀρ. 27) κοσμητικὰ ἐπίθετα, ἐκ τῶν ὁποίων πληροφορούμεθα ἀπίστευτα διὰ τὸν χρυσοῦν αἰῶνα τῆς Ἐκκλησίας πράγματα. Πληροφορούμεθα μετά τινος... χαρᾶς καὶ λύπης ὅτι ὑπῆρχον καὶ τότε Κληρικοί τινες «κακίης ἐπιβήτορες» δηλ. φαῦλοι, «αἴσχεα φωτῶν» αἰσχροὶ ἄνθρωποι, « «γάστορες» θεοποιοῦντες τὴν γαστέρα «εὐρυτένοντες, ἀναιδέες, ζωροπόται, πλάγκται, φιλοκέρτομοι, (φιλοκατήγοροι), ἁβροχίτωνες (=ὡς γυναῖκες ἐνδυόμενοι ἁβρὰ ἐνδύματα) ψεῦσται, ὑβρισταί, θοῶς ἐπίορκον ὀμοῦντες (=ταχεῖς εἰς ἐπιορκίας) δημοβόροι (=τρώγοντες τὰ δημόσια χρήματα) κτεάτεσσιν ἐπ' ἀλλοτρίοισιν ἀάπτους βάλλοντες παλάμας (=ἁρπάζοντες ξένα κτήματα) φθονεροί, δολόεντες (δόλιοι) ἄπιστοι, θῶπες ἐρισθενέων χθαμαλοὶ (=εὐτελεῖς θωπευταὶ τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς), χθαμαλοῖσι λέοντες (=λεοντάρια ἀπέναντι τῶν ἀδυνάτων), ἀμφίθετοι (=ἄστατοι) καιροῖο

πολυτρέπτου θεράποντες (=καιροσκόποι), πολύποδες πέτρησιν ἀειδόμενοι χρόα μύθῳ (=ὡς πολύποδες ποὺ λέγεται ὅτι μεταβάλλουν χρῶμα), ἀρτίγαμοι (=μὲ ἐμφάνισιν νεογάμβρου), ζείοντες (ζεστοί, θερμοὶ εἰς ἐκδηλώσεις), ἔτι χνοόωντες ἴουλον (=νεαροὶ ποὺ μόλις ἄρχισε νὰ βγάζῃ χνοῦδι τὸ μάγουλό τους)...

Ἐπροτίμησα νὰ θέσω ἀποσιωπητικὰ καὶ νὰ σταθῶ εἰς τὸν στίχον 84 παρὰ νὰ προχωρήσω μέχρι τοῦ 115ου. Ὁ ποιητὴς τὰ ἔγραψε ἀφοῦ τὰ εἶδε. Ἡμεῖς ὅμως ἐμβλέπομεν καὶ ὑπερβολὰς καὶ δὲν τὰ εἴδομεν ὅλα εἰς τὴν πραγματικότητα, χωρὶς ἡ ἐποχή μας νὰ εἶναι τέταρτος αἰών. Ὁ αὐτοθυσιασθεὶς πρὸ πέντε ἐτῶν, ὁ ἐγκαταλείψας τὴν Πόλιν καὶ τὰ Ἀνάκτορα Γρηγόριος, εἶναι ἀγνώριστος γράφων Ἔπη παρὰ τὴν Ναζιανζόν. Τὸ θῦμα ἠγέρθη ἀπειλητικῶς καὶ λαλεῖ διὰ νὰ πατάξῃ τοὺς φαύλους. Μὲ τὸν κεραυνὸν εἰς τὸν κάλαμον ἀπειλεῖ τοὺς ἀναξίους. Δὲν ὑποχωρεῖ πρὸ οὐδενός, δὲν φείδεται κανενός. Φαντάζεται ὅτι κρατεῖ θεῖόν τι φραγγέλιον, ἢ πτύον ἐν τῇ χειρὶ καὶ διακαθαρίζει τὴν ἅλωνα τοῦ Κυρίου. Ὁμιλεῖ διὰ νὰ σιωπήσουν οἱ φαῦλοι, διὰ νὰ περιορισθοῦν οἱ κακοποιοὶ καὶ νὰ ἐλαττωθῇ τὸ κακὸν τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς καλὰ ἔκαμε καὶ εἶπε δημοσίᾳ ὅσα σιγὰ σιγὰ ἐψιθυρίζοντο κατ' ἰδίαν. Πιστεύω, ὅτι περιγράφων τὸ κακὸν συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ ληφθοῦν ἔπειτα κανονικὰ μέτρα. Ἑπομένως ὁ ποιητὴς ὠφέλησε καὶ δι' αὐτὸ ἂς τὸν κρίνωμεν ἐπιεικῶς. Πολλὰ γράφονται ποιητικῇ καὶ γεροντικῇ ἀδείᾳ.

Πρέπει ὅμως καὶ νὰ τὸν θαυμάσωμεν ἀπὸ φιλολογικῆς ἀπόψεως, διὰ τὴν δύναμιν καὶ τὸ κάλλος τῶν στίχων αὐτοῦ καὶ προπαντὸς διὰ τὴν τελείαν γνῶσιν τῆς φιλολογίας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Τίποτε δὲν ὑπῆρξεν ἄγνωστον εἰς αὐτόν, ὅλα τὰ συγγράματα τῶν ἀρχαίων τὰ εἶχε μελετημένα. Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ σχῆμα λόγου, τὴν σπανίαν παράταξιν εἰκοσιτόσων ἐπιθέτων, τὸ ἀνεκάλυψεν εἰς τὸν Ἀριστοφάνην καὶ τὸ ἐμιμήθη ! (Νεφέλαι στίχ. 445—452).

Οἱ στίχοι 99 ἕως 107 μαρτυροῦν ὅτι δὲν ἐγίνετο πάντοτε ἡ ἐπιβληθεῖσα ἔπειτα ὑπὸ ἐκκλησιαστικῶν κανόνων διαλογὴ τῶν μελλόντων χειροτονηθῆναι καὶ ὑπηρετῆσαι τὴν ἁγίαν Τράπεζαν. Ὅπως καὶ ὁ Σαοὺλ ἀνεδείχθη ὑποφήτης, ὢν ξένος τῆς θείας χάριτος, τοιουτοτρόπως καὶ πολλοί, μετερχόμενοι μὴ ἀδιάβλητα καὶ χυδαῖα ἐπαγγέλματα, παρελαμβάνοντο καὶ εἰσήγοντο εἰς τὸν ἱερὸν κλῆρον, ὅπου συνήντησεν ὁ ποιητὴς πρώην σκυτοτόμους, πρώην ἀροτῆρας, πρώην ἀσβεστοποιούς, θηρευτάς, τέκτονας ἐργάτας ! Ἔρριπτεν ἄλλος τὸν μέγαν πέλεκυν, ἄλλος τὴν ἐχέτλην, (τὸ ἄροτρον), ἄλλος τὴν δοράν, ἄλλος τὰ δόρατα, ἄλλος τὴν πυράγραν

καὶ ὅλοι αὐτοὶ ἐχειροτονοῦντο καὶ συνεθλίβοντο περὶ τὴν ἁγίαν Τράπεζαν, «στεινόμενοι, στενοῦντες». Ὁ ἔχων ἰσχυροὺς ἀγκῶνας παρηγκώνιζε τὸν ἄριστον, ποὺ εἶχεν ἱδρῶτας καὶ κόπους ἐκκλησιαστικῶν θρόνων, ποὺ ἦτο ἄριστος οὐρανοφοίτης, γηραιὸς ὑποπιάσας τὴν σάρκα, μὲ πνεῦμα ὄχι κοσμικὸν ἀλλὰ πνευματικόν, νεκρὸς μεταξὺ ζώντων (ὅπως ὁ Παῦλος ἀπέθανε τῷ κόσμῳ καὶ ἔζη ἐν Χριστῷ) ἐσθλὸς θυηπόλος τοῦ Ἄνακτος Χριστοῦ !

— Χριστὲ Ἄναξ ! Ἀναχωροῦντά με ἤδη εἰς τὴν ἄλλην ζωήν, ἂς μὴ μὲ καταλάβῃ ἀνία. Ἐκουράσθηκα ἐπὶ τόσα ἔτη διεξάγων μακρὸν πόλεμον ἐναντίον λύκων τῆς ποίμνης, ἐναντίον δηλαδὴ τῶν κακῶν ποιμένων ! Ἀπὸ τὰ μέλη μου ἐξητμίσθη ἡ δύναμις, μόλις ἀναπνέω καταβεβλημένος ὑπὸ τῶν κόπων μου καὶ ὑπὸ τῆς συναισθήσεως τοῦ ἡμετέρου αἴσχους ! Εἰς μάτην ἐσαρκώθη ὁ Θεός. Ἐδῶ θεοὶ εἶναι κατὰ τοὺς μὲν ὁ Παῦλος, κατ' ἄλλους ὁ Πέτρος, κατ' ἄλλους ὁ Ἀπολλώς. Εἰς μάτην ἐτρυπήθη μὲ ἥλους ὁ σταυρωθεὶς Χριστός. Λῆθεν διὰ τὸ ζήτημα τῆς Τριάδος, διαιροῦνται ἐκ προσωπικῶν λόγων καὶ διαιροῦν τὸν λαόν, ἐπειδὴ ὁ καθένας δὲν εἶναι εἰλικρινὴς παρὰ διπλοπρόσωπος, εἶναι λύκος φέρων δορὰν προβάτου ! εἶναι χαλκὸς προσφέρων δηλητηριῶδες δέλεαρ εἰς τοὺς ἰχθῦς !

— Τὰ πάντα συγχέονται καὶ συμφύρονται εἰς ἕν, τὸ σκότος μὲ τὸ φῶς ὁ Χριστὸς μὲ τὸν ἄνθρωπον, ὁ ἥλιος μὲ τὰ ἄστρα, ὁ ἀγαθὸς ἄγγελος μὲ τὸν Ἑωσφόρον. Τὰ ἴσα φέρει ὁ Πέτρος μὲ τὸν Ἰσκαριώτην Ἰούδαν τὸν θεοκτόνον, ὁ χρυσὸς μὲ τὸν σίδηρον, τὰ Ἱεροσόλυμα μὲ τὴν Σαμάρειαν, οἱ μαργαρῖται μὲ τοὺς κοινοὺς λίθους, αἱ ὡραῖαι πηγαὶ μὲ τὰς ἀπαισίας χαράδρας ! Τὰ πάντα ἐδῶ συγχέονται καὶ συμφύρονται ὅπως πρὸ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου ! Ποῖος σοφὸς ἀοιδὸς θέλει θρηνήσει τὴν κατάστασιν αὐτήν ; Σταματήσατε λοιπὸν φίλοι, ἂς παύσωμεν ἁμαρτάνοντες ὀψέποτε τιμηθήτω ὁ Θεὸς διὰ θυσιῶν εὐαγῶν. Ἀκούσατέ μου. Ἐὰν ὅμως τοὺς λόγους καὶ τὸ γῆράς μου περιφρονήσῃ τὸ θράσος τῶν νέων, ἐὰν αἱ φωναὶ τῶν κραζόντων κολοιῶν πνίξουν τὰς συμβουλάς μου, τότε θὰ ἐπέλθῃ τιμωρὸς ἡ χεὶρ τοῦ ἀθανάτου Θεοῦ καὶ ἡ μαύρη ἡμέρα τῆς κρίσεως.

— Μὲ τοιαύτης ποιότητος ἀνθρώπους ἐγὼ δὲν δέχομαι νὰ λέγωμαι ὁμόθρονος συνεργὸς καὶ συζητητής, σύντροφος καὶ συνοδίτης. Αὐτοὶ ἂς πορεύωνται τὸν δρόμον των. Ἐγὼ ζητῶ κιβωτὸν τοῦ Νῶε διὰ νὰ ἀποφύγω τὸν ὄλεθρον. Εἴθε αἰσίως νὰ φθάσω εἰς τὸν εὔσπλαγχνον θρόνον τοῦ ἀθανάτου Θεοῦ !

ΕΙΣ ΕΑΥΤΟΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΘΟΝΟΥΝΤΑΣ

Πολὺ ἐνδιαφέροντες εἶναι καὶ οἱ 67 ἰαμβικοὶ στίχοι τοῦ 14ου ἱστορικοῦ Ἔπους. Ὡς περιεχόμενον καὶ ὡς ποίησις. Ὡς περιεχόμενον διεκτραγωδεῖ τὴν ψυχικὴν κατάστασιν καὶ τὰς γνώμας τοῦ Γρηγορίου ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν διαίρεσιν καὶ τὴν περὶ πίστεως εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα ἐπικρατήσασαν πλάνην καὶ δὴ ὡς πρὸς τὰς ἰδέας τῶν πνευματομάχων, μὴ δεχομένων τὸ Πνεῦμα ὡς τρίτον ἰσότιμον τοῖς ἄλλοις δυσὶ πρόσωπον Αὐτῆς. Ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ὁ Θεολόγος ἐδιώχθη ἐμισήθη παρηγκωνίσθη ὑπὸ τῶν ἀδίκως κρινόντων ἀνθρώπων. Ἀλλ' ἐπέμενε καὶ ὑπέμεινε μὲ καρτερίαν. Ἐστηρίζετο ἐπάνω εἰς δύο λίθους, ὅπως ὁ ἀκρογωνιαῖος Χριστός ! Συνετρίβη ἐμπεσὼν εἰς πάλην μὲ λέοντας καὶ φρίσσοντας ἀγριοχοίρους. Οἱ ἐχθροί μου — ἐπάγεται — ἓν μόνον εἶχον ἔργον, τὸ πλέκειν πλεκτάνας ἐναντίον μου. Ἔγινα τώρα ἐνθρονιζόμενος καὶ ἀμέσως ἐκθρονιζόμενος, ἀπόθρονος ! Ἀκούσατε. Ἐπιμένω εἰς τὴν θεότητα τοῦ Πνεύματος. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια καὶ ἂς λιθοβολοῦμαι ὁμολογῶν αὐτήν. Στέκομαι ἄτρεπτος σκοπὸς τῆς ἀληθείας, διαπτύων φλυαρίας λόγων καὶ βροχὰς βελῶν. Ὁ Πατὴρ εἶναι πηγὴ καὶ ρίζα, ἐξ Οὗ φῶς γεννητὸν ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος καὶ ἡ ἄχρονος φύσις τὸ Πνεῦμα. Ὁ Θεός, ὁ Θεός μου, ὁ Θεός, τρισσὴ Μονάς. Αἰωνία ἀλήθεια ἀπαρασάλευτος. Ὁ ἀτιμάζων τὸ ἓν πρόσωπον ἀτιμάζει τὸ ὅλον. Ἐγὼ ἔχω φωνὴν καὶ φωνάζω, σὺ ἂν θέλῃς ἔχε πόλεις καὶ θρόνους ! Εἶμαι λύχνος ἐπὶ τῆς λυχνίας, φεγγοβολῶ τὴν οἰκουμένην. Οἱ θρόνοι εἶναι πρόσκαιροι, ἡ ἀλήθεια αἰωνία. Πολὺ ἐκοπίασα εἰς τὴν ζωήν μου. Ὁ Ἠσαΐας ἐπριονίζετο ἀλλὰ ἐκαρτέρει, τὸ πῦρ ὑπεδέχετο τοὺς τρεῖς παῖδας εἰς ξένην γῆν, ὁ Δανιὴλ ἐρρίφθη εἰς τὰ στόματα τῶν θηρίων ποὺ ἔγιναν φίλοι αὐτοῦ, ὁ Παῦλος καὶ ὁ Πέτρος νικηφόροι ἀπέθανον ἐν Ρώμῃ. Καὶ μήπως ὁ Πρόδρομος Ἰωάννης δὲν ὑπῆρξε θῦμα τῆς παρρησίας του ; Ἠξεύρουν οἱ «φίλοι μου» ὅτι καὶ ἐγὼ ἀπέθανα !

Αὐτὸ περίπου εἶναι τὸ περιεχόμενον τῶν 67 στίχων, ἐκ τῶν ὁποίων ἀρκετὰ συγκινητικοὶ εἶναι αἱ πρῶτοι.

> **Γέρων μέν εἰμιν καὶ πολλῶν κακῶν ἴδρυς,**
> **ρυτὶς γάρ ἐστι πραγμάτων ἐμπειρία**
> **ἢ δὴ φρόνησιν ὡς τὰ πόλ' ἐργάζεται.**

Ὅ ἐστι : Ἐγήρασα παιδιά μου καὶ πολλὰ κακὰ πράγματα ἔμαθα εἰς τὴν ζωήν μου. Διότι αἱ ρυτίδες τοῦ γήρατος μαρτυροῦν ἐμπειρίαν

πραγμάτων, ἡ ὁποία ἐμπειρία συνήθως δημιουργεῖ τὴν φρόνησιν.

Ὡς ποίησις δὲ ἔχει τὸ ἑξῆς ἐνδιαφέρον τὸ ποίημα τοῦτο. Ἔχει ἀκροστιχίδα ἡ ὁποία εἶναι ἡρωελεγειακὴ διστιχία ἔχουσα οὕτως :

Γρηγορίου ἱερῆος ἀθύρματά τε στεναχαί τε
τέρπεσθε οἷσι φίλον πήμασιν ἡμετέροις.

Κατ' ἐλευθέραν παράφρασιν ἡ ἀκροστιχὶς ἐξηγεῖται ὡς ἑξῆς :

Τὸ ποίημα αὐτὸ εἶναι παιχνίδια καὶ στεναγμοὶ τοῦ κληρικοῦ Γρηγορίου. Χαρῆτε ὅσοι τὸ ἀναγινώσκετε καὶ ἦσθε ἐχθροί μου, ὅσοι δὲ εἶσθε φίλοι τῆς ποιήσεως ἀπολαύσατε στίχους οὓς ἐνέπνευσαν οἱ πόνοι μου !

Ἐπειδὴ δὲ ἦτο δυνατὸν· οἱ ἀναγνῶσται νὰ μὴ προσέξουν ἰδιαιτέρως καὶ νὰ μὴ ἀντιληφθοῦν τὴν ὕπαρξιν ἀκροστιχίδος, ὁ ποιητὴς ἐπέγραψεν ἐπὶ τοῦ ποιήματος τούτου τοὺς τρεῖς στίχους :

Ἔχει τι κομψὸν ἡμῖν ἡ ληρῳδία
Ἐκ τῶν ἰάμβων ἄλλο μέτρον τίκτεται
Ἀκροστίχοις πρόσελθε καὶ γνώσει σαφῶς.

Τὸ ΗΜΙΝ μαρτυρεῖ σαφῶς ὅτι οἱ τρεῖς αὐτοὶ στίχοι — ἐκ τῶν ὁποίων οἱ δύο πρῶτοι εἶναι ἰαμβικοὶ — ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου. Περιττὸν νὰ προσθέσω ὅτι καὶ τὸ ὅλον ποίημα εἶναι τοῦ ἰδίου ἀναντιρρήτως, ἀφοῦ ἡ ἀκροστιχίς, ἢ μᾶλλον αἱ τρεῖς πρῶται λέξεις τῆς ἀκροστιχίδος «Γρηγορίου πόνος εἰμι» φωνὴν ἀφιεῖσαι ὁμολογοῦν τὴν ταὐτότητα τοῦ ποιητοῦ.

ΕΝΥΠΝΙΟΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ ΗΝ ΕΠΗΞΑΤΟ ἐν Κωνσταντίνου ΠΟΛΕΙ

Ζωηρὰν διετήρει ὁ Θεολόγος ποιητὴς μνήμην τῆς Ἀναστασίας. Ἦτο ὁ μικρὸς ναὸς εἰς τὸν ὁποῖον ἐκήρυττε προσκληθεὶς ὑπὸ τῶν Ὀρθοδόξων τῆς πρωτευούσης, ὅταν ἐπὶ τοῦ ἀρειανόφρονος Οὐάλεντος ὅλοι οἱ ναοὶ κατείχοντο ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν. Ἦτο ναὸς μικρὸς ἀλλὰ εἶχεν ἔνοικον τὸν Χριστόν, ἐνῷ οἱ τῶν αἱρετικῶν ἦσαν κενοὶ τοιούτου ἐνοίκου, ὡς ἀπορρίπτοντες τὴν θεότητα Αὐτοῦ ! Οὐχὶ ἅπαξ μνημονεύει εἰς τὰ Ἔπη τὸν ναΐσκον ἐκ τοῦ ὁποίου τέλος εἶχεν ἐξέλθει νικηφόρος ἡ ὀρθὴ πίστις. Πολλάκις ἔχομεν ἴδῃ εἰς τὰ ἱστορικὰ Ἔπη νὰ γίνεται λόγος περὶ τοῦ ναΐσκου τούτου, τοῦ φέροντος τὸν συμβολικὸν τίτλον τῆς Ἀναστασίας, ὡς μέλλοντος νὰ ἀναστήσῃ τὴν Ὀρθοδοξίαν. Τὸ δὲ ποίημα τοῦτο, 15ον ἱστο-

ρικόν, ἀφιερώνεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν Ἀναστασίαν καὶ ἀρχίζει ὡς ἑξῆς :

Εὗδον δὴ γλυκὺν ὕπνον Ἀναστασίαν δὲ τ' ὄνειρος
στῆσεν ἐμοῖσι φέρων ἠματίοισι πόθοις !

Ἐκοιμώμην γλυκά, λέγει, ἔβλεπα δὲ ὄνειρον ὅτι ἤμουν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀναστασίας, ἥτις ὕψωσε τὴν Ὀρθοδοξίαν πεσμένην πρότερον χαμηλά. Δι' αὐτὸ ἔτσι ὠνομάσθη ὁ ναὸς αὐτὸς ποὺ ὑπῆρξε τῆς φιλοπόνου παλάμης μου ἔργον.

Μέχρι τοῦ στίχου 46 ὁ ποιητὴς περιγράφει τὸ ὄνειρόν του ἀναπαριστάνον τὰ ἔνδοξα γεγονότα ἐκεῖνα τοῦ βίου του, τὰ πλήθη ποὺ τὸν ἤκουον ρητορεύοντα ἐκεῖ, τὰ κύματα ἐκεῖνα τοῦ πλήθους οὗ κατεκήλει τὰ ὦτα ἡ εὐφράδεια τοῦ ρήτορος κτλ.

Καὶ ἐδῶ ἐπιθυμῶ νὰ ἐρωτήσω τοὺς αὐστηροὺς κριτὰς τοῦ Γρηγορίου, τοὺς κατακρίνοντας αὐτὸν καὶ τοὺς λόγους του ἐπὶ ἐγωϊσμῷ. Εἶναι ἆρά γε ἐγωϊσμὸς τὸ νὰ λέγῃ κανεὶς τὰ παρελθόντα κατορθώματά του, νὰ γράφῃ τὰς ἐναρέτους πράξεις του, νὰ διηγῆται ἀληθινὰ συμβάντα περιποιοῦντα τιμὴν εἰς τὸν ἄνθρωπον : Ὅταν μάλιστα κανεὶς ἔχει δοκιμάσει πικρίας, ὅσας ὁ Γρηγόριος, δὲν ἔχει ἆρά γε τὸ δικαίωμα, νὰ διαφωτίσῃ τὸν κόσμον περὶ τῆς ἀληθείας γεγονότων καὶ μὲ τὸ θάρρος τῆς φωτεινῆς του προσωπικότητος νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς κακοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦ νὰ διαστρέψουν τὴν ἀλήθειαν ἐξακολουθοῦντες τὸ μῖσος καὶ μετὰ τὸν θάνατον ; Ἐδῶ δὲν πρόκειται περὶ ἐγωϊσμοῦ κατ' ἐμὴν γνώμην. Κυρίως ἐξετάζω ἂν εἶναι ἀλήθεια τὰ λεγόμενα καὶ οὐδεμίαν σημασίαν δίδω εἰς τὸν τύπον τῶν ἐκφράσεων. Ἂς σκεφθῇ ἕκαστος τὸν τριακονταετῆ κληρικὸν βίον τοῦ ἀνδρός, ἂς μετρήσῃ τοὺς ἀγῶνάς του καὶ τοὺς ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας κόπους καὶ κινδύνους του, καὶ ἔπειτα ἂς ἀποφανθῇ ἂν ἔχουν δόσιν κακοῦ ἐγωϊσμοῦ τὰ ὅσα ὀλίγον πρὶν ἢ ἀποχαιρετήσῃ τὸν βίον συνέγραψε. Τὰ πράγματα ἦσαν τοιαῦτα ὥστε μοιραίως νὰ περιαυτολογήσῃ ὁ ποιητής.

Ἔβλεπε λοιπὸν εἰς τὸν ὕπνον γλυκὺ ὄνειρον, τὰ γεγονότα τῆς Ἀναστασίας. Ἀλλὰ ἡ φωνὴ τοῦ ἀλέκτορος λέγει μὲ ἐξύπνησε. Ἔμεινα ἐπ' ὀλίγον βλέπων τὸ φάσμα ἐκεῖνο καὶ ἔπειτα ἐπανῆλθον πάλιν εἰς τὴν πραγματικότητα, εἰς τὴν λύπην μου, εἰς τὸ γῆράς μου.

Πρωτότυποι εἶναι οἱ πέντε χαιρετισμοὶ τοῦ ποιήματος (στίχ. 95—99). Ἀποχαιρετᾷ ὁ μελλοθάνατος ποιητὴς τὸν κόσμον. Χαίρετε ὦ βασιλεῖς, χαίρετε ἀνατολὴ καὶ δύσις ποὺ μάχεσθε πρὸς ἀλλήλας, χαίρετε ὦ

κληρικοὶ ποὺ καταπολεμεῖτε ὁ εἷς τὸν ἄλλον, χαῖρε πρόεδρε ἀλαζονεία, χαῖρε ὦ μεγάλη πόλις.

Ὁμοιάζουν ἆρά γε οἱ χαιρετισμοὶ οὗτοι μὲ παραμιλήματα μόλις ἀφυπνιζομένου ποιητοῦ ;

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Ποῖος ζωγράφος εἶναι ἄριστος ; Ὄχι ὁ ἀνακατώνων πολλὰ καλὰ χρώματα καὶ ζωγραφίζων ἐπὶ πίνακος ἁπλοῦν λειμῶνα εὐχρόως γραπτόν ἀλλὰ ὁ ζωγραφίζων πίνακας παριστάνοντας ἀληθινὰς μορφὰς ἀνθρώπων μὲ βλέμματα ζωντανά. Ποῖος εἶναι ναυπηγὸς καλός ; Ὄχι ὁ διακοσμῶν ποντοπόρον ναῦν μὲ παράσημα κάλλη, καλλωπισμένην ἔχουσαν τὴν πρύμνην μὲ γραπτὰ ἄνθη, ἀλλὰ ὁ ναυπηγῶν στερεὸν πλοῖον ἀντέχον θαρραλέως εἰς τὴν ὁρμὴν τῶν κυμάτων. Καὶ στρατὸς ἄριστος δὲν εἶναι ὁ ὡραῖος ἀλλὰ ὁ μαχητικός. Καὶ τὸ στερεὸν οἰκοδόμημα ὑπερέχει τοῦ ἁπλῶς ὡραίου. Ἀναλόγως μὲ αὐτὰ ἂς σκεπτώμεθα περὶ τῶν βίων τῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ εὕρωμεν τίς ὁ ἀρεστὸς τῷ Χριστῷ.

Εἰς τοὺς στίχους 41—100 ὁμιλεῖ ὁ ποιητὴς περὶ τοῦ ἰδικοῦ του βίου, πόσον ἐκοπίασε, πῶς ἐπάλαισε κατὰ τοῦ φθόνου, βαδίζων τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, πῶς ὁ Γρηγόριος — ἐδῶ ὁμιλεῖ τριπροσώπως — κατηφὴς καὶ ἄναυδος «ἄπνοον ἆσθμα φέρων» — ὅθεν ὑποθετέον ὅτι ἔπασχεν ἐξ ἄσθματος — ἔζησε χωρὶς νὰ προσπτυχθῇ, χωρὶς νὰ χαϊδέψῃ χεῖρας μιαιοφόνους, χωρὶς νὰ ἱκετεύσῃ δραττόμενος τοῦ γενείου του ζητῶν τυχεῖν χάριτός τινος.

Ἀλλὰ ἐκεῖ ὅπου λησμονεῖ κυρίως τοὺς λεπτοὺς κανόνας τῆς μετριοφροσύνης καὶ τοῦ φιλαδέλφου, εἶναι οἱ στίχοι 90—106 ἐν οἷς καυστικὰ καὶ ὁρμητικὰ ὁμιλεῖ περὶ τῶν «ἀδελφῶν». Τοὺς ὀνομάζει χῆνας (τοὺς λευκοὺς τὴν κόμην) καὶ γεράνους (τοὺς μαυροπώγωνας νεαρούς) οἱ ὁποῖοι ἄκριτα ἐρίζουν πρὸς ἀλλήλους καὶ κομματίζονται διαιροῦντες οὕτω καὶ τοὺς πιστούς. Συναθροίζονται εἰς ἕνα χῶρον ὅπου κυριαρχεῖ ἡ ἔρις, ὁ μόχθος, τὰ κρυπτὰ αἴσχη ! Δὲν δέχομαι νὰ εἶμαι ὁμόθρονός των. Κάθημαι, λέγει, μέσα εἰς τοιούτους εὐτελεῖς, ὡς ἰατρὸς μὴ πάσχων νόσον, οἵαν οἱ τοιοῦτοι. Διότι θεωρῶ ἀνάξιον τῆς πολιᾶς μου ἡλικίας νὰ κάθημαι καὶ νὰ παίζω καὶ νὰ ὑποδουλωθῶ χάριν τοῦ θρόνου ! Ἂν δὲ εἶναι κακὸν τὸ νὰ ἐγκαταλείψω τὴν προστασίαν τοῦ λαοῦ — ἢ μᾶλλον ὅτι ἐγκατέλειψα τὸν λαόν, διότι ὁμιλεῖ βεβαίως περὶ τῆς παραιτήσεώς του ἀπὸ τοῦ θρόνου τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων — τὸ κακὸν ἂς πέσῃ εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν αἰτίων. Διότι ἠθέλησα νὰ χαλιναγωγήσω τὸν θυμόν

μου, ὡς ταχύποδα ἵππον συγκρατῶν αὐτὸν διὰ νὰ μὴ πέσωμεν εἰς κρημνοὺς καὶ σκοπέλους !

ΘΡΗΝΗΤΙΚΟΝ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΑΥΤΟΥ

Σχολιάζων τὸ ποίημα τοῦτο ὁ πολὺς Βιλλεμαὶν — μέγας θαυμαστὴς τοῦ Γρηγορίου ὡς ποιητοῦ, ὅσον καὶ οἱ παλαιοὶ σχολιασταὶ αὐτοῦ Κοσμᾶς ὁ Μελῳδὸς καὶ Νικήτας ὁ φιλόσοφος ἔγραψε τὰς ἑξῆς γραμμάς:

«Ἡ καινοτομία ποὺ εἰσήγαγεν εἰς τὴν ποίησιν καὶ συχνὰ ἐπαναλαμβάνει ὁ ἐρημίτης τῆς Ἀριανζοῦ, συνίσταται εἰς τὸ ὅτι μὲ τὰς παρορμήσεις τῆς εὐλαβοῦς χαρᾶς ἀναμιγνύει πολλάκις μελαγχολίαν μεταφυσικὴν καὶ τρυφεράν, πένθος τι τῆς ψυχῆς διὰ τὴν ψυχήν. Διὰ νὰ μὴ κουρασθῇ ὁ ἀναγνώστης τῶν ἐπῶν μὲ τὴν μονοτονίαν τοῦ ποιητοῦ, ποικίλλει οὗτος τὰ συμβεβηκότα μὲ ὅλας τὰς ἐντυπώσεις, ἃς ἔλαβεν ἐκ τῆς φύσεως. Διότι ἡ μὲν καρδία του κατείχετο ὑπὸ ἑνὸς μόνου αἰσθήματος, ἀλλὰ ἡ φαντασία ἐκοσμεῖτο ὑπὸ πολλῶν ἀναμνήσεων καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἦσαν ἀκόμη πλήρεις τῶν θεαμάτων τοῦ κόσμου, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀπεμακρύνθη. Δανειζόμενος ἐκ τῆς εἰδωλολάτριδος Ἑλλάδος τὰς θελκτικὰς εἰκόνας, τὰς ὁποίας ἀνεμίγνυεν ἐκείνη μὲ τὰς θλίψεις τῆς οἰκιακῆς εὐσεβείας, ψάλλει ὅ,τι ἀποκαλεῖ μονῳδίαν, ψάλλει τὸν ἐπικήδειον ὕμνον τῆς ψυχῆς !»

Καὶ μετὰ τὴν προεισαγωγὴν αὐτὴν ἐδημοσίευσε γαλλικὴν μετάφρασιν τοῦ 50οῦ ἱστορικοῦ Ἔπους. Ὁ Βιλλεμαὶν ἐθαύμασεν ἀφοῦ ἐγνώρισε κατὰ βάθος τοῦ Γρηγορίου τὰ Ἔπη. Μαρτυρεῖ περὶ τούτου τὸ μνημειῶδες ἔργον του. Ἡ εἰκὼν τῆς χριστιανικῆς εὐγλωττίας κατὰ τὸν Δ΄. αἰῶνα, ἐκδοθὲν περὶ τὸ 1850. Τὸ ἀξιοπρόσεκτον καὶ πρωτότυπον βιβλίον αὐτό, ἐθαυμάσθη ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ Κ. Παπαρρηγοπούλου, ὅστις σχεδὸν ἀντέγραψεν εἰς τὸν Β΄. τόμον τῆς Ἱστορίας του τὰς περὶ Γρηγορίου ὡς ποιητοῦ κρίσεις καὶ γνώμας τοῦ Γάλλου κριτικοῦ. Καί τις δὲ τῶν ἡμετέρων, Ν. Σταματιάδης λόγιος Σάμιος, μετέφρασεν εἰς τὴν γλῶσσάν μας τὸ ἔργον τοῦ Βιλλεμαὶν τὸ ἔτος 1881. Σπανιώτατον βιβλίον ἡ μετάφρασις αὐτή, συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ ἐνθαρρύνωμαι ἀσχολούμενος εἰς ἀρθρογραφίαν ἐν τῇ Ὀρθοδοξίᾳ περὶ τῶν Ἐπῶν τούτων καὶ μόλις σήμερον νὰ θέσω τέρμα εἰς αὐτήν, μετὰ πάροδον 12ετίας, σφογγίζων τὸν κάλαμον.

Ἰδοὺ λοιπὸν καὶ ἡ μετάφρασις τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος 51ου ἱστορικοῦ ποιήματος, ὅπως τὴν εὑρίσκω εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Ν. Σταματιάδου ἐν σελίσι 122—123.

«Ἐνίοτε νέα τις ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς μητρός της πρὸ τοῦ ἀψύχου σώμα-

τος τοῦ πεφιλημένου μνηστῆρός της, ἡ νέα σύζυγος εἰσέτι κεκοσμημένη διὰ τῆς νυμφικῆς στολῆς, παρὰ τὴν αἰδήμονα στενοχωρίαν της, ἄρχεται ἐπικηδείου θρήνου ! κατόπιν αἱ δοῦλαι καὶ αἱ φίλαι της ὄρθιαι εἰς δύο σειρὰς στενάζουσιν ἐναλλὰξ ὅπως τὴν ἀνακουφίσωσιν ἐκ τοῦ θρηνώδους ὕμνου της. Ἐνίοτε μήτηρ κλαίει νεανίαν μὴ ὑπάρχοντα πλέον καὶ μετὰ τὴν θλῖψιν τοῦ τοκετοῦ γνωρίζει ἄλλην μείζονα. Ἀνήρ τις κλαίει τὴν πατρίδα του ἣν ἀμείλικτος πόλεμος ἐδήωσεν· ἄλλος τὴν οἰκίαν του καεῖσαν ὑπὸ τοῦ οὐρανίου πυρός. Ἀλλὰ τὶς λύπη ἔσται ἀξία σοῦ καὶ τῆς ἀπωλείας σου ψυχή μου ; Κλαῖε ἁμαρτωλέ. Εἶναι ἡ μόνη σου ἀνακούφισις. Ὦ, θὰ ἀφήσω τὰ συμπόσια καὶ τοὺς χαρίεντας συνεταιρισμοὺς τῆς νεότητος. Θὰ ἀφήσω τὴν δόξαν τῆς ῥητορείας, τὴν ὑπερηφανίαν τοῦ βαθμοῦ, τὰς ἡδονάς, τὰ πλούτη. Θὰ ἀφήσω τὸ φῶς τῆς ἡμέρας καὶ τῶν ἄστρων, ποὺ εἶνε ὡραῖον στέμμα τῆς γῆς! θὰ ἀφήσω τὰ πάντα εἰς τοὺς διαδόχους μου καὶ τὴν κεφαλὴν περιβεβλημένην διὰ ταινιῶν, πτῶμα παγερὸν θὰ κεῖμαι ἐπὶ τῆς νεκρικῆς κλίνης δίδων εἰς τὴν λύπην τὴν παρηγορίαν τῶν κλαυθμῶν καὶ συμπαραφέρων ἐπαίνους τινὰς ἢ θλίψεις αἵτινες δὲν θὰ διαρκέσουν ἐπὶ πολύ. Κατόπιν εἷς ἐπιτάφιος λίθος καὶ ἡ αἰωνία ἐργασία τῆς καταστροφῆς.

Ἀλλὰ δὲν ἀνησυχεῖ ἐκ τούτου ἡ ψυχή μου καὶ τρέμω μόνον τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ. Ποῦ νὰ φύγω ὁ δυστυχής, ποῦ νὰ φύγω μὲ τὴν μοχθηρίαν μου; Νὰ κρυφθῶ εἰς τὰς ἀβύσσους τῆς γῆς ἢ ἐντὸς τῶν νεφῶν ; Διατί νὰ μὴ ὑπάρχῃ μέρος τι νὰ καταφύγω, τόπος τις ἄδυτος εἰς τὴν κακίαν, ὅπως ὑπάρχει, καθὼς λέγουσιν, εἰς τὰ ἄγρια θηρία καὶ τὴν ἐπιδημίαν; Ἄνθρωπός τις λαμβάνων τὴν πρὸς τὴν ξηρὰν ὁδὸν ἀποφεύγει τὴν τρικυμίαν. Ἡ ἀσπὶς ἀπωθεῖ τὴν λόγχην, ἡ στέγη οἰκίας ὑπερασπίζει κατὰ τοῦ ψύχους, ἀλλὰ ἡ κακία μᾶς περιβάλλει καὶ εἶναι μεθ' ἡμῶν φίλος ἀχώριστος. Ὁ Ἥλιος ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἐπὶ ἅρματος πυρός, ὁ Μωϋσῆς ἐπέζησε τῶν διαταγῶν τυράννου φονικοῦ, ὁ Δανιὴλ ἐσώθη ἀπὸ τῶν λεόντων καὶ οἱ παῖδες ἀπὸ τῆς καμίνου. Ἀλλὰ πῶς νὰ διαφύγωμεν τὴν κακίαν ; Σῶσόν με ἐν ταῖς ἀγκάλαις σου, Χριστὲ Βασιλεῦ !»

† Ὁ Κυδωνιῶν ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΥ ΤΣΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΡΧΕΙΟΦΥΛΑΚΟΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ

ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

λ'

«ΤΜΗΜΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΚΑΜΑΡΙΩΤΙΣΣΗΣ». *

Εἰς τὸ τέλος τοῦ ἀρχαιοτέρου τμήματος τοῦ Κώδικος (φ. 278 β) διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως : «ἐτελιώθη τῶ παρῶν βιβλίω αὐγούστω κε'. ἡμέρα σαββάτω ὥρα... εἰς ͵ϛυπβ'. (=6482—974) «Ἰάκωβος ἁμαρτωλὸς γράψας». Ἐν τῷ τέλει καὶ τῇ ἐσωτερικῇ πλευρᾷ τοῦ σταχώματος δι' ἄλλης γραφῆς καὶ δι' ἐρυθρᾶς μελάνης :

«ἄυτη πέφυκε τοῦ γαβριὴλ ἡ βίβλος θύτου ταπεινοῦ ἐκκλησίας βρύα ͵ζπστ (=1578) ἐν μηνίῳ ἰουλίῳ κθ ἡμ. γ».

(97) ΑΡΙΘΜ. 100

Ὀνομασία

Μηναῖον Ὀκτωβρίου

Ἐποχὴ

ΙΕ'. αἰῶνος.

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,21Χ0,15 φ. 373.
Σελ. μονόστηλοι. Στίχ. σελ. 18.
Δέσιμον ἐκ δέρματος ἐρυθροῦ ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.
Γραφὴ καὶ διατήρησις ἀρίστη.

---

*) (Συνέχεια ἐκ τῆς 166ης σελίδος τοῦ ΚΖ'. τόμου, ἔτ. 1952).

Περιεχόμενον

Ὁ κῶδιξ ἀποτελεῖται ἀπὸ ὀκτάφυλλα τετράδια ἀριθμούμενα ἀπὸ α—μη. Ἐν ἀρχῇ δύο καὶ ἐν τέλει τέσσαρα φύλλα λευκά. Περιέχει τὰς ἀκολουθίας τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου.

(98) ΑΡΙΘΜ. **101**

Ὀνομασία

Μηναῖον Ὀκτωβρίου

Ἐποχὴ

ΙΕ΄. αἰῶνος (1495).

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,22Χ0,15. φ. 217.
Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελίδων 24.
Δέσιμον ἐκ δέρματος ἐρυθροῦ ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.
Γραφὴ καλὴ καὶ ἐν μέρει ἀνορθόγραφος.

Περιεχόμενον

Περιέχει τὰς ἀκολουθίας τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου ἄνευ συναξαρίων. Ἐν τῷ πρώτω ἀγράφῳ φύλλῳ, διὰ νεωτέρας γραφῆς δηλοῦται : ὅτι ὁ κῶδιξ ἀνήκει εἰς τὴν μονὴν τῆς Παναγίας Χάλκης.

Ἐν τῷ φ. 217 α διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως :

«+ Ἐτελειώθη τὸ παρὸν μηνέον διὰ χειρὸς καμοῦ τοῦ Σμαρτωλοῦ Φωτίου τάχα καὶ μοναχοῦ ἐν ἔτει ζ γ (1495) ἰνδ. ιγ΄. ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ιη΄».

Κάτωθεν δι' ἑτέρας γραφῆς :

«ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ εἴλθομεν ἐγώ τε καὶ ὁ ἐν μοναχοῖς κὺρ μάξιμος καρίας».

Ὄπισθεν τοῦ ἰδίου φύλλου διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως :

«+ Ἐν ἔτει ζγ΄. ἰνδ. ιγ΄. ἤλθομεν ἐγώ τε ὁ γράψας ταῦτα καὶ μάξιμος ὁ ἐν μοναχοῖς τίμιος ὁ καὶ λεγόμενος καρίας· ἐκ τῆς ἐπαρχίας Γαγγρῶν τῆς Παφλαγονίας : — εἰς τὸν παρόντα ναὸν τὸν εἰς ὄνομα τιμώμενον Χάλκης, ἐγὼ μὲν διέμεινα· ὧδε κακεῖνος ἐπνίγη ἄντικρυ τοῦ Παντιχίου : — Εὕρομεν δὲ καὶ τὸν ἄλλον Φώτιον Γαλάτην ἐνταῦθα τὸν καὶ τὴν παροῦσαν βίβλον γεγραφότι· μετὰ δὲ τινὰ χρόνον ἐξελθὼν ἐκ τῆς αὐτῆς μονῆς καὶ κατήντησεν ἐν τῇ νήσῳ τοῦ ἁγίου μου πρωτοκλήτου Ἀιδρέου διέτριψε δὲ ἐν ᾗ χρόνους δέκα· μετὰ δὲ ταῦτα εἰσῆλθεν ἐν τῇ νήσῳ Πριγγίπου· ἀπέδωκε πρὶν χοῦν τῷ χοϊ καὶ κύριος ὁ Θεὸς ἀναπαύσαι τὸ πνεῦμα αὐτοῦ μετὰ τῶν ἁγίων».

(99) ΑΡΙΘΜ. 102

Ὀνομασία

Μηναῖον Δεκεμβρίου 143)

Ἐποχὴ

ΙΣΤ΄. αἰῶνος.

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,21Χ0,15. φ. 191.
Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελίδων διάφοροι.
Δέσιμον κατεστραμμένον. Γραφὴ καθαρά.

Περιεχόμενον

Περιλαμβάνει τὰς ἀκολουθίας τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς δεκάτης ἐνάτης μετὰ τῶν ἀκολουθιῶν τῶν δύο πρὸ τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως Κυριακῶν, ἄνευ συναξαρίων.

Ἐν τῷ φ. 191 β σημείωσις διὰ νεωτέρας ἀγραμμάτου χειρός : « † Τω παρῶν μηναῖον δεκέμβρηος ὑπάρχι του τίμιου Προδρ(όμου) ἀντικρὴ Σοζοπόλεως καὶ ὅπιως τὸ ἀπὸ ξενόσι, νὰ ἦναι ἀφωρησμένος» ἀκολουθεῖ δυσανάγνωστος μονοκονδυλιά.

Κάτωθεν δι' ἑτέρας ἀγραμμάτου χειρός :

«† Ἐτοῦτω τὸ παρὸ(ν) μηναῖο εἶνε τοῦ σεβασμίου μοναστηρίου καὶ πατριαρχικῆς μονῆς τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου τῷ ἐν τῷ νοισίῳ Χάλκης καὶ ὥπηος τω ἀπωξενόση νάχη τὴν κατάραν της» καὶ ἀκολουθεῖ δυσανάγνωστος μονοκονδυλιά.

(100) ΑΡΙΘΜ. 103

Ὀνομασία

Μηναῖον Ἰανουαρίου

143) Περὶ τῶν μηναίων καὶ μηνολογίων : (βλ. Leo Allatius De libris eccles. Graecorum. Paris 1645 p. 78—93).

Τὸ γνωστότατον χειρόγραφον μηνολόγιον εἶναι τὸ τοῦ Βασιλείου Β΄. (976—1025), ἐκδοθὲν ὑπὸ Card. Albani ἐν Urbino 1727, τόμ. I, II, III, ἀνατύπωσις ἐν τῇ Ἑλλην. Πατρολ. Migne τόμ. 117.

Ἐποχὴ

ΙΖ΄. αἰῶνος (1608).

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,21Χ0,15. φ. 181.
Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελίδων διάφοροι.
Δέσιμον ἐκ μέλανος δέρματος ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.
Γραφὴ ἀρίστη. Διατήρησις καλή.

Περιεχόμενον

Περιλαμβάνει τὰς ἀκολουθίας τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς δεκάτης τετάρτης, ἄνευ συναξαρίων.

Ἐν τῷ φ. 181 β διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως :

+ « Τὸ παρὸν μηνέον ἐγράφι διὰ χειρὸς ἐλαχίστου μητροφάνους ἱερομονάχου καὶ τυπικάρι τῆς θείας ἱερᾶς καὶ βασιλικῆς, καὶ Πατριαρχικῆς μονῆς τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου τοῦ εὑρισκομένου ἐν τῇ μαύρῃ θαλάσσῃ, ἀντίκρι Σωζοπόλεως ἐν ἔτει ζριστ» = (1608).

Καὶ κατωτέρω διὰ νεωτέρας γραφῆς :

«+ Καὶ τὸ παρὸν ἐσταχόθη ὑπὸ χειρὸς τοῦ εὐτελοῦς Πορφιρίου ἱερομονάχου».

(101) ΑΡΙΘΜ. 104

Μηναῖον Φεβρουαρίου

Ἐποχὴ

ΙΣΤ΄. αἰῶνος.

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,21Χ0,14. φ. 182.
Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελίδων 20.
Δέσιμον ἐκ μέλανος δέρματος ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν. Διατήρησις καλή.

Περιεχόμενον

Περιλαμβάνει τὰς ἀκολουθίας τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου, ἄνευ συναξαρίων.

Ἐν ἀρχῇ δύο φύλλα ἐκ μεμβράνης, μετὰ ἀσχέτου πρὸς τὸν κώδικα περιεχομένου, διὰ γραφῆς ἀρχαιοτέρας.

Ἐν τῷ φ. 182 α διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως :

«Ἐτελειώθη ὁ παρῶν μὴν Φεβρ(ουάρ:ος) ἐν μηνὶ αὐγούστου κ. ἡμέρα δευτέρα, ινδικ. ζης ἐγράφη· ἐν τῷ νησίῳ τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ ἰω(άννου). ἀβραάμιος μοναχός».

(102) ΑΡΙΘΜ. 105

Ὀνομασία

«Μηναῖον Φεβρουαρίου»

Ἐποχὴ

ΙΣΤ'. αἰῶνος.

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,23Χ0,14. φ. 144.
Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελίδων 23.
Δέσιμον ἐκ δέρματος ἐρυθροῦ ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.

Περιεχόμενον

1) φ. 1 —128 α Περιλαμβάνει τὰς ἀκολουθίας τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου, ἄνευ συναξαρίων.

Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κώδικος φύλλα τινὰ ἐξέπεσαν.

2) φ. 129 α—134 β Διὰ τῆς αὐτῆς χειρός : «Τοῦ ἐν ἁγίοις π(α-τ)ρ(ὸ)ς ἡμῶν βασιλείου ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας καππαδοκίας τοῦ μεγάλου· λόγος πρὸς συκοφαντοῦντας αὐτόν». 144)

3) φ. 134 β—144 β Διὰ τῆς ἰδίας χειρός : «τοῦ αὐτοῦ κατὰ σοβελλιανῶν καὶ ἀρείου καὶ τῶν ἀνομοίων». Τὸ τέλος ἐλλείπει.

(103) ΑΡΙΘΜ. 106

Ὀνομασία

Μηναῖον Φεβρουαρίου

Ἐποχὴ

ΙΣΤ'. αἰῶνος περίπου, (1598).

---

144) Πατρολογία Migne τόμ. 31, στίχ. 600—619.

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,21Χ0,14. φ. 196.
Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελίδων διάφοροι.
Δέσιμον ἐκ δέρματος ἐρυθροῦ ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.
Διατήρησις ἀρίστη. Γραφὴ καθαρὰ καὶ εὐανάγνωστος, ἐν μέρει ἀνορθόγραφος.

Περιεχόμενον

Περιλαμβάνει τὰς ἀκολουθίας τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου ἄνευ συναξαρίων.

Ἐν τῷ φ. 196 α διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως καὶ δι᾽ ἐρυθρᾶς μελάνης: «Τέλος τοῦ Φευρουαρίου μηνὸς ἐν μηνὶ δεκεμβρίω : — Η —, ἐν ἔτη α φ ϡ η ; ζ ρ σ τ ξ ϐ ψ ϶ σ φ ϑ ΄ ν ϐ ω ε ϡ σ ξ λ΄ ν ϑ υ λ ω ——) εὐθὺς ἀμέσως δι᾽ ἑτέρας γραφῆς δίδεται ἐξήγησις τῶν ὡς ἄνω κρυπτογραφικῶν γραμμάτων : (ἤγουν Μητροφάνης ἱερωμόναχος).

Ἀκολουθεῖ σημείωσις τοῦ σταχώσαντος :

«+Τῷ συσταχικότι εὔχεσθαι, σὺν τῷ γεγραφηκότι, ὅπως ἵλεως γενήσεται ὁ Κ(ύριο)ς αὐτοῖς ἐν τῇ ἡμέρα τῆς κρίσεως. — ζ ρ ζ 1599».

Ἐν τῷ φ. 19 6 διὰ νεωτέρας ἀγραμμάτου γραφῆς : «+τὸ παρὸν βιβλίων ὑπάρχη τού μωναστηρίου μας ωπιως τω ἀπόξενωσίνα ἔχη τώσανδὲ τὰς ἄρας των οκτακωσίον οκτω θεοφορων πατερόν».

Ἐν ἀρχῇ τέσσαρα καὶ ἐν τέλει τρία φύλλα κενά.

(104) ΑΡΙΘΜ. 107

Ὀνομασία

«Μηναῖον Ἀπριλίου»

Ἐποχὴ

ΙΣΤ΄. αἰῶνος (1533).

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,22Χ0,15. φ. 146.
Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελίδων διάφοροι.
Γραφὴ ἀνορθόγραφος. Δέσιμον ἐκ δέρματος ἐρυθροῦ ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν. Σητόβρωτον.

Περιεχόμενον

Περιέχει τὰς ἀκολουθίας τοῦ μηνός, ἄνευ συναξαρίων. Ἐν τῇ κάτω ὤᾳ τοῦ φ. 1 α ἡ γνωστὴ σημείωσις
«μηναῖον τῆς Παναγίας τῆς νήσω Χάλκης».

Ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν τέλει ἀνὰ ἓν φ. λευκόν.

Ἐν τῷ φ. 146 α διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως :

«Ἐτελειώθη ὁ παρῶν μὴν ἀπρίλι(ος) ἐν μηνὶ ἀπριλί(ω) δη ἡμέρα παρασκευὴ τοῦ Λαζάρου, ἐν ἔτει τῷ ζι μα (=1533), ἰνδ. στ΄. ἐν τῷ νησίῳ τοῦ τιμίου προδρόμου. Δόξα σοι Χε ὁ δοὺς ἀρχὴν καὶ τέλος. ἀμήν. Ἀβράμιος μο)ναχ(ὸς) τάχα καὶ ἱεροδιάκον».

(105) ΑΡΙΘΜ. 108

Ὀνομασία

«Μηναῖον Ἰουνίου»

Ἐποχὴ

ΙΣΤ΄. αἰῶνος (1514).

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,21,5Χ0,15. φ. 185.

Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελίδων διάφοροι.

Δέσιμον ἐκ δέρματος ἐρυθροῦ ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν ἐν οὐχὶ καλῇ καταστάσει. Σητόβρωτον.

Περιεχόμενον

1) φ. 1—181 β Περιέχει τὰς ἀκολουθίας τοῦ μηνός, ἄνευ συναξαρίων.

Ἐν τῷ φ. 181 β διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως καὶ δι' ἐρυθρᾶς μελάνης : «Ἐτελιώθ(η) ὁ παρὼν μὴν ἰούνιος τῷ ,ζκβ ἔτος (=1514) ἡμέρα β. Ιουλλ. ιζ ινδ. β».

2) φ. 182—185 «Κανὼν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου».

Ἐν τῷ φ. 185 α διὰ τῆς ἰδίας χειρός : «Ἐγράφη ἐν μηνὶ ὀκτω(βρίω) κγ ινδ. γ τῷ ζ κγ ἔτος (1515) ἐν τῷ νησίῳ». Ἐν τέλει δύο φύλλα λευκά.

(106) ΑΡΙΘΜ. 109

Ὀνομασία

Μηναῖον Ἰουνίου

Ἐποχὴ

ΙΓ'. αἰῶνος (1614).

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,21Χ0,15. φ. 203.
Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελίδων διάφοροι.
Δέσιμον ἐκ μέλανος δέρματος ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.
Διατήρησις ἀρίστη. Γραφὴ καθαρὰ καὶ εὐανάγνωστος ἀλλ' ἐν μέρει ἀνορθόγραφος.

Περιεχόμενον

Περιέχει τὰς ἀκολουθίας τοῦ μηνὸς ἄνευ συναξαρίων.

Ἐν τῷ φ. 203 α διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως :

«Ἐτελειώθ(η) ὁ παρὸν μὴν ἰούν(ιος) κατὰ μήνα μάρτ(ιον) κη τῇ 6 α τῆς δ' ἑβδομάδ(ος) τῆς ἁγίας τεσσαρακ(οστῆς ὥρα ς' γραφὲν παρ' ἐμοῦ, ἐν ταύτ(η) τῇ σεβα(σμίᾳ) βασιλικῇ καὶ πατριαρχικῇ μονῇ τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφή(του) προδρ(όμου) καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου. Θεοδοσίου οἰκτροῦ, καὶ ἱερομονάχων ἐλαχίστου ἐλαχιστοτέρου, ἐν τῷ νισίῳ ἀντικρὺ Σωζοπόλ(εως) τῆς Μαύρης Θαλάσσης. οἱ τοίνην ἀναγινώσκοντες σὺν Θεῷ, ἔρρωσθε· καὶ τῶν ἐμῶν σφαλμάτων μηδ' εἶς μεμφέτω ὦ φίλοι Χῦ, διότι ἀμαθεὶς ὑπήρχον ,ζρκ6 (=1614) ἰνδ. ι6'.»

Εὐθὺς ἀμέσως δι' ἄλλης νεωτέρας χειρός :

«+ Ἐσταχώθ(η) παρὰ μητροφάνους ἱερομονάχου καὶ προηγουμένου».

Ἐν ἀρχῇ ἓν καὶ ἐν τέλει ἀνὰ δύο φύλλα λευκά.

(107) ΑΡΙΘΜ. 110

Μηναῖον Ἰουλίου

Ἐποχὴ

ΙΖ' αἰῶνος (1623)

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,21Χ0,14. φ. 182.
Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελίδων διάφοροι.
Δέσιμον ἐκ μέλανος δέρματος ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.

Περιεχόμενον

Περιλαμβάνει τὰς ἀκολουθίας τοῦ μηνὸς Ἰουλίου ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι δεκάτης ἕκτης.

Ἐν τῷ φ. 181 α διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως :

«Τὸ παρὸν μηναῖον τὸ πρῶτον τοῦ ἰουλίου ἐγράφη ἐν τῇ σεβασμίᾳ βασιλικῇ καὶ π(ατ)ριαρχικῇ μονῇ τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰω(άννου) τῇ ἐν τῷ νησίῳ ἀντίκρυ σωζοπόλε(ως) καὶ ἐτελειώθη ἐν ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου ,ζρλα (=1623) μηνὶ ἀπριλλ(ίῳ) δ.»

Εὐθὺς ἀμέσως διὰ χειρὸς τοῦ σταχωτοῦ :

«+ἐσταχώθ(η) παρὰ μ(ητ)ροφάνους ἱερομον)άχου καὶ πρου(η)γουμένου τοῦ χαμοδράκι».

Ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν τέλει πρόσθετά τινα φύλλα ἄσχετα τοῦ κώδικος καὶ περιέχοντα χωρία τῆς ἁγίας γραφῆς.

(108) ΑΡΙΘΜ. **111**

Ὀνομασία

Μηναῖον Ἰουλίου

Ἐποχὴ

ΙΖ′ αἰῶνος (1623)

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,21Χ0,14. φ. 160.
Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελίδων διάφοροι.
Δέσιμον ἐκ ξυλίνων πλακῶν. Διατήρησις καλή. Γραφὴ καθαρά.

Περιεχόμενον

Περιέχει τὰς ἀκολουθίας τοῦ μηνὸς Ἰουλίου ἀπὸ τῆς δεκάτης ἑβδόμης μέχρι τέλους Ἰουλίου ἄνευ συναξαρίων. Εἶναι ἡ συνέχεια τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 110 κώδικος.

Ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν τέλει ἀνὰ δύο φύλλα ἐκ μεμβράνης περιλαμβάνοντα συναξάριον.

Ἐν τῷ φ. 160 α διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως :

«Τὸ παρὸν μηναῖον τὸ δεύτερον τοῦ ἰουλίου ἐγράφη ἐν τῇ σεβασμίᾳ βασιλικῇ καὶ Π(ατ)ριαρχικῇ μονῇ τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου τῇ ἐν τῷ νησίῳ ἀντίκρυ σωζοπόλεως· καὶ ἐτελειώθη ἐν τῷ ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ζρλα (=1623) μηνὶ μαΐῳ λ. Εὐθὺς ἀμέσως διὰ χειρὸς τοῦ σταχωτοῦ :

«+Ἐσταχώθ(η) παρὰ μ(ητ)ροφάνους ἱερο(μον)άχου καὶ προυγουμένου Τοῦ χαμοδράκι».

(109) ΑΡΙΘΜ. 112

Μηναῖον Ἰουλίου

Ἐποχὴ

ΙΣΤ΄. αἰῶνος (1555).

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,23Χ0,16. φ. 246.
Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελίδων 20.
Δέσιμον ἐκ δέρματος ἐρυθροῦ ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.

Περιεχόμενον

Περιλαμβάνει τὰς ἀκολουθίας τοῦ μηνὸς Ἰουλίου ἄνευ συναξαρίων.

Ἐν ἀρχῇ δύο φύλλα καὶ ἐν τέλει ἓν ὡς καὶ τὸ φ. 67 β λευκά.

Ἐν τῷ φ. 246 β διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως :

Ἐτελειώθη ὁ παρ(ὼν) μὴν ὁ ἰούλιος ἐν ἔτει ζξγω (1555). + ὁ καθηγούμενος τῆς βασιλικῆς μονῆς του προδρόμου Μάξιμος ἱερομόναχος».

(100) ΑΡΙΘΜ. 113

Ὀνομασία

Μηναῖον Ἰουλίου

Ἐποχὴ

ΙΣΤ΄. αἰῶνος (1515)

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,21Χ0,15. φ. 204.
Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελίδων 18.
Δέσιμον ἐκ δέρματος ἐρυθροῦ ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν ἐν μετρίᾳ καταστάσει.

Περιεχόμενον

Περιλαμβάνει τὰς ἀκολουθίας τοῦ μηνὸς Ἰουλίου, ἄνευ συναξαρίων. Εἰς τὰς 8 Ἰουλίου ὑπάρχουσι καί τινες προφητεῖαι.

Ἐν τῇ κάτω ὤᾳ τοῦ φ. 1 α διὰ νεωτέρας γραφῆς «μηναῖον τῆς Παναγίας τῆς νήσῳ Χάλκης».

Ἐν τῷ φ. 204 α διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως καὶ δι᾽ ἐρυθρᾶς μελάνης : «ἐτελιώθ(η) ὁ παρ(ὼν) μὴν ὁ Ἰούλιος ἐν ἔτει τῷ ζ κγ (=1515) ἰνδ. γ ὀκτ. κα(ὶ) ἡμέρα ζ ἐν τῷ νησίῳ Ἰωανίκιος.

(111) ΑΡΙΘΜ. 114

Μηναῖον Αὐγούστου

Ἐποχὴ

ΙΖ΄. αἰῶνος.

Διαστάσεις

Χάρτ. 0;22Χ0,14. φ. 301.
Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελίδων 24.
Δέσιμον ἐκ δέρματος βυσινοχρόου ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.

Περιεχόμενον

Περιλαμβάνει τὰς ἀκολουθίας τοῦ μηνὸς Αὐγούστου.

Ἀποτελεῖται ἀπὸ ὀκτάφυλλα λθ τετράδια.

Ἐν ἀρχῇ ἐλλείπει ἓν φύλλον.

Ἐν τῷ φ. 2 α ἡ γνωστὴ σημείωσις διὰ νεωτέρας γραφῆς, ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν ἱ. μονὴν Παναγίας Χάλκης.

(112) ΑΡΙΘΜ. 115

Ὀνομασία

Μηναῖον Αὐγούστου

Ἐποχή

ΙΖ΄. αἰῶνος (1610)

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,21Χ0,15. φ. 469.
Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελίδων 16.
Δέσιμον ἐκ δέρματος βυσσινοχρόου ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.
Γραφὴ καθαρά. Διατήρησις καλή, ἐν μέρει σητόβρωτος.

Περιεχόμενον

Περιλαμβάνει τὰς ἀκολουθίας τοῦ μηνὸς Αὐγούστου ἄνευ συναξαρίων, μόνον εἰς τὰς 15 τοῦ μηνὸς (φ. 195 β) ὑπάρχει συναξάριον.

Ἐν τῷ φ. 88 β—89 α ὑπάρχει ἡ εὐχὴ ἡ λεγομένη κατὰ τὴν εὐλογίαν τῶν σταφυλῶν τῆς 6ης Αὐγούστου.

Ἐν τῷ φ. 86 β—88 β ὁ ἀπόστολος τῆς ἑορτῆς τῆς μεταμορφώσεως.

Ἐν τῷ φ. 227 α—227 β ὁ ἀπόστολος τῆς 15ης Αὐγούστου.

Τὸ φ. 228 λευκόν.

Ἐν τῷ φ. 241 β—242 α ὁ ἀπόστολος τῆς 29ης Αὐγούστου.

Ἐν τῷ τελευταίῳ φ. 469 α διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως :

«+Ἐγράφη διὰ χειρὸς ἐμοῦ Ἀνθίμου μ(ονα)χ(οῦ) ἐπὶ ἔτους ,ζριη = (1610) διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ Πανοσιωτάτου καθηγουμένου κὺρ Φιλοθέου ἱερομονάχου ἐκ τῆς νήσου Κύπρου ἐκ Λευκωσίας καὶ εἴ τις τὸ ἀποξενώσ(η) ἐκ τοῦ μοναστηρίου τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς περιβλέπτου ἐχέτω τὰς ἀρὰς τῶν τιη θεοφόρ(ων) π(ατέ)ρων τῶν ἐν νικαίᾳ».

Ἐν ἀρχῇ δύο φύλλα καὶ ἐν τέλει ἓν λευκά.

(113) ΑΡΙΘΜ. 116

Ὀνομασία

«Ἄπορα τοῦ τυπικοῦ» 145)

Ἐποχή

ΙΕ΄. αἰῶνος (1475)

134) Ἡ ὀνομασία συνάγεται ἐκ τῆς σημειώσεως τοῦ γραφέως (φ. 24 α).

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,22Χ0,14,5. φ. 86.
Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελ. 24.
Δέσιμον ἐκ μέλανος δέρματος ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.
Γραφὴ ἀνορθόγραφος.

Περιεχόμενον

Ἐν ἀρχῇ δύο φύλλα ἄσχετα μὲ τὸν κώδικα.

1) φ. 1 α—6 β : «Πίναξ ἄριστος τῆς παρούσης πικτίδος».

Ὁ κῶδιξ συμφώνως τῷ πίνακι περιελάμμβανε ρκθ' κεφάλαια ἀλλὰ πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἐξέπεσον (ἤτοι ἀπὸ τὸ κεφ. ϛε — Ρκθ).

2) φ. 8 α ἄρχεται τὸ τυπικόν,

Ὁ κῶδιξ ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν τέλει ἐλλιπής. Τὰ πρῶτα φύλλα, ὡς καὶ πολλὰ ὡς φαίνεται φύλλα ἐκ τοῦ τέλους, ἐξέπεσαν.

Τὰ φ. 24 β καὶ 25 λευκά.

Ἐν τῷ φ. 24 α διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως :

«Ἐτελειώθη ἡ παροῦσα δέλτ(ος) τὰ λεγόμενα ἄπορα τοῦ τυπικοῦ διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου καὶ πολλοῦ πόθου κὺρ θεοσεβεστάτου Θωμᾶ ἱερέως τοῦ ραυτ(ο)πούλλ(ου) καὶ ἐγράπτ(η)σαν διὰ χ(ει)ρ(ὸς) καμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ Γληγορίου τὸ ἐπίκλην Πακουριανοῦ 146) ἀπὸ πόλεως μυ-

146) Δοὺξ Θεοδοσιουπόλεως (τοῦ σημερινοῦ Ἐρζερούμ). Μέγας δομέστικος (δρουγγάριος) ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Α'. Ἱδρυτὴς τοῦ περιφήμου ἰβηρικοῦ (γεωργιανοῦ) μοναστηρίου τῆς Θεοτόκου τῆς Πετριτζονιτίσσης (1083) ἐν τῷ χωρίῳ Μπράτσκοβο, παρὰ τὴν Φιλιππούπολιν. (Γκρουμβάχερ Ἱστορ. Βυζ. Λογοτ. μετάφρ. Γ. Σωτηριάδου. Ἀθῆναι 1897, τόμ. Α'., 637, 641, τόμ. Β'. 113, καὶ τόμ. Γ'. 429 καὶ 432).

Τὸ τυπικὸν οῦ Πακουριανοῦ, γραφὲν ἐν ἔτει 1083 ἀποτελεῖ ἀρίστην πηγὴν διὰ τὴν γνῶσιν τοῦ μοναστηριακοῦ βίου τῆς ἐποχῆς. Ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ἐν μεταγενεστέρᾳ διασκευῇ ὑπὸ Γ. Μουσαίου : (Γρηγόριος Πα—κουριανὸς μέγας δομέστικος τῆς Δύσεως, καὶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ Τυπικὸν τῆς μονῆς τῆς Θεοτόκου τῆς Πετριτζιονιτίσσης, Ἰεναία διατριβή. Ἐν Λειψίᾳ 1888).

Τὸ πρωτότυπον ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ L. Petit : Typicon de Grégoire Pacourianos pour le monastère de Pétritzos en Bulgarie ἐξέδωκε (Βυζαντινὰ Χρονικά. Πετρούπολις, τόμ. ΙΑ'., 1904). Ὁ L. Petit κατὰ πρῶτον τὸ ἀνωτέρω τυπικὸν ἐκ χειρογράφου τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας. Ἄγνωστον μέχρι τῆς στιγμῆς ὁ τόπος τοῦ πρωτοτύπου. Ἀντίγραφον τοῦ χειρογράφου εὑρίσκεται ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ Κοραῆ τῆς Χίου, ὑπ' ἀριθμ. 1598, ὅ-

ριανθοῦ κατοικούμενος εἰς τὴν μον(ὴν) τῶν μαγγάν(ων) καὶ ἀνεμπεσώμενος ἀσθενὴς δυνατὰ μῆνας Γ καὶ ηὔφθασα εἰς τὸ ἄκρων τοῦ θανάτου, ὅτι τάχα καὶ ἀνάξιος ἱερομόναχ(ος), καὶ ἡ ἀναγινώσκοντες εὔχεσθαί με διὰ τὸν κύ(ριον) καὶ μακαρίσατέ με ὅπως εὕρω ἴλεον διὰ τῶν πολλῶν μου σφαλμάτων, ὅτι οὐδεὶς ἀλλάθ(ητος) εἰμὶ εἷς ὁ Θε(ός). Ἐτελειώθ(η) ἡμέρα ζ ὥρα στ τῆς ἡμέρας, ζλϡστλω 147) ἀμήν».

(114) ΑΡΙΘΜ. 117

Ὀνομασία

Κανουάριον

Ἐποχὴ

ΙΣΤ΄. αἰῶνος.

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,23Χ0,16,5. φ. 260.

Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελ. 22.

Δέσιμον ἐκ δέρματος ἐρυθροῦ ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν ἐν μετρίᾳ καταστάσει.

Περιεχόμενον

1) φ. 1 α—183 β «Κανόνες εἰς τὴν Θεοτόκον καθ' ἑκάστην κατ' ἦχον».

2) φ. 184 α—187 α «Μικρὸς παρακλητικὸς κανὼν τῆς Θεοτόκου».

Τὸ φ. 187 β λευκόν.

3) φ. 188 α—191 β «Κανὼν παρακλητικὸς εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον ψαλλόμενος ἐν παντὶ σαββάτῳ».

Τὸ φ. 192 λευκόν.

4) φ. 193 α—222 β «Τριώδια ψαλλόμενα ἐν τοῖς ἀποδείπνοις κατὰ τὰ προεόρτια τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Φώτων».

5) φ. 223 α—227 α «Κανὼν παρακλητικὸς εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον», «τῶν λυπηρῶν ἐπαγωγαί».

[illegible]8 α—260 Δι' ἄλλης χειρός : «Κανόνες εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάν-

---

περ ἀνάγεται εἰς τὸν 15ον αἰῶνα. Πλείονα περὶ τοῦ Τυπικοῦ Γρηγορίου τοῦ Πακουριανοῦ βλ. λαμπρὰν μελέτην Κ. Ἀμάντου (Θρᾳκικὰ Χρονικά, τόμ. 10, σελ. 234—252) ὡς καὶ ἄρθρα : Π. Ν. Παπαγεωργίου, «Ἡμερολόγιον τῆς Ἀνατολῆς» 1887, σελ. 115—120 καὶ ἐν τῷ Βυζαντ.Δελτ. 3 (1894), σελ. 318 ἑ.

147) Βυζαντινὴ κρυπτογραφία : γ = γόρδος.

νην τὸν Πρόδρομον ποίημα Ἰωάννου μοναχοῦ». Τὸ τέλος ἐλλιπές.

Ἐν τῷ φ. 227 α διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως : «+ τέλος τῷ Θεῷ δόξα Θ(εο)ῦ τὸ δῶρον καὶ πόνος Κωνσταντίνου τοῦ Κορινθίου:

Διπλοῦς τὸν ἁπλοῦν ἡ κυήσασα λόγον
Διπλῆν ὁρῶσιν δίδου μι τῷ γεγραφότι».

Ἐν τῇ ὤᾳ τοῦ α΄. φύλλου διὰ νεωτέρας γραφῆς : «ὀκτόηχος τῆς Παναγίας τῆς νήσου Χάλκης».

(115) ΑΡΙΘΜ. 118

Ὀνομασία

«Τυπικὸν 148) τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας τῶν Ἱεροσολύμων Ἁγίας Λαύρας τοῦ ὁσίου θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Σάββα».

Ἐποχὴ

ΙΕ΄. αἰῶνος.

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,21Χ0,15. φ. 279.
Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελίδων 23.
Δέσιμον ἐκ μέλανος δέρματος ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.
Διατήρησις καλή. Γραφὴ ἀνορθόγραφος.

---

148) Τὸ ἀρχαιότατον λειτουργικὸν τυπικόν, εἶναι τὸ τῶν Ἱεροσολύμων, ἐν ἔτει 661 συνταχθὲν ὑπὸ Σάββα τοῦ Ἡγιασμένου διὰ τὰ ἐν Παλαιστίνῃ μοναστήρια, ὅπερ εἰσήχθη ἀπὸ τοῦ Θ΄. αἰῶνος καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας, τυπικὸν τοῦ ἁγίου Σάββα, καλούμενον.

Δεύτερον τυπικὸν εἶναι τῆς μονῆς τοῦ Στουδίου, συνταχθὲν ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου ταύτης Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου ἐν ἔτει 789, ὅπερ παρέλαβον καὶ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Σικελίᾳ ἑλληνικαὶ μοναί, εἰσήχθη δὲ καὶ εἰς Ρωσσίαν περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΑ΄. αἰῶνος.

Τρίτον δὲ τυπικὸν εἶναι τὸ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, ὅπερ εἶναι αὐτὸ τὸ ἱεροσολυμιτικὸν μεθ' ἱκανῶν διασκευῶν καὶ βελτιώσεων. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῶν τριῶν τούτων τυπικῶν καὶ τῆς παραδόσεως συνετάχθη τὸ νῦν ἰσχῦον Τυπικὸν τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ἐφαρμοζόμενον ἐν ἁπάσῃ τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἀνατολ. Ἐκκλησίᾳ, ἐκτὸς τῶν μεγάλων μοναστηρίων, ἔνθα ἐφαρμόζεται τὸ τοῦ ἁγίου Σάββα.

Περιεχόμενον

Ἐν ἀρχῇ τέσσαρα καὶ ἐν τέλει δύο φύλλα λευκά.

Πρὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ κώδικος φ. 1 ἑτέρου περιεχομένου.

Ἐν τῇ β΄. σελίδι τοῦ πρώτου ἀγράφου φύλλου ὑπάρχει σημείωσις, δι' ἄλλης γραφῆς καὶ χειρός :

«+Ἐκοιμήθη ὁ μακαρίτης ὁ ἐπίσκοπος ἀγαθουπόλεως κύριος μητροφάνης ἐπὶ ἔτει ζϟβ(=1584) ἐν μηνὶ Νοεμβρίῳ κζ καὶ ἡμέρα αὐτοῦ Δη».

Καὶ εὐθὺς ἀμέσως διὰ τῆς αὐτῆς γραφῆς :

«+ Τῷ αὐτῷ ἔτος ἐκοιμήθ(η) καὶ ὁ μακαρίτης Κωνσταντῖνος μ(ονα)χ(ὸς) ἐν μηνὶ δεκεμβρίῳ καὶ ἡμέρα Σαββάτ(ῳ).

Ἐν τῷ τρίτῳ ἀγράφῳ φύλλῳ διὰ νεωτέρας ἀγραμμάτου χειρός :

«+ ἐτοῦτο τὸ τυπικὸ εἶναι τῆς Παναγήας μοῦ τῆς Χάλκης ἀφηερομένο».

Ἐν τῷ φ. 2 α διὰ μεταγενεστέρας χειρὸς «τυπικὸν τῆς Παναγίας νήσου Χάλκης».

Ὁ κῶδιξ ἀποτελεῖται ἀπὸ (α—λε) ὀκτάφυλλα τετράδια, ὧν ἐλλείπουν τὰ δύο τελευταῖα φύλλα τοῦ λδ΄ ὀκταφύλλου τετραδίου.

Ἐν τῷ φ. 279 α ἔνθα ἄρχεται τὸ λε ὀκτάφ. τετράδιον ὑπάρχει σημείωσις, δι' ἑτέρας ἀγραμμάτου χειρός, ἧς ἡ ἀρχὴ ἐλλείπει :

«καὶ ἔλαβε τὰ μπουτούνια καὶ ἔβαλε ἐκεῖσε ἀφέντι ὀνόματι Ερτέλην ὥπερ ἦτον ἀπεκή : ἐπῆγεν γοῦν καὶ εἰς τὸ Πέτζη : καὶ ἐκεῖθεν ἐγήρισεν ἄπρακτος : τὸ ζ μ ἐπῆγεν πάλαι εἰς τὴν οὐγκρΐα καὶ ἐγείρισεν ἄπρακτος : τὸ ζ μ β ἐπῆγεν πάλιν εἰς τὴν Περσίαν καὶ οὐδὲν ἐκατωρθωσεν τίποτε : τὸ ζ με ἐδιέβην εἰς τὴν μπούλϊα καὶ δὲν ἐκατορθοσεν τίποτα καὶ εἰπέστρεψε καὶ ἐπολέμησέ τὴν κέρκυραν καὶ οὐκ ἐνπερΐλαβε αὐτήν. ἥ μει μωλας τὰς χώρας αὐτῆς τοῦ νησιοῦ ἠχμαλώτισεν : καὶ ἄλλον οὐδέν : τὸ ζ ω μ. ζ ἐπῆγεν εἰς τὸν καραμπόγδανο· καὶ ὁ καραμπόγδανος ἔφυγε· καὶ ἐποίησεν τὸν Πέτρον βοϊβόνδα αὐθέντην. τὸν αὐτὸν χρόνον ἐπίρε τὸν χαρϊατὴν μπασιᾶς τὸν σκύαθον. Ἔτος ζ ω ν ἐπῆγεν πάλιν εἰς τὴν οὐγκρία· καὶ ἐπολέμϊσε μὲ τὸν πρ(γ)κι(πα) Πέτρ(ον) καὶ ἐγείρισεν ἄπρακτος· ξβψϡλφθνβωϟεϡξλνθυλω. 149)

«+ Τὸ παρὸν τυπικόν· εἶναι εὔλογον ὅποιος εἶναι τυπικάρις νὰ τὸ ἔχει εἰς τὸ κελίον του νὰ ευλέπει τὴν ἀκολουθείαν τῆς ἐκκλησίας.

+ Ἐκάμαμε τυπυκάρι εἰς τὴν ἡμετέραν μον(ὴν) ἐν ἔτη αφϟη : ἀφ οὗ ἤλθαμε ἀπὸ τὴν μοσχοβιὰν πλὴν ἐλύψαμε ἀπὸ τὸ μοναστῆρι χρό-

149) Βυζαντινὴ κρυπτογραφία, ἧς ἡ ἐξήγησις : «Μητροφάνη· ἱερ(ο)μόναχος».

νους δ· τὸ αφϟδ (=1594), ἔτος ἀντέστη ὁ ξ б υ θ б ο. η λ ε η λ ν ς θ ω· π θ ψ θ ϟ σ ν б ω ξ θ б ο б. τ χ 150) καὶ ἐδοριάλοσ(εν) ὅσους εὑρίσκοντα εἰς τὰ ὄρηα τῆς μουντοβλαχίας ὑπεῖρχεν καὶ ἡμ(έτερον) μοναστήριον ὅπερ λέγομεν μετόχιον· καὶ κτήματα πλήστα· ἀμπέλια· χοράφια· ἐργαστηρια· ζεύγι βο(ῶν) πρόβατα καὶ τἄλλα πάντα· ἐπηρπόλησαν· οἱ ἐγαρινοὶ καὶ ἐδοριάλοσαν καὶ πατέρας ἡμετέροϋς· τὸν αὐτὸν καιρὸν ἦτον προεστὸς παπ(ᾶ) κὺρ ἰωαννίκιος· ὁμοῦ καὶ ὁ παπ(ᾶ) κὺρ μάξιμος και ὁ παπ(ᾶ) κὺρ ἀρσένιος καὶ μητροφάνης ἱεροδιάκον».

Ἐν τῷ φ. 279 б δι' ἄλλης ἀγραμμάτου νεωτέρας γραφῆς :

«+ ἡγούμενος ἰωαννίκιος ἱερομόναχος. τυπικάρις μητροφάνης».

«+ ἔτος αφϟθ εἰς τὸν καιρὸν αὐτὸν ἐκοιμήθησαν ἀδελφοὶ τῆς ἡμετέρας μονῆς φιλίμων μοναχός. θεωνᾶς μοναχός. νικόδημος μοναχός· ἰωνάς μοναχός. γερμανὸς ἱερομόναχος· οἱ νεόκουροι θεόκλητος μοναχός, μανθαῖος, σεραπίων, γεδεῶν, μελέτιος».

Ἀκολούθως μονοκονδυλιά :

«+ ἡγούμενος μητροφάνης ἱερομόναχος» «τυπικάρις παντελεῖμον ἱερομόναχος».

(116) ΑΡΙΘΜ. 119

«Τυπικὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας τοῖς ἐν ἱεροσολύμοις ἁγίας Λαύρας τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν σάββα».

Ἐποχὴ

ΙΕ'. αἰῶνος (1447).

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,20Χ0,15. φ. 217.

Λέσιμον ἐκ δέρματος ἐρυθροῦ ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.

Διατήρησις καλή. Γραφὴ ἀνορθόγραφος.

Περιεχόμενον

Ἐν ἀρχῇ ἑπτὰ καὶ ἐν τέλει δέκα καὶ ἐννέα φύλλα λευκά.

150) Βυζ. κρυπτογραφία ἀνορθόγραφος, ἧς ἡ ἐξήγησις : «Μιχαὴλ бοεбόνδας κατὰ τῶν ἡσμαηλιτῶν».

1) φ. 1 α—4 α «Πίναξ τῶν τοῦ βιβλίου κεφαλαίων».
Ἐν τῇ κάτω ὤᾳ τοῦ φ. 1 α διὰ νεωτέρας χειρὸς ἡ γνωστὴ σημείωσις ὅτι ὁ κῶδιξ ἀνήκει εἰς τὴν μονὴν τῆς Παναγίας τῆς νήσου Χάλκης.

2) φ. 4 β—213 α «Τυπικὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας τοῖς ἐν ἱεροσολύμοις ἁγίας Λαύρας τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν σάβα».

3) 204 α -209 α «Εὐχαὶ τῆς γονυκλησίας τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς».
Ἐν τῷ φ. 213 α διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως καὶ δι' ἐρυθρᾶς μελάνης :
«Χεὶρ Γρηγορίου ἁμαρτωλοῦ ἀλυάτου».

Ἐν τῷ φ. 213 β διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως καὶ δι' ἐρυθρᾶς μελάνης :
«+ ἐγράφη τὸ παρὸν τυπικόν, διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου, τοῦ τιμιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις κυρ(οῦ) δοσιθέου καὶ καθηγουμένου τοῦ εὐαγοῦς Ξενῶνος τοῦ ἁρματίου 151) ἐν ἔτει ϛϡϡ νε (=1447) ἰ.δ. ι· δότε οὖν συγγνώμην τοῖς σφάλμασιν, ὡς ἀγροίκῳ, πάνυγε + ᾿λ π ῑ ι ω ξ ε α β ξ σ ν θ' ϛ ε ο ψ λ ϡ, θ' ξ β' υ.

Ἀκολουθεῖ δι' ἄλλης χειρός :
ἑρμην(εία) : «+ ὁ κ(ύριο)ς μεθ' ἡμῶν ἀδελφοί, ἀμήν». Καὶ ἀκολούθως δι' ἀγραμμάτου χειρός :
«+ μετὰ δὲ παραδρομῆς χρόνων, ἀφανισθέντων καὶ παντελῶν ἐρημωσθέντων τῶν μωναστηρίων ὑπὸ τῶν ἀγαρινῶν μετετέθυ· τοίνυν δὲ ἀφιερόθι, ἐν τῇ θείᾳ ϊερὰ βασιλικὴ καὶ π(ατ)ριαρχικὴ μονὴ τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ ιάννου· ὑπὸ τοῦ παν ἱεροτάτου μητροπολίτου, μεσημβρίας κὶρ· οὐ ιγνατίου 151) τοῦ ἐν κρίτ(η) ἐν τῷ

151) Ἡ τοποθεσία Ἀρμάτιον ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν πιθανῶς ἀπὸ Ἀρματίου τοῦ μαγίστρου, ἀκμάσαντος ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ζήνωνος. Κατ' ἀρχὰς ἡ τοποθεσία αὕτη ἐπιστεύετο ὅτι ἔκειτο μεταξὺ τῆς πύλης τοῦ Ρωμανοῦ, (Τὸπ — καποῦ) καὶ τῆς τοῦ Πολυάνδρου (Ἐδιρνὲ — καποῦ), εἰς τὸ Σαρμασίκι τῆς σήμερον.

Οἱ Α. καὶ Ζ. Μόρντμαν τοποθετοῦν τὸ Ἀρμάτιον ἔσωθεν τῆς πάλαι Πύλης τοῦ Οὒν — καπὰν (βλ. A. Mordmann. Esgu. topog. 6. 10).

Ὁ ξενὼν τοῦ Ἀρματίου ἦτο γηροκομεῖον καὶ νοσοκομεῖον συσταθὲν ὑπὸ τοῦ ὁσίου Στεφάνου, (ἡ μνήμη αὐτοῦ 27 Φεβρ. καὶ παρ' ἑτέραις Ἐκκλησίαις τῇ 6η Μαρτίου. (Ἱεροσολ. Βιβλιοθ. τόμ. Β'. σελ. 472), ἐντὸς τοῦ Προαυλίου τοῦ ναοῦ τοῦ Σωτῆρος. (Μ. Γεδεών. Βυζ. Ἑορτολ. σελ. 80).

νησίω τῷ κειμένω ἀντίκρυ Σωζωπόλεως ἐν ἔτει ζϟϐ (=1584) τοῦ ἐν τῇ μαύρῃ θαλάσσῃ».

4) φ. 214 α—217 β Πασχάλια τῶν ἐτῶν ϛϡνϛ (=1448) μέχρι ϛϡοθ (=1471).

Ἐν τῷ πρώτῳ ἀγράφῳ φ. τοῦ τέλους (φ. 218 α) διὰ νεωτέρας ἀγραμμάτου χειρός : «Τω ζρκη (=1620) ἔτους εκειμίθι ὅ μακαρήτις ὁ πρω ἡγούμενος παπ(α) κυρ Μ(ητ)ροφάνης ὑπάρχῶν ἐκ πωλεος σοζοπόλεος ἐν μηνὶ μαρτιω δ΄ ημέρα σαβατω τοῦ αγίου Θεόδόρου τοῦ τήρωνος πρώτ(η) εὐδομὰς τῶν νηστιών αιωνεία η μνήμι αὐτοῦ».

(117) ΑΡΙΘΜ. 120

Ὀνομασία

— Πεντηκοστάριον —

Ἐποχὴ

ΙΕ΄. αἰῶνος (1476).

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,22X0,15,5. φ. 200.
Σελίδες μονόστηλοι. Στίχοι σελ. 25.
Δέσιμον ἐκ δέρματος ἐρυθροῦ ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.
Διατήρησις σχεδὸν καλή. Γραφὴ λίαν ἀνορθόγραφος.

Περιεχόμενον

Περιλαμβάνει τὰς ἀκολουθίας ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἀντίπασχα μέχρι τῆς ἑορτῆς τῶν ἁγίων Πάντων.

Ὁ κῶδιξ ἐν ἀρχῇ ἐλλιπὴς καὶ ἐν τῷ μέσῳ φύλλα τινα ἐξέπεσαν.

Ἐν τῷ φ. 199 β διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως καὶ δι᾿ ἐρυθρᾶς μελάνης : «ἐτελιώθη ι παρὸσ βίβλοσ ταύτη δειὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ νύμφου οἱ ἀναγινώσκοντες εὔχεσθέ μοι διὰ τὸν Κ(ύριο)ν καί μι κατάρασθε διὰ τῶν πολλῶν μου σφαλμάτων ὅτι ἀμαθὴς εἰμὴ καὶ ἀπρόσεκτος ὁ ἀσυνήδητος εἰς ἔτους ϛϡπδ (=1476) φρευαρίω ιζ σα(ββάτ)ω τῆς ἀποκρέω», τῷ ἔχοντι καὶ γράψαντι Χε μου σῶσον. Καὶ εἴ της τὸ στερήσῃ τὴν ἁγίαν τριάδα νὰ ἔχει τὰς ἀρὰς τῶν πατέρων καὶ τὴν ἁγίαν τριάδα διάδικον εἴμη μόνον νὰ ἔναι βία».

Κάτωθι διὰ νεωτέρας γραφῆς καὶ ἀγραμμάτου χειρός :

«ἀφηέροσε ὁ παρ ιερομοναχος σημε(ὼ)ν τὸ παρὸν πεντηκοστάριον

εἰς τὸν ἅγιον γρηγόριον· καὶ ἥτις τὸ στερίσει ἔστο ἀφορισμένος ἀπὸ Θῦ Παντοκράτορος».

(118) ΑΡΙΘΜ. 121

Ὀνομασία

«Παρακλητική»

Ἐποχή

ΙΕ΄. αἰῶνος.

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,21Χ0,14. φ. 328.
Δέσιμον ἐκ μέλανος δέρματος ἐν μετρίᾳ καταστάσει.
Γραφὴ τοῦ συμπληρώσαντος τὸν κώδικα λίαν ἀνορθόγραφος.

Περιεχόμενον

Ὁ κῶδιξ ἀποτελεῖται ἀπὸ (α—με) ὀκτάφυλλα τετράδια. Ἐλλιπὴς ἐν πλείστοις ἀνεπληρώθη δι' ἑτέρας χειρός.

Ἐν τῷ φ. 1 α διὰ νεωτέρας χειρός : «Παρακλητικὴ κατὰ τὴν ἀρχαίαν τάξιν». Ἐν τῷ φ. 2 α ἡ γνωστὴ σημείωσις, δι' ἄλλης χειρὸς «τῆς Παναγίας τῆς νήσῳ Χάλκης».

Ἐν τῷ φ. 328 α διὰ χειρὸς τοῦ συμπληρώσαντος τὸν κώδικα :

«ἐτελιῶ(θη) ἡ παροῦσα ὀκτάηχ(ος) ὑπὸ χειρὸς τοῦ κυροῦ ἰω(άννου) ἱερέωσ καὶ νομικοῦ ἱεροσκύπου καὶ ἐνεκαινισθὴν ὑπὸ χειροσ ἁμαρτωλοῦ καὶ ὅλωσ ἰδιότου νικοδήμου τοῦ ἱερωμοναχ(ου) τὸ ἐπίκλιν Ληναρασ καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες εὔχεσθαι αὐτοῖς ἵνα τύχωσι ἐλέους».

(119) ΑΡΙΘΜ. 122

Ὀνομασία

«Παρακλητική»

Ἐποχή

ΙΖ΄. αἰῶνος.

Διαστάσεις

Χάρτ .0,22Χ0,15. φ. 252.
Δέσιμον ἐκ μέλανος δέρματος ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.
Τὸ στάχωμα κατεστραμμένον.

Περιεχόμενον

Ὁ κῶδιξ ἀποτελεῖται ἀπὸ (α—λε) ὀκτάφυλλα τετράδια. Πλεῖστα ὅσα φύλλα ἐλλείπουν. Ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν τέλει ἀνὰ ἓν φυλ. λευκόν.

Ἐν τῷ φ. 1 α διὰ χειρὸς τοῦ γραφέως καὶ δι' ἐρυθρᾶς μελάνης : «Παρακλητικὴ ἀρχομένη ἐκ τῆς κυριακῆς ἑσπέρας τοῦ πρώτου ἤχου· μερίσαντες γὰρ αὐτῇ διὰ τὸ μῆκος, τὰς Κυριακὰς ἓν βιβλίον πεποιήκαμεν».

Ἐν τῷ τελευταίῳ ἀγράφῳ φύλλῳ διὰ νεωτέρας χειρός :

«ἐσταχόθ(η) παρὰ μητροφάνους ἱερομονάχου».

(120) ΑΡΙΘΜ. 123

Ὀνομασία

Εὐχολόγιον

Ἐποχὴ

ΙΕ΄. αἰῶνος.

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,21Χ0,15. φ. 186.

Δέσιμον ἐκ μέλανος δέρματος ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.

Γραφὴ εὐανάγνωστος.

Περιεχόμενον

Ἐν ἀρχῇ τοῦ κώδικος ὑπάρχουσιν ἐννέα πρόσθετα φύλλα περιέχοντα ἠθικὰς νουθεσίας.

Ὁ κῶδιξ περιέχει :

1) φ. 1 α — 16 β «Ὕμνος τριαδικὸς μετὰ εὐχῶν εἰς τὸ μεσονυκτικόν».

2) φ. 16 β—67 α «Ἀρχὴ τοῦ Ὄρθρου καὶ ὕμνος τοῦ φιλοσοφωτάτου καὶ ὁσιωτάτου Νικηφόρου τοῦ Βλεμμύδου». 152)

152) Εἶναι μία τῶν σπουδαιοτέρων προσωπικοτήτων τοῦ ΙΓ΄. αἰῶνος, ἐγεννήθη τὸ 1198 εἰς τὴν πόλιν μας ταύτην. Ἐξεπαιδεύθη εἰς τὴν θεολογίαν, τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν ἰατρικήν. Ἐχειροτονήθη εἰς τὴν Νίκαιαν κληρικὸς καὶ διετέλεσε διδάσκαλος τοῦ Γεωργ. Ἀκροπολίτου καὶ τοῦ μετὰ ταῦτα αὐτοκράτορος Νικαίας Θεοδώρου β΄. Λασκάρεως.

Ὁ Βλεμμύδης εἶναι συγγραφεὺς πολυγραφώτατος, κατέλιπε καὶ ἀνέκδοτα ἔργα,ὡς ἐγκώμιον εἰς τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην καὶ ἄλλα τινά. (Ἀνδρ. Δημητρακοπούλυο Βιβλιοθήκη Ἐκκλησιαστική, λα — λβ).

3) φ. 67 α—71 β «Κανὼν χαιρετιστήριος εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον ποίημα τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως Θεοδώρου τοῦ Λάσκαρη». 153)

4) φ. 71 β—82 α «Ἀκολουθία τῆς ἀκαθίστου· κανὼν φέρων ἀκροστιχίδα τήν δε χαρᾶς δοχεῖον σοὶ πρέπει χαίρειν μόνη — ἰωσήφ».

5) φ. 82 α—84 β «Κατήχησις περὶ τῆς ἀσκητικῆς ἀκολουθίας».

6) φ. 85 α—96 β «Ἄρχονται αἱ ὧραι (α΄. ὥρα) ὕμνοι καὶ εὐχαί».

7) φ. 97 α—107 α «Ἄρχονται αἱ ὧραι (γ΄.ὥρα) ὕμνοι καὶ εὐχαί».

8) φ. 107 α—116 α «Ἄρχονται αἱ ὧραι (στ΄.ὥρα)ὕμνοι & εὐχαί».

9) φ. 116 α—186 α (θ΄. ὥρα) «Εἰς τὸν Ἑσπερινὸν ὕμνοι & εὐχαί».

Εἰς τὸ ἀπόδειπνον ὕμνοι καὶ εὐχαί.

Πένθη ἑπτὰ καθ' ἑκάστην καὶ μία εὐχὴ τῷ σαββάτῳ.

Ἀκολουθοῦν φύλλα ἑπτὰ διὰ νεωτέρας καλλιγράφου χειρὸς περιέχοντα: «κανὼν ἐγκωμιαστικὸς εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, ἦχος πλ.β΄».

Ἐν τῷ φ. 186 β διὰ νεωτέρας γραφῆς : «Τὸ παρὸν βιβλίον ὑπάρχει τῆς ἁγιωτάτης μονῆς μεγίστης Λαύρας τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου».

(121) ΑΡΙΘΜ. 124

Ὀνομασία

Ἀνθολόγιον

Ἐποχὴ

ΙΔ΄. αἰῶνος.

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,25,5Χ0,15. φ. 234.

Γραφὴ ἀνορθόγραφος. Τὸ δέσιμον κατεστραμμένον.

Τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν τῇ Πατρολ. Μὶγν, τόμ. 142, στήλ. 533 ἑ. — Aug. Heisemberg. Nicephoti Blemmydae Curiculum vitae et carmina. Lipsiae 1896,— Κρουμβάχερ Α΄. 180 καὶ 268, Β΄. 79 καὶ 598.

153) Αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου ὑπὸ τὸ ὄνομα Θεόδωρος Β΄. ὁ Λάσκαρις, ἔγραψε διάφορα θεολογικὰ καὶ φιλοσοφικὰ ἔργα. Εἶναι ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἐν χρήσει παρακλητικοῦ κανόνος εἰς τὴν Θεοτόκον, κατὰ τὸν ὁποῖον δεόμενος πρὸς Αὐτὴν ἐπικαλεῖται τὴν προστασίαν της : «Τῶν λυπηρῶν ἐπαγωγαὶ χειμάζουσι τὴν ταπεινήν μου ψυχὴν καὶ συμφορῶν νέφη τὴν ἐμὴν καλύπτουσι καρδίαν, κτλ.». Ἔγραψεν ὡσαύτως λόγους εἰς μνήμας ἁγίων, ἠθικοὺς καὶ ἀσκητικοὺς λόγους ὡς καὶ ἐπιστολάς.

Περιεχόμενον

Ἐν ἀρχῇ πλεῖστα ὅσα φύλλα ἐξέπεσαν.

Περιέχει τὰς ἐπισημοτέρας ἀκολουθίας ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ μηνὸς Μαρτίου μέχρι Αὐγούστου συμπεριλαμβανομένου. Τὸ τέλος ἐλλιπές.

(122) ΑΡΙΘΜ. 125

Ὀνομασία

Τριαδικοὶ κανόνες, ὁ κανὼν τῆς Ἀκαθίστου

Ἐποχὴ

ΙΔ΄. αἰῶνος.

Διαστάσεις

Μεμβρ. 0,22Χ0,15. φ. 293.
Δέσιμον ἐκ ξυλίνων πλακῶν. Διατήρησις καλή.

Περιεχόμενον

Ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν τέλει ἀνὰ τέσσαρα πρόσθετα φύλλα λευκὰ ἐκ χάρτου. Ἐν τῇ κάτω ὤᾳ τοῦ φ. 2 α διὰ νεωτέρας γραφῆς : «ὀκτόηχος τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς ἐν νήσω Χάλκης».

Ἐν τῷ πρώτῳ ἀγράφῳ φύλλῳ τῆς ἀρχῆς διὰ χειρὸς ἀγραμμάτου «χὴρ γαλακτήου μοναχοῦ».

Ὁ κῶδιξ περιλαμβάνει :

1) φ. 1 —216 α «Κανόνες τῆς Ὑπεραγίας Θ(εοτό)κου τῶν ἤχων ψαλλόμενοι καθεσπέραν : τῇ Κυριακῇ εἰς τὸν ὄρθρον κανὼν εἰς τὴν ἁγίαν καὶ ζωαρχϊκὴν τριάδα».

Τὸ φ. 110 ἀπεκόπη ὑπὸ βεβήλου χειρός.

φ. 216 β—223 α «Ἀκολουθία τῆς Ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θ(εοτό)κου ἡ λεγομένη τῆς ἀκαθίστου».

3) φ. 223 α—227 β «Κανὼν εἰς τὴν ἀκάθιστον τῆς Ὑπεραγίας Θ(εοτό)κου οὗ ἡ ἀκροστιχίς, χαρᾶς δοχεῖον σοὶ πρέπει χαίρειν μόνη : ἰωσήφ.

4) φ. 227 β—228 α «Ὕμνοις ἀΰπνοις εὐχαρίστως ἡ πόλις τὴν ἐν μάχαις ἄϋπνον ὑμνεῖ προστάτην».

5) φ. 228 α «Ἄρχονται οἱ οἶκοι τῆς Θεοτόκου».

6) φ. 278 «Ἀποστολοευάγγε(λια) τῆς ὅλης ἑβδ(ομάδος) καὶ διαφόρων ἑορταζομένων ἁγίων».

Ὁ κῶδιξ κατὰ τὸ τέλος ἐλλιπής, λήγων εἰς τὸν ἀπόστολον τῶν ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ καὶ εἰς τὰς λέξεις : «μὴ πάντες ἀπόστολοι μὴ πάντες».

(123) ΑΡΙΘΜ. 126

Ὀνομασία

Εὐχολόγιον 154)

Ἐποχή

ΙΣΤ΄. αἰῶνος.

Διαστάσεις

Χάρτ. 0,20Χ0,14. φ. 112.
Δέσιμον ἐκ μέλανος δέρματος ἐπὶ ξυλίνων πλακῶν.
Γραφὴ εὐανάγνωστος καὶ ἐν μέρει ἀνορθόγραφος.

Περιεχόμενον

Ἡ ἀρχὴ ἐλλείπει. Ἄρχεται ἀπὸ τῶν λέξεων : «τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου πνεῦμα».

1) φ. 1 α—8 β «Τάξις γινομένη εἰς ἀδελφοποίησιν, ἀκολουθία εἰς ἀρραβῶνας, εὐχὴ ἀναγινωσκομένη ἐπὶ διγαμίᾳ ἀκολουθία τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου καὶ εὐχαὶ εἰς λεχὼ καὶ εἰς τὴν μητέρα μετὰ τὴν ζ ἡμέραν».
Τὸ τέλος ἐλλιπές.

2) φ. 9 α—14 β «Ἀκολουθία τοῦ ἁγιασμοῦ ἐλλιπὴς κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος. Ἄρχεται : «Ἀνυμνοῦμεν τὸν υἱόν σου Θε(οτό)κε καὶ βοῶμεν πανάχραντε δέσποινα...».
Λήγει «ἀπολειφθέντων π(ατέ)ρων καὶ ἀδελ.».

(Συνεχίζεται)

154) Ἡ ὀνομασία τοῦ κώδικος συνάγεται ἐκ τοῦ περιεχομένου.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

ΤΟ ΕΝ ΛΟΥΝΔ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ «ΠΕΡΙ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ»

Ἐν Λοὺνδ τῆς Σουηδίας συνῆλθεν ἀπὸ τῆς 15—29ης Αὐγούστου τὸ Συνέδριον τῆς Ἐπιτροπῆς «Περὶ Πίστεως καὶ Διοικήσεως».

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀπέστειλεν εἰς τὸ Συνέδριον τοῦτο ἀντιπροσωπείαν ἀποτελουμένην ἐκ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Θυατείρων κ. Ἀθηναγόρου, τῶν Καθηγητῶν τῆς Ἱ. Θ. Σχολῆς Χάλκης Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Μαξίμου Ρεπανέλλη καὶ Διακόνου κ. Χρυσοστόμου Κωνσταντινίδου καὶ κ. Ἐμμανουὴλ Φωτιάδου καὶ τοῦ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Σ. Τιμτσένκο καὶ τοῦ Καθηγητοῦ κ. Λ. Ζάντερ ἀπὸ μέρους τῆς Ρωσσικῆς Ἐξαρχίας Δυτικῆς Εὐρώπης.

Εἰς τὸ Συνέδριον τοῦτο ἀντεπροσωπεύθησαν ὡσαύτως διὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θυατείρων καὶ αἱ ἁγιώταται Ἐκκλησίαι Ἀντιοχείας καὶ Κύπρου.

Ἐπίσης παρεκάθησαν καὶ οἱ ἐξ Ἀμερικῆς Καθηγηταί : Πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Φλωρόφσκη καὶ πρεσβύτερος Ἀλέξανδρος Σμέμαν, ὁ μὲν πρῶτος προσκληθεὶς ὑπὸ τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς τοῦ Συνεδρίου, ὁ δὲ ἕτερος ἀφιχθεὶς ὡς συνοδὸς ὁμίλου νέων ἐκ πασῶν τῶν Ὁμολογιῶν, ἐλθόντος πρὸς παρακολούθησιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου καὶ ἀπὸ κοινοῦ μελέτην τῶν αὐτῶν θεμάτων, περὶ ἃ ἠσχολήθη καὶ τὸ Συνέδριον. Εἰδικώτερον δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι μεταξὺ τῶν νέων τούτων συγκατελέγετο καὶ ἡ ἐν Λονδίνῳ μετεκπαιδευομένη Θεολόγος Δεσποινὶς Σοφία Μουρούκα. Ὡς γνωστὸν οἱ ὁρισθέντες ὡς Ἀντιπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Καθηγηταὶ Ἀμίλκας Ἀλιβιζᾶτος καὶ Βασίλειος Ἰωαννίδης δὲν ἦλθον εἰς Λούνδ, ἐδικαιολογήθη δὲ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν δι' ἐκτενοῦς καὶ ἐμπνευσμένης πρὸς τὸν Γραμματέα τῆς Ἐπιτροπῆς Ὄλιβερ Τόμκινς ἐπιστολῆς αὐτοῦ, ἧς ἀπόσπασμα ἀνέγνω κατὰ τὴν τελετὴν τῆς ἐνάρξεως τοῦ Συνεδρίου ὁ Πρόεδρος αὐτοῦ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Οὐψάλης Yngve Brilioth. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη τῆς Α. Μακαριότητος διεσκέδασέ πως τὴν ἐκ τῆς ἀπουσίας τῶν εἰρημένων ἀντιπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος προξενηθεῖσαν μεταξὺ τῶν παρέδρων μελῶν τοῦ Συνεδρίου καὶ κυρίως τοῦ Προεδρείου αὐτοῦ λύπην.

Σημειωτέον ὡσαύτως καὶ τοῦτο ὅτι εἰς τὸ Συνέδριον διὰ πρώτην φορὰν προσῆλθον καὶ τρεῖς ἐπίσημοι παρατηρηταὶ τῆς Ρωμαιο—Καθολικῆς Ἐκκλησίας, εἰδικῶς ὁρισθέντες ἐκ Ρώμης.

Αἱ ἐργασίαι τοῦ Συνεδρίου, εἰς τὸ ὁποῖον συμμετέσχον περὶ τὰς ἑκατὸν «Ἐκκλησίαι» διὰ διακοσίων καὶ εἴκοσιν ἐπισήμων ἀντιπροσώπων —μελῶν, εἴκοσι πέντε συμβουλευτικῶν μελῶν καὶ εἴκοσιν ἀντιπροσώπων τῆς νεολαίας, ἤρχισαν τὴν 15ην Αὐγούστου περὶ ὥραν 20ὴν δι' ἰδιαιτέρας ἐπιβλητικῆς ἱεροτελεστίας ἐν τῷ μεσαιωνικῷ βυζαντινοῦ ρυθμοῦ καθεδρικῷ Ναῷ τῆς πόλεως Λοὺνδ.

Τὴν ἐπιοῦσαν, 16ην Αὐγούστου, κατόπιν προσευχῆς ἐν τῷ καθεδρικῷ Ναῷ ἐγένετο ἡ πρώτη ἐναρκτήριος Γενικὴ Συνέλευσις τοῦ Συνεδρίου, κατὰ τὴν ὁποίαν διὰ βοῆς ἐκλήθη εἰς τὴν προεδρείαν τοῦ Συνεδρίου ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Οὐψάλης κ. Yngve Brilioth καὶ ἐγένοντο αἱ λοιπαὶ ὀνομασίαι διὰ τὰς θέσεις τοῦ Ἀντιπροέδρου, τῶν Γραμματέων καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν τοῦ Προεδρείου τοῦ Συνεδρίου. Ἐν συνεχείᾳ ἀνῆλθεν εἰς τὸ βῆμα ὁ Πρόεδρος Ἀρχιεπίσκοπος Οὐψάλης, ὅστις ἐξεφώνησε τὸν ἐναρκτήριον αὐτοῦ λόγον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐτόνισεν ἰδιαιτέρως τὴν ἱερότητα τῶν ὑποχρεώσεων ἑκάστης Ἐκκλησίας διὰ τὴν προαγωγὴν τῆς εἰρήνης μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν, ἥτις μεγάλως θὰ συντελέσῃ καὶ εἰς τὴν ἑδραίωσιν τῆς εἰρήνης ἐν τῷ κόσμῳ παντί. Ἐμνήσθη τῶν ἐν τῷ μεταξὺ ἀποβιωσασῶν ἐξεχουσῶν φυσιογνωμιῶν ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Κινήσει καὶ ἐξέφρασε τὴν βαθυτάτην αὐτοῦ λύπην διὰ τὴν μὴ ἐνεργὸν συμμετοχὴν τῆς Ρωμαιο—Καθολικῆς Ἐκκλησίας, χαρακτηρίσας ὅμως τὴν παρουσίαν τῶν ἐπισήμων παρατηρητῶν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης ὡς εὐοίωνον ἀπαρχὴν εὐρυτέρας ἐν τῷ μέλλοντι συνεργασίας αὐτῆς. Ἀκολούθως ἀνεγνώσθησαν ὡρισμέναι εἰσηγητικαὶ ἐκθέσεις ἐπὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Ἐπιτροπῆς «Περὶ Πίστεως καὶ Διοικήσεως», καὶ περὶ τῶν Ἐπιτροπῶν αἵτινες ἔδει νὰ καταρτισθῶσι πρὸς μελέτην τῶν ὁρισθέντων διὰ τὸ Συνέδριον θεμάτων «Περὶ Ἐκκλησίας», «Περὶ Θείας Λατρείας» καὶ «Περὶ μυστηριακῆς κοινωνίας» (Intercommunion). Ἐπειδὴ τὸ «Περὶ Ἐκκλησίας» θέμα συνεκέντρωσε τὸν μεγαλείτερον ἀριθμὸν τῶν μελῶν τοῦ Συνεδρίου, ὡρίσθη ὅπως τὸ θέμα τοῦτο μελετηθῇ ὑπὸ τριῶν Ἐπιτροπῶν, τῆς πρώτης ἀναλαμβανούσης τὴν μελέτην τῆς «φύσεως τῆς Ἐκκλησίας», τῆς δευτέρας «τῆς συνεχίσεως (Continuité) τῆς Ἐκκλησίας», καὶ τῆς τρίτης τῆς «ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας». Κατηρτίσθησαν οὕτω πέντε Ἐπιτροπαί, τρεῖς διὰ τὸ «Περὶ Ἐκκλησίας» θέμα καὶ ἀνὰ μία διὰ τὴν Θείαν Λατρείαν καὶ τὴν ἐν τοῖς μυστηρίοις κοινωνίαν. Ἡ κατανομὴ ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Ὀρθοδόξου Ἀντιπροσωπείας τῶν Ὀρθοδόξων Ἀντιπροσώπων εἰς τὰς

ὡς ἄνω Ἐπιτροπὰς ἐγένετο ὡς ἑξῆς : Εἰς τὴν Α´ Ἐπιτροπὴν ὁ Μητροπολίτης Θυατείρων, ὁ ἱεροδιάκονος Χρυσόστομος Κωνσταντινίδης καὶ ὁ κ. Ἐμμανουὴλ Φωτιάδης, εἰς τὴν Β´ Ἐπιτροπὴν ὁ πρεσβύτερος Ἀλέξανδρος Σμέμαν, εἰς τὴν Γ´ ὁ πρωτοπρεσβύτερος Γ. Φλωρόφσκη, εἰς τὴν Δ´ ὁ ἀρχιμανδρίτης Μάξιμος Ρεπανέλλης καὶ ὁ Καθηγητὴς κ. Λέων Ζάνδερ σὺν τῷ ἀρχιμανδρίτῃ Αἰμιλιανῷ Τιμιάδῃ. Εἰς τὴν Ε´ Ἐπιτροπὴν ὡρίσθη κατ' ἀρχὴν καὶ ἐκ συμφώνου ὅπως μὴ συμμετάσχῃ τις τῶν Ὀρθοδόξων, ἐφ' ὅσον ἡ ἡμετέρα Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀπέχει πάσης περὶ τῆς μυστηριακῆς κοινωνίας συζητήσεως μετὰ Ἐκκλησιῶν, ἐχουσῶν διάφορον πρὸς αὐτὴν ἀντίληψιν περὶ τῆς Θείας Εὐχαριστίας ὥς τε μυστηρίου καὶ ὡς θυσίας. Κατὰ τὴν ἀπογευματινὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁ λόγος ἐδόθη εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Πατριαρχικῆς Ἀντιπροσωπείας, οὗτος δὲ ἀνέγνω χαιρετιστήριον προσφώνησιν.

Ἀκολούθως ὡμίλησεν ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν Δρ Wisser't Hooft περὶ τῶν σχέσεων τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν «Περὶ Πίστεως καὶ Διοικήσεως», τονίσας ὅτι ἡ ὅλη θεωρητικὴ εὐθύνη τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως πίπτει σήμερον ἐπὶ τῆς Ἐπιτροπῆς «Περὶ Πίστεως καὶ Διοικήσεως».

Τὴν Δευτέραν, 18ην Αὐγούστου, δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐσυνεχίσθησαν αἱ ἐργασίαι τοῦ Συνεδρίου εἰς Γενικὰς Συνελεύσεις, καθ' ἃς ὡμίλησαν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν διαφόρων Ἀντιπροσωπειῶν.

Ἀπὸ τῆς Τρίτης, 19ης Αὐγούστου, ἤρχισαν αἱ κατ' ἰδίαν ἐργασίαι τῶν προειρημένων 5 Ἐπιτροπῶν, συνεχισθεῖσαι τακτικῶς καθ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα. Κατ' αὐτὰς οἱ Ὀρθόδοξοι Ἀντιπρόσωποι μετὰ προσοχῆς παρηκολούθησαν τὰς συζητήσεις, ἀπήντησαν δὲ πληροφοροῦντες τὰ κατὰ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ὁσάκις τοῦτο ἐζητήθη παρ' αὐτῶν. Αἱ ἐργασίαι αὗται κατέληξαν εἰς πέντε σχετικὰς ἐκθέσεις — ὑπομνήματα, ἅτινα καὶ παρεπέμφθησαν πρὸς κρίσιν καὶ ἐπιψήφισιν εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ Συνεδρίου.

Ἡ Δευτέρα, 25η Αὐγούστου, κατηναλώθη εἰς τὴν μελέτην τῶν ὑπομνημάτων τούτων, ἅτινα καὶ παρεπέμφθησαν διὰ δευτέραν φορὰν εἰς τὰς οἰκείας Ἐπιτροπὰς πρὸς διόρθωσιν καὶ συμπλήρωσιν. Κατόπιν ἐπεξεργασίας τὰ ὑπομνήματα προσήχθησαν καὶ αὖθις ἐνώπιον τῆς ὁλομελείας τοῦ Συνεδρίου, ἐπανεξητάσθησαν κατὰ παραγράφους εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῆς πρωΐας τῆς Τετάρτης, 27ης Αὐγούστου, καὶ ἀκολούθως ἐψηφίσθησαν. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἀντιπροσωπεία δὲν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ψήφισιν. Τὸ τελικὰ κείμενα, εἰς Ἀγγλικὴν γλῶσσαν, πολυγραφη-

θέντα διενεμήθησαν τὴν τελευταίαν ἡμέραν εἰς τὰ μέλη τοῦ Συνεδρίου.

Κατὰ τὴν τελευταίαν Γενικὴν Συνέλευσιν ἐγένετο ἡ ἐκλογὴ τῶν 85 μελῶν τῆς νέας Ἐπιτροπῆς «Περὶ Πίστεως καὶ Διοικήσεως», εἰς τὴν ὁποίαν ἐκ τῶν Ὀρθοδόξων εἰσῆλθον ὁ Μητροπολίτης Θυατείρων, ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Γερμανὸς Γκλούματζ, ὁ πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Φλωρόφσκη, ὁ πρεσβύτερος Ἀλέξανδρος Σμέμαν, ὁ ἀρχιμανδρίτης Παρθένιος Κοϊνίδης, ὁ ἱεροδιάκονος Χρυσόστομος Κωνσταντινίδης καὶ ὁ καθηγητὴς Λέων Ζάντερ, δύο ἐκ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὧν τὰ ὀνόματα δὲν ὡρίσθησαν εἰσέτι.

Διαρκοῦντος τοῦ Συνεδρίου ἐγένοντο τρεῖς ὀρθόδοξοι Λειτουργίαι. Μία ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Θυατείρων ἐν τῷ ἱερῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Πέτρου ἐν Λοὺνδ, τῇ Κυριακῇ, 24η Αὐγούστου, καὶ ἀνὰ μία ὑπὸ τῶν Ρώσσων πρωτοπρεσβυτέρου Γ. Φλωρόφσκη καὶ πρεσβυτέρου Ἀλεξ. Σμέμαν, ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῆς Θείας Μεταμορφώσεως καὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου κατὰ τὸ Παλαιὸν Ἡμερολόγιον.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἀντιπροσωπεία ἔτυχεν ἰδιαιτέρας προσοχῆς. Οἱ Ἀντιπρόσωποι τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου ἐγένοντο κατ' ἰδίαν δεκτοὶ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Οὐψάλης καὶ σύμπασα ἡ Ὀρθόδοξος Ἀντιπροσωπεία ἐκλήθη καὶ ἰδιαιτέρως ὑπὸ τοῦ Σεβ. Ἐπισκόπου Λοὺνδ κ. Anders Theodor Samuel Nygren εἰς τὸ Ἐπισκοπικὸν Μέγαρον, ἔνθα καὶ ἀντηλλάγησαν σκέψεις ἐπὶ θεμάτων σχετιζομένων πρὸς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν καὶ τὴν θέσιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῷ Διαχριστιανικῷ κόσμῳ.

Τὴν Κυριακήν, 24ην Αὐγούστου, ἐγένετο ἡ ἐπίσημος τῶν ἀντιπροσώπων πρὸς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν πορεία, ἁπάντων φερόντων τὰς ἐπισήμους αὐτῶν στολάς, ἱερατικάς, πανεπιστημιακὰς ἢ ἄλλας. Εἰς τὸν Ναὸν προσῆλθον καὶ αἱ Α.Α. Μεγαλειότητες οἱ Βασιλεῖς τῆς Σουηδίας, οἵτινες ἀκολούθως ἐδέχθησαν ἐν τῇ Αἰθούσῃ τῆς Πανεπιστημιακῆς Συγκλήτου εἰκοσαμελῆ Ἀντιπροσωπείαν τοῦ Συνεδρίου, ἐκ τῶν ἐξοχωτέρων φυσιογνωμιῶν. Μεταξὺ τούτων ἦν καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Πατριαρχικῆς Ἀντιπροσωπείας Σεβ. Μητροπολίτης Θυατείρων κ. Ἀθηναγόρας.

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

ΣΥΓΚΛΗΣΙΣ ΠΡΟΣΥΝΟΔΟΥ

Ἐν τῷ τεύχει τῆς «Ὀρθοδοξία-» τοῦ μηνὸς Μαρτίου 1951 κατεχωρίσθησαν τὰ πρὸς τὰς Ἁγιωτάτας Ὀρθοδόξους Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας Γράμματα, δι' ὧν ἐτέθη ὑπὸ τὴν κρίσιν τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν τὸ ζήτημα τῆς συγκλήσεως τῆς Προσυνόδου.

Ἐν ταῖς ληφθείσαις ἀπαντήσεσιν αἱ Ἁγιώταται Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, ὑπογραμμίζουσι μὲν τὴν ἀνάγκην συγκλήσεως τῆς Προσυνόδου πρὸς μελέτην τῶν ἀπασχολούντων τὴν Ἐκκλησίαν πολλῶν καὶ σπουδαίων ζητημάτων, οὐχ ἧττον ὅμως τὴν ἄμεσον ταύτης σύγκλησιν θεωροῦσιν ἀδύνατον, ἀφ' ἑνὸς μὲν λόγῳ τῆς ἀπαιτουμένης προπαρασκευαστικῆς ἐργασίας, καὶ ἀφ' ἑτέρου λόγῳ τῶν καιρικῶν περιστάσεων, διὸ καὶ τάσσονται πᾶσαι πλὴν τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας, ὑπὲρ τῆς ἀναβολῆς.

Ὡς ἐκ τούτου ἀνεβλήθη κατ' ἀνάγκην ἡ ἄμεσος σύγκλησις τῆς Προσυνόδου.

Κατωτέρω καταχωρίζονται αἱ ληφθεῖσαι ἀπαντήσεις τῶν Ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν καὶ τὰ ἀπολυθέντα νεώτερα Ἐγκύκλια σεπτὰ Πατριαρχικὰ Γράμματα.

Ἀριθ. 364

ΑΘΗΝΑΓΟΡΑ,

τῷ Παναγιωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης, καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ

Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς

Ἀσπασμὸν ἅγιον ἐν Χριστῷ Σωτῆρι.

Πρὸ πενθημέρου που, ἤτοι ἅμα ὡς τοῦ ἀπὸ 12ης παρελθόντος μηνὸς Ἀδελφικοῦ Γράμματος τῆς Ὑμετέρας Θεοφρουρήτου Παναγιότητος κάτοχοι ἐγενόμεθα, ἀνέγνωμεν δ' ἐν αὐτῷ καὶ διέγνωμεν τὸν πλέον ἢ ζω-

ηρὸν ἀλλὰ καὶ τὰ μάλα εὐσεβῆ Αὐτῆς τε καὶ πάντων ἀσφαλῶς τῶν ἐν ταῖς κατὰ τόπους Ἁγιωτάταις τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις Προέδρων πόθον, ἵνα αἱ Ἐκκλησίαι πᾶσαι ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὅ,τι τάχιον εἰς Οἰκουμενικήν, ἢ Πανορθόδοξον Σύνοδον συνέλθωσι κατὰ τὰς κρισίμους ταύτας ἡμέρας, ἃς διερχόμεθα καὶ ὅσα αὐτὸ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον μέλλει Αὐτοῖς διδάξαι ἀποφασίσωσιν, ἐκ μέσης ψυχῆς ὑπερήσθημεν, ἔτι δὲ καὶ ἐδοξάσαμεν ἐπὶ τούτοις τὸ ὑπερύμνητον Ὄνομα τοῦ Μεγάλου ἡμῶν Θεοῦ καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ ὅτι τὸν ἀληθῶς πλέον ἢ σωτήριον τοῦτον πόθον τῇ Ἁγιωτάτῃ Αὐτῆς Κορυφῇ, ὡς καὶ τῇ περὶ Αὐτὴν Ἁγίᾳ Συνόδῳ ἐπικαίρως λίαν ἐνέπνευσεν.

Ἐπὶ τῇ ἀγαθῇ ταύτῃ εὐκαιρίᾳ, Ἡμεῖς πάνυ προθύμως καὶ μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς σήμερον τῇ Ὑμετέρᾳ Θεοστέπτῳ Κορυφῇ ἀπαντῶντες, σπεύδομεν ἅμα διὰ τῆς Ἀδελφικῆς Ἡμῶν ταύτης πληροφορῆσαι ὅτι, προσφωνοῦντες κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ τρέχοντος ἤδη σωτηρίου ἔτους τὸ μικρὸν Ἡμῶν ποίμνιον, τὴν αὐτὴν καὶ Ἡμεῖς ἐπιθυμίαν κατὰ τρόπον πανηγυρικὸν ἐξεφράσαμεν, ἵνα δηλονότι ἡ ὅλη Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπὶ τὸ αὐτό, πρὸς σύσκεψιν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο συνερχομένη, μετὰ σοβαρὰν καὶ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι συζήτησιν ἀποφασίσῃ ὅσα ἐν τῇ διοικήσει τῆς Ἐκκλησίας χρήσιμά τε καὶ ἀπαραίτητα διὰ τὴν ἐν Αὐτῇ εὐταξίαν τε καὶ εἰρήνην ἔμελλον ψηφισθῆναι.

Τὴν ἐν τῷ «Πανταίνῳ», Ἐκκλησιαστικῷ ἡμῶν περιοδικῷ, δημοσιευθεῖσαν τῆς πρώτης τοῦ ἔτους προσφώνησιν Ἡμῶν ταύτην ἀποστέλλομεν ἐσωκλείστως τῇ Ἀδελφικῇ Ἡμῶν ταύτῃ, ἐν ᾗ καὶ σχετικαί τινες λεπτομέρειαι, ἰδιαιτέρας προσοχῆς ἄξιαι, οὐκ ἀσκόπως ἀναγράφονται.

Ἐν κατακλεῖδι τοῦ Ἀδελφικοῦ Ἡμῶν τούτου Γράμματος, ἐπαναλαμβάνοντες ὅσα ἄνωθι ἐβεβαιώσαμεν, ὅτι ἀληθῶς ἥσθημεν ἐπὶ τῇ πληροφορίᾳ τῆς ἐπικειμένης συγκλήσεως τῆς Οἰκουμενικῆς, ἢ καὶ Πανορθοδόξου, ὡς ταύτην τὸ Διορθόδοξον Συνέδριον ὠνόμασε, Συνόδου καὶ ἀναμένοντες τὸν ὅ,τι τάχιον καθορισμὸν τοῦ τε χρόνου καὶ τοῦ τόπου τῆς συγκλήσεως, ἀσπαζόμενοι δ' ἐν ἀγάπῃ πολλῇ τήν τε Ὑμετέραν Θεοφρούρητον Παναγιότητα καὶ πάντα τὸν περὶ Αὐτὴν Σύλλογον τῶν Ἀρχιερέων, διατελοῦμεν,

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τῇ 22ᾳ Μαρτίου 1951

(Ὑπ.) † Ὁ Ἀλεξανδρείας ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ

ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς καὶ ὅλως πρόθυμος.

'Αριθ. Πρωτ. 50)21

Παναγιώτατε καὶ Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Ἀθηναγόρα, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Παναγιότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Τὰ ἀπὸ 12ης Φεβρουαρίου ἐ. ἔ. τίμια Γράμματα τῆς Ὑμετέρας γερασμιωτάτης Παναγιότητος τὰ διαλαμβάνοντα τὴν ἐξέτασιν τοῦ θέματος περὶ συγκλήσεως Προσυνόδου, ἀποφασισθείσης κατὰ τὸ ἔτος 1932 καὶ ματαιωθείσης λόγῳ τῆς ἐσωτερικῆς τότε καταστάσεως καὶ τοῦ ἐμπεριστάτου ὡρισμένων ἐκ τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἐγκαίρως ληφθέντα ἀνεγνώσθησαν ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς 24ης παρελθόντος μηνὸς Μαΐου καὶ μετὰ μακρὰν συνδιάσκεψιν περὶ τοῦ θέματος ἀπεδείχθη ὅτι καίτοι ἡ σύγκλησις τῆς μελετωμένης Προσυνόδου παρὰ πάντων ὁμολογεῖται ὡς ἀναγκαία καὶ ἐπίκαιρος, ταὐτοχρόνως ὅμως πᾶς τις βλέπει ὅτι αἱ παρακωλύσασαι τότε τὴν πραγματοποίησιν αὐτῆς ἀνώμαλοι καιρικαὶ συνθῆκαι δὲν παύουσιν ὑπάρχουσαι, ἂν δὲν εἴπωμεν ὅτι κατέστησαν δυσκολώτεραι. Ἀλλ' ὅπως δήποτε ἡ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη τῆς συγκλήσεως τῆς Προσυνόδου ταύτης ὑπαγορεύει ὅπως ἐξετασθῇ τὸ θέμα τοῦτο ὄχι μόνον δι' ἐπιστολογραφίας ἀλλὰ καὶ ἄλλων φιλικῶν συνεννοήσεων καὶ διαπραγματεύσεων ἐν πνεύματι ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ ἁγνοῦ ζήλου ὑπὲρ τῆς ἁπανταχοῦ Ὀρθοδοξίας. Δὲν διαφεύγει τὴν σύνεσιν τῆς Ὑμετέρας πεπνυμένης Παναγιότητος ὅτι ἡ διωκομένη Ἐκκλησία ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι ὅσον καὶ ἂν παραταθῇ ὁ χρόνος τῶν δοκιμασιῶν αὐτῆς, περιφρουρεῖται ὅμως διὰ τῆς Παντοδυναμίας τοῦ Θείου Αὐτῆς Δομήτορος, εἰπόντος ὅτι «καὶ πύλαι Ἅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς», διὸ καὶ παντὶ σθένει ἀνάγκη ἡ Ἐκκλησία αὕτη νὰ ἐξέλθῃ ἐπὶ τέλους νικήτρια ἐκ τῆς πάλης μετὰ τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου. Πρὸς τοῦτο δὲ πᾶν μέτρον φέρον εἰς αἴσιον πέρας ἐν τῇ περιπλόκῳ τῆς Ἐκκλησία καταστάσει ἀνάγκη νὰ ληφθῇ ἐν πρώτῃ εὐκαιρίᾳ πρὸς ἐπιτάχυνσιν τῆς συγκλήσεως τῆς μελετωμένης Προσυνόδου. Ὁ Κύριος δὲ τῶν πάντων ὁ προνοῶν καὶ περὶ τῆς στρατευομένης Αὐτοῦ Ἐκκλησίας κατευθύνοι τὰ βήματα τῆς Ὑμετέρας Θεοφρουρήτου Παναγιότητος εἰς ὁδὸν εἰρήνης καὶ εὐστόχου διεκπεραιώσεως τῶν πρὸ Αὐτῆς κειμένων θεοφιλῶν ἔργων καὶ ἀξιῶσαι ἡμᾶς πάντας ἰδεῖν τὴν ποθητὴν ἡμέραν τῆς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνερχομένης Ἱε-

ραρχίας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν τιμαλφῶν Αὐτῆς συμφερόντων.

Ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ αὖθις κατασπαζόμενοι Αὐτὴν διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης ἀδελφικῆς.

Τῆς Ὑμετέρας γερασμιωτάτης
καὶ περισπουδάστου Παναγιότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
καὶ ὁλοπρόθυμος

(Ὑπ.) † Ὁ Ἀντιοχείας ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ἐν Δαμασκῷ, τῇ 11ῃ Ἰουνίου 1951

Ἀριθ. Πρωτ. 247.

Παναγιώτατε καὶ Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ ἐπιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς Ἡμῶν Μετριότητος, Κύριε Ἀθηναγόρα, τὴν Ὑμετέραν περισπούδαστον Ἡμῖν σεβασμίαν Παναγιότητα ἐν φιλήματι ἁγίῳ περιπτυσσόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἀσφαλῶς ἐκομισάμεθα τὰ ὑπ' ἀριθ. 108 καὶ ἀπὸ ιϐ' (ν. ἡ.) μηνὸς παρελθόντος Φεβρουαρίου Γράμματα τῆς Ὑμετέρας Γερασμιωτάτης Παναγιότητος δι' ὧν ἐξ ἀποφάσεως τῆς περὶ Αὐτὴν Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τίθησιν ὑπὸ τὴν κρίσιν τῶν Αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ αὖθις τὸ ζήτημα τῆς συγκλήσεως τῆς Προσυνόδου ἐπὶ προπαρασκευαστικῇ μελέτῃ τῶν ὑπὸ τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς περιειλημμένων ἐν καταλόγῳ θεμάτων καὶ συμπληρώσεως τοῦ καταλόγου ἐκείνου διὰ τῶν εἰς τὸ μεταξὺ προκυψάντων γενικῆς φύσεως καὶ κοινοῦ ἐνδιαφέροντος ζητημάτων, ἅπερ ἔσονται ἀντικείμενον μελέτης καὶ ἐπιλύσεως μελλούσης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, αἰτεῖται δὲ τὴν ἐπὶ τούτου γνώμην τῆς Ἁγιωτάτης Μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν.

Τὸ περιεχόμενον τῶν Γραμμάτων τούτων, ἅπερ ἰδίᾳ τε καὶ ἐν συνεδρίᾳ τῆς περὶ Ἡμᾶς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἐπισταμένως διεμελετήσαμεν, πολλῆς, ὡς εἰκός, ἠξιώσαμεν προσοχῆς.

Ἐπὶ τὴν ὀφειλομένην δ᾿ ἥκοντες ἀπάντησιν προαγόμεθα, ἵνα γνωρίσωμεν τῇ Ὑμετέρᾳ πεπνυμένῃ Κορυφῇ, ὅτι ἡ προτεινομένη ὑπ᾿ Αὐτῆς σύγκλησις τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος Προσυνόδου ἀποτελεῖ ἀνάγκην διαπιστουμένην καὶ ὑπὸ τῆς Μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς μελέτην τῶν σπουδαιοτάτων ζητημάτων, ἅπερ ἀπασχολοῦσι τὴν ὅλην Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἐπὶ τῇ βάσει βεβαίως τῶν ἐκκλησιαστικῶν Κανόνων καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως.

Πρὸς σύγκλησιν μέντοι τῆς Προσυνόδου λίαν ἐπιθυμητὸν τυγχάνει, ἵνα ἐξασφαλισθῇ ἡ συμμετοχὴ πασῶν τῶν Ἀδελφῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς περιφρουρήσεως τῆς ἑνότητος καὶ τῆς εἰρήνης τῆς μιᾶς ἁγίας Καθολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἔχοντες δ᾿ ὑπ᾿ ὄψει ὅτι αἱ παροῦσαι καιρικαὶ περιστάσεις τυγχάνουσι δεινότεραι καὶ οὐχὶ κρείττω τῶν προηγηθεισῶν, ἐσμὲν τῆς γνώμης, ὅτι, εἴπερ ἡ ἐκπροσώπησις πασῶν τῶν Ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν καταστῇ ἀνέφικτος ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἀρκοῦντος προωθηθήσεται ἡ προπαρασκευαστικὴ πρὸς τὴν ἐλπιζομένην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον προσπάθεια, ἐὰν ἀπὸ τοῦδε ἀνατεθῇ εἰδικοῖς Καθηγηταῖς τῶν Ὀρθοδόξων Θεολογικῶν Σχολῶν ἡ ἐπὶ μέρους κατανομὴ πρὸς μελέτην τῶν ἤδη ἐν τῇ προηγηθείσῃ Προσυνόδῳ τεθειμένων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως ἐπὶ ἑνὸς ἑκάστου τούτων ἑτοιμασθῇ ἡ προσήκουσα εἰσηγητικὴ ἔκθεσις.

Τοῦτ᾿ εἰς ἀπάντησιν ἐπιστέλλοντες καὶ τὰ ἔτη Αὐτῆς παρὰ Κυρίου ὡς πλεῖστα, εἰρηνικὰ καὶ σωτήρια αἰτούμενοι διατελοῦμεν.

Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει Ἱερουσαλὴμ αϡνα΄. Μαρτίου λα΄.

Τῆς Ὑμετέρας Γερασμιωτάτης Παναγιότητος

ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς

(Ὑπ.) † ΤΙΜΟΘΕΟΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΜΟΣΧΑΣ
ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ

Μετάφρ. ἐκ τοῦ Ρωσσικοῦ.

ΑΛΕΞΙΟΣ

ἐλέῳ Θεοῦ Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσσίας,

ΑΘΗΝΑΓΟΡΑ

τῷ Ἁγιωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ.

Ἀσπασμὸν ἅγιον ἐν Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Τὸ ἀπὸ 12ης Φεβρουαρίου ἐνεστῶτος ἔτους γράμμα τῆς Ὑμετέρας Ἁγιότητος κατέφθασε μέχρις ἡμῶν τῇ 12ῃ Μαΐου. Ἐν αὐτῷ κατείδομεν ὅτι ἡ Ὑμετέρα Ἁγιότης, συμφώνως πρὸς ἀπόφασιν Αὐτῆς καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, τίθησι τὸ ζήτημα τῆς συγκλήσεως Προσυνοδικῆς Συσκέψεως ὑπὸ τὴν κρίσιν τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ παρακαλεῖ ἡμᾶς, καθὼς καὶ τοὺς λοιποὺς Προκαθημένους τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, νὰ γνωρίσωμεν Αὐτῇ τὴν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου γνώμην ἡμῶν καὶ τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, διὰ τὰ περαιτέρω.

Καθ' ὁλοκληρίαν ἐκτιμῶντες μετὰ τῆς Ὑμετέρας Ἁγιότητος τὸ σκόπιμον τῆς ἀδελφικῆς ἐν πνεύματι ἀγάπης Χριστοῦ μελέτης τῶν σπουδαίου ἐκκλησιαστικοῦ χαρακτῆρος καὶ γενικῆς σημασίας ζητημάτων, ἀμφιβάλλομεν ἐν τούτοις ἂν αἱ ἐνεστῶσαι συνθῆκαι ἐμφανίζωνται κατάλληλοι καὶ εὐνοϊκαὶ διὰ γενικὴν ἐκκλησιαστικὴν Συνέλευσιν καὶ μελέτην.

Ἡ Ὀρθόδοξος ἡμῶν Ρωσσικὴ Ἐκκλησία, ὑπ' ὄψει ἔχουσα τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς τῆς ἐν Ἐφέσῳ Ἐκκλησίας, καὶ ἐν τῷ προσώπῳ αὐτῶν πρὸς πάντας τοὺς Χριστιανοὺς καὶ τὰς χριστιανικὰς Ἐκκλησίας, «σπουδάζετε τηρεῖν τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης» (Ἐφεσ. δ΄. 3), πάντοτε ἐσπούδαζε, σπουδάζει καὶ δὲν θὰ παύσῃ σπουδάζουσα τηρεῖν τὴν ἑνότητα τοῦ πνεύματος μετὰ τῶν ἀδελφῶν ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ ἐπιδείκνυσθαι αὐταῖς πᾶσαν ἀδελφικὴν βοήθειαν καὶ ὑποστήριξιν ἐν πνεύματι ἐκκλησιαστικῆς ὁμονοίας καὶ ὁμοφροσύνης.

Κατὰ τὸν παρόντα ὅμως καιρὸν δὲν δύναται νὰ μὴ παρατηρήσῃ ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν τελευταίων δεκαετιῶν αἱ μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν σχέσεις περιεπλάκησαν ἐπὶ τοσούτῳ, ὥστε ἄνευ σοβαρᾶς προ-

παρασκευῆς τοῦ ἐδάφους πρὸς ὁμογνώμονα ἐπίλυσιν τῶν προκυψάντων ἐπὶ τοσοῦτον μακρὸν χρόνον ζητημάτων νὰ μὴ ὑπάρχῃ ἐλπὶς περὶ τοῦ δυνατοῦ ἐπιλύσεως ἐν ὁμοφροσύνῃ τῶν ζητημάτων τούτων ἐν γενικῇ ἐκκλησιαστικῇ Συνελεύσει.

Δεχόμενοι ὅτι κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν τὸ ἔδαφος τοῦτο δὲν προητοιμάσθη, ὅτι εἰσέτι δὲν εἶναι μάλιστα σαφὲς τίνα ἀκριβῶς ζητήματα ὑπόκεινται εἰς γενικὴν μελέτην, ὅτι ὑπάρχουσι πλεῖστα ἄλυτα προβλήματα, ἀναφερόμενα εἰς τὰς πρὸς ἀλλήλας σχέσεις τῶν Ἐκκλησιῶν, κατόπιν μελέτης ἀπὸ πάσης πλευρᾶς τοῦ ζητήματος τούτου, μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἱερᾶς Συνόδου, φρονοῦμεν ὅτι ἡ προτεινομένη ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Ἁγιότητος σύγκλησις Προσυνοδικῆς Συσκέψεως ἐμφανίζεται πρόωρος καὶ ἔχουσα ἀνάγκην προηγουμένης ἐπιμελοῦς προπαρασκευῆς. Ἴσως, μεταξὺ τῶν προκαταρκτικῶν ἐργασιῶν, ἡ Ὑμετέρα Ἁγιότης νὰ εὕρῃ ὠφέλιμον τὴν ἀποστολὴν πρὸς τὰς κατὰ τόπους Ἐκκλησίας, πρὸς προηγουμένην κατ᾽ ἰδίαν μελέτην, σειρᾶς ζητημάτων ὑποκειμένων εἰς ἐπίλυσιν ἐν Προσυνοδικῇ συσκέψει.

Δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι ἡ σύνεσις τῆς Ὑμετέρας Ἁγιότητος θὰ εὕρῃ τοὺς καλλιτέρους τρόπους ἵνα διὰ καταλλήλων προκαταρκτικῶν ἐνεργειῶν ἐξομαλύνῃ τὴν ὁδὸν πρὸς πραγματοποίησιν τῆς ἀγαθῆς προθέσεως Αὐτῆς, τῆς ἐν Προσυνοδικῇ Συσκέψει μελέτης καὶ ἐπιλύσεως ἐν πνεύματι εἰρήνης καὶ ἀγάπης ἀδελφικῆς τῶν ὡριμασάντων γενικῆς φύσεως ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων.

Καὶ ἐν τῇ ἐλπίδι ταύτῃ, ἀνατιθέμενοι πᾶσαν τὴν ἐλπίδα ἡμῶν ἐπὶ τὴν ἄφατον ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ, καὶ πάλιν δὲ «ἀληθεύοντες ἐν ἀγάπῃ» (Ἐφεσ. δ΄. 15), νοερῶς περιπτυσσόμεθα τὴν Ὑμετέραν Ἁγιότητα ἐν φιλήματι ἁγίῳ, καὶ διατελοῦμεν ἐν ἀναλλοιώτῳ ἀδελφικῇ ἐν Χριστῷ μετ᾽ Αὐτῆς ἑνότητι.

Τῇ 21ῃ Αὐγούστου 1951.

(Ὑπ.) † ΑΛΕΞΙΟΣ, Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ῥωσσίας.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

'Αριθμ. 646. Βουκουρέστιον, τῇ 14ῃ 'Απριλίου 1951

Τῇ Αὐτοῦ Θειοτάτῃ Παναγιότητι, τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ

Κυρίῳ 'Αθηναγόρᾳ,

Φανάριον — Σταμπούλ.

Παναγιώτατε,

Οὐχὶ ἅπαξ μόνον ἡ σκέψις ἡμῶν ἐστράφη πρὸς τὰ μεγάλα καὶ σημαντικὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἐνεφανίσθησαν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν ζωὴν κατὰ τὴν διαρροὴν τοῦ χρόνου καὶ ἰδιαιτέρως κατὰ τὸν αἰῶνα ἡμῶν.

Καὶ δὲν ἐσκέφθημεν ὀλιγότερον περὶ τῆς δυνατότητος τῆς ἐπιλύσεως αὐτῶν κατὰ τὸν δικαιότερον τρόπον. Ὡς ἐκ τούτου χαιρετίζομεν μετ' ἀγάπης καὶ ἀποδεχόμεθα μετ' ἐμπιστοσύνης πᾶσαν ἀγαθὴν πρωτοβουλίαν, ἥτις θὰ ἀπέληγεν εἰς μίαν Πανορθόδοξον ἔκφρασιν ἐπὶ τῶν προβλημάτων τούτων.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον χαιρετίζομεν καὶ τὴν πρωτοβουλίαν τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος καὶ ἀναγγέλλομεν ὅτι τὸ ζήτημα μιᾶς προσεχοῦς Οἰκουμενικῆς ἢ Πανορθοδόξου Συνόδου παρεπέμψαμεν πρὸς μελέτην εἰς τοὺς εἰδικοὺς παρ' ἡμῖν Θεολόγους, 'Επισκόπους καὶ Καθηγητάς, εὐθὺς δὲ ὡς θὰ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ λάβωμεν μίαν ἀπόφασιν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προπαρασκευαζομένων μελετῶν, θέλομεν ἀπαντήσει εἰς τὸ γράμμα τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος, ἀριθ. 108, 12 Φεβρουαρίου 1951, ὅπερ προὐξένησεν ἡμῖν τοσαύτην χαρὰν καὶ τόσας διήγειρεν ἐν ἡμῖν ἐλπίδας διὰ τὸ μέλλον τῆς Οἰκουμενικῆς ἡμῶν 'Ορθοδοξίας.

Ἱκετεύοντες τὸν Πανάγαθον ὅπως παρέχῃ Ὑμῖν ὑγείαν καὶ δύναμιν δι' εὐτυχῆ δρᾶσιν ἐν τῷ ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου, περιπτυσσόμεθα Αὐτὴν μετ' ἀγάπης ἀδελφικῆς, καὶ συνιστῶμεν ἑαυτοὺς εἰς τὰς ἁγίας Ὑμῶν εὐχάς.

† ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ

Πατριάρχης τῆς Ρουμανίας

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΥΠΡΟΥ

Παναγιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα, λίαν ἡμῖν ἀγαπητὲ καὶ περισπούδαστε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ, Κύριε Ἀθηναγόρα, τὴν Ὑμετέραν Γερασμιωτάτην Παναγιότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ περιπτυσσόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Δεξάμενοι ἐν καιρῷ, ἐπιστασίᾳ πολλῇ διεξήλθομεν τὰ ὑπ' ἀριθ. 108 καὶ τὰ ιϐ' Φεβρουαρίου τοῦ ἐνεστῶτος σωτηρίου ἔτους μεμηνολογημένα τίμια καὶ περισπούδαστα Γράμματα τῆς Ὑμετέρας Γερασμιωτάτης Παναγιότητος, ὑπόθεσιν ἔχοντα τὸ ζήτημα τῆς συγκλήσεως Προσυνόδου, ἐπὶ μελέτῃ καὶ παρασκευῇ τῶν θεμάτων, περὶ ἃ ἀσχοληθήσεται ἡ μέλλουσα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.

Ἡ Ὑμετέρα πεπνυμένη Κορυφὴ τίθησιν ὑπὸ τὴν κρίσιν τῶν Ἁγίων Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν τὸ σπουδαιότατον τοῦτο ζήτημα καὶ αἰτεῖται τὴν ἐπὶ τούτου γνώμην αὐτῶν.

Ἐκφράζοντες πρὸ παντὸς τὴν χαρὰν ἡμῶν, ὅτι ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης, βαθείᾳ ποιμαντορικῇ καὶ ἐκκλησιαστικῇ συνέσει περικοσμουμένη καὶ ζήλου ἐνθέου ἐμφορουμένη ὑπὲρ τῆς προόδου καὶ τῆς ἀκμῆς τῆς κατ' Ἀνατολὰς Ἁγίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἠξίωσε τῆς δεούσης προσοχῆς πρωτίστου καὶ ὑψίστου διὰ ταύτην ἐνδιαφέροντος, σημειούμεθα εἶτα εἰς ἀπάντησιν τὰ ἀκόλουθα :

Συνομολογοῦμεν, ὅτι πλεῖστα ὅσα ζητήματα, ἐπειγούσης ἐξετάσεως καὶ ἐπιλύσεως δεόμενα, ἐπιτακτικῶς ἀναγκαίαν δεικνύουσι τὴν σύγκλησιν τῆς Συνόδου, ἐν τῷ παρόντι, ἀνεύθετον καὶ ἀδύνατον ἀποδεικνύουσιν αἱ καθόλου κρατοῦσαι ἐν τῷ κόσμῳ ἀνώμαλοι καὶ ἀντίξοοι πολιτικαὶ συνθῆκαι, οὐ μόνον ἀνέφικτον ἐμφανίζουσαι τὴν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνάντησιν τῶν προέδρων τῶν Ἁγίων τοῦ Θεοῦ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ παρακωλύουσαι καὶ αὐτὴν τὴν ἐν τῇ Συνόδῳ ἀντιπροσώπευσιν πασῶν τούτων. Πρόδηλον δ' ὅτι ἀναγκαιοτάτη τυγχάνει ἡ ἐν τῇ Συνόδῳ συμμετοχὴ πασῶν τῶν Ἁγίων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἵνα μὴ ἄλλως καὶ διαιρέσεις προκύψωσι καὶ ζημία οὐχ ἡ τυχοῦσα προέλθῃ, ἐὰν τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου ἀπαραδέκτους θεωρήσωσιν αἱ τυχὸν μὴ συμμεθέξουσαι ταύτης Ἐκκλησίαι.

Τούτων ἕνεκα, τὴν ἐν Χριστῷ ἀγάπην καὶ ἑνότητα κανόνα καὶ σκοπὸν πάντοτε ἔχοντες, τασσόμεθα ὑπὲρ ἀναβολῆς τῆς συγκλήσεως τῆς Προσυνόδου, μέχρις οὗ παρακάμψωμεν τὰς σημερινὰς ἀνωμάλους περιστάσεις ἐνθέρμως ἅμα δεόμενοι τῆς ἀφάτου τοῦ Ὑψίστου φιλανθρωπίας,

ἀφ' ἧς πᾶν ἀγαθὸν ἀγαθύνεται καὶ πᾶν δυσχερὲς εἰς ὁδοὺς λείας μεταποιῆται, ὅπως ὅτι τάχιστα ὁ χρόνος οὗτος ἐπιστῇ.

Ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ τῷ ἰδίῳ αἵματι τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ περιποιησάμενος, διατηρήσειε πάντα τὰ μέλη ἐν τῇ ἁγίᾳ ἑνότητι, αὐξάνοι δὲ καὶ κραταιοῖ τὸ ὅλον σῶμα, φωτίζων καὶ ἐμπνέων τοὺς Ἁγιωτάτους Πατριάρχας καὶ Προέδρους τῶν ἀδελφῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν εἰς τὸ βουλεύεσθαι καὶ καταπράττειν ὅσα ἀγαθὰ καὶ ὠφέλιμα τῇ Ἁγίᾳ Ὀρθοδοξίᾳ, παρ' Οὗ καὶ τὰ ἔτη τῆς Ὑμετέρας Θεοδοξάστου Κορυφῆς δαψιλευθείη ὡς πλεῖστα, ὑγιεινά, εἰρηνικὰ καὶ σωτήρια.

Τῆς Ὑμετέρας Γερασμιωτάτης Παναγιότητος
ὅλως πρόθυμος ἐν Χριστῷ ἀδελφός

(Ὑπ.) † Ὁ Κύπρου ΜΑΚΑΡΙΟΣ

Ἐν τῇ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῇ Κύπρου

Τῇ 1ῃ Δεκεμβρίου 1951

Ἀριθ. 739.

Παναγιώτατε καὶ Θειότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἡμῖν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ κύριε Ἀθηναγόρα, τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἀπὸ χρόνου οὐ μικροῦ ἐλάβομεν καὶ ἐν συνεδρίᾳ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἀνέγνωμεν τὸ Ὑμέτερον ἐγκύκλιον Γράμμα, τὸ ἀπὸ ιβ'. Φεβρουαρίου τοῦ παρελθόντος σωτηρίου ἔτους χρονολογούμενον, δι' οὗ ἡ Ὑμετέρα ἀγαπητὴ ἐν Κυρίῳ Παναγιότης ἔθεσε καὶ αὖθις τῇ τε ἡμετέρᾳ Ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ καὶ ταῖς λοιπαῖς ἀδελφαῖς τοιαύταις ὑπὸ κρίσιν τὸ ζήτημα συγκλήσεως τῆς Προσυνόδου, ἐξ ἀντιπροσώπων τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, τῆς μὴ πραγματοποιηθείσης ἐν ἔτει 1932 διὰ τὸ ἐμπερίστατον, εἰς ὃ εὑρίσκοντο τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ αἱ εἰρη-

μέναι Ἅγιαι Ἐκκλησίαι.

Ἡ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησία τοῦ Κυρίου καὶ τότε διέγνω τὴν ἀνάγκην κοινῆς πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Συνόδῳ συναντήσεως, καὶ νῦν ὡσαύτως ἀναγνωρίζει τὸ ἀπαραίτητον τῆς συγκλήσεως Προσυνόδου ἐπὶ μελέτῃ, ὑπὸ συμπάσης τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τῶν ποικίλων καὶ σοβαρῶν ζητημάτων, τῶν ἀπασχολούντων τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην, ἅτινα, σὺν τῷ προϊόντι χρόνῳ, ἐπαυξάνονται εἰς πλῆθος καὶ εἰς ποικιλίαν μορφῶν, τοσούτῳ δὲ μᾶλλον, ὅσῳ οἱ χρόνοι ἐν οἷς ζῶμεν, εἰσίν, ὡς γνωστόν, δυσχείμεροι, κρίμασιν οἷς οἶδεν ὁ Θεός.

Οὕτω ἄλλην μὲν ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν τοῦτο, ἑτέραν δὲ ἕτερον καὶ ἅπασαν ὁμοῦ ἀπασχολοῦσι προβλήματα ἴδια ἢ κοινά, ὧν τινα εἰσὶ μὲν ἐν μέρει πᾶσι γνωστὰ καὶ κατάδηλα, τινῶν δὲ ἡ οὐσία καὶ τὸ βάθος οὐ τυγχάνουσι διηκριβωμένα. Πάντα οὖν ταῦτα καὶ συστηματικῆς μελέτης χρῄζουσι καὶ πίστωσιν χρόνου ἀπαιτοῦσιν, ἄχρις οὗ εἰς ἑνιαῖον σύνολον συμπεριληφθῶσι καὶ ἐν συνεχείᾳ τεθῶσιν ἐνώπιον Πανορθοδόξου Προσυνόδου, οὐ μόνον ὡς θέματα πρὸς συζήτησιν, ἀλλὰ καὶ ὡς προβλήματα, ὧν ὁ τρόπος λύσεως δέον, ὅπως γενικῶς καὶ ἐν λεπτομερείαις προετοιμασθῇ ἐκ τῶν προτέρων.

Ἀλλ' ἐνῷ ἀποβλέποντες εἰς τὴν ὠφέλειαν, ἣν θὰ παρέξῃ ἡ ἀπὸ κοινοῦ σύσκεψις ἐπὶ τῶν ὡς εἴρηται ζητημάτων, χαίρομεν ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἐξ ἄλλου ἀναλογιζόμενοι τὸ μὲν τὰς δοκιμασίας, ἐν αἷς, τοῦ Θεοῦ παραχωροῦντος, διαβιοῦσιν οὐκ ὀλίγαι τῶν Αὐτοκεφάλων ἁγίων ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, τὸ δὲ τὸ ἀβέβαιον καὶ κρίσιμον τῶν σημερινῶν περιστάσεων, ὡς ἀναφέρομεν ἐν τοῖς προηγουμένοις, δὲν ἀποκρύπτομεν τὴν ἀνησυχίαν ἡμῶν καὶ ἐκφράζομεν τὴν γνώμην, ὅτι, τό γε νῦν ἔχον, δὲν φαίνεται ἡμῖν εὔθετος ὁ καιρὸς πρὸς σύγκλησιν Προσυνόδου.

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ σοβαρότης καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐξετασθησομένων θεμάτων ἐν μελλούσῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναντήσει τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, φρονοῦμεν ὅτι ἐπιβάλλει συστηματικὴν μελέτην αὐτῶν, διὸ καὶ ἀπαραίτητος καθίσταται ἡ πίστωσις ἀναλόγου χρονικῆς περιόδου εἰς μελέτην καὶ προετοιμασίαν, περὶ ὧν ἐμνήσθημεν ἀνωτέρω.

Διὸ καὶ ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως προσεχῶς ἀναθέσῃ Ἐπιτροπῇ, ἐκ Κληρικῶν καὶ εὐσεβῶν Θεολόγων Καθηγητῶν τῶν παρ' ἡμῖν Θεολογικῶν Σχολῶν, τὴν ἔρευναν καὶ διονύχισιν τῶν ἀπασχολούντων ταύτην προβλημάτων, ἵνα εὑρεθῇ ἑτοίμη πρὸς ἐμφάνισιν ἐνώπιον τῆς ὀψέποτε ὑπὸ τοῦ Ὑμετέρου Θρόνου συγκλήσεως Πανορθοδόξου Προσυνόδου.

Ταῦτα γράφοντες, Συνοδικῇ διαγνώμῃ καὶ ἀποφάσει, εἰς ἀπάντησιν τοῦ Ὑμετέρου ἐγκυκλίου Γράμματος, δεόμεθα τοῦ Κυρίου, ὅπως ἀσάλευτον διαφυλάττῃ τήν, ἣν τῷ τιμίῳ Αὐτοῦ Αἵματι περιεποιήσατο ἄμωμον, Ἐκκλησίαν καὶ εἰς καιροὺς καὶ ἡμέρας εἰρήνης ὁδηγήσῃ πάντα τὰ Ἔθνη καὶ δὴ τὰ ἐπὶ τῷ ὀνόματι Αὐτοῦ γνωριζόμενα, ἵνα καταστῇ δυνατὴ ἡ ὁμολογουμένως ποθητὴ σύγκλησις Πανορθοδόξου Προσυνόδου.

Ἐπὶ τούτοις, κατασπαζόμενοι καὶ αὖθις τὴν Ὑμετέραν γερασμίαν Παναγιότητα ἐν φιλήματι ἀδελφικῷ, διατελοῦμεν

Τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
καὶ ὅλως πρόθυμος

Ἀθήνησι, τῇ 18)3)1952.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΠΥΡΙΔΩΝ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Ἀριθ. 6185.

Σόφια, 4 Αὐγούστου 1951.

Αὐτοῦ Ἁγιότητα
Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην
Ἀθηναγόραν Α΄.

Ἰσταμπούλ

Λίαν ἀγαπητὲ ἐν Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ.

Ἡ Ἁγία Σύνοδος τῆς Ὀρθοδόξου Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας μετ' εὐγνωμοσύνης ἔλαβε τὴν ἀπὸ 12ης Φεβρουαρίου 1951 Ἐπιστολὴν Ὑμῶν καὶ ἐμελέτησε μετὰ μεγάλου σεβασμοῦ τὸ ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος καὶ τῆς Ἁγίας Ὑμῶν Συνόδου ἀνακινηθὲν ζήτημα τῆς συγκλήσεως τῆς Προσυνόδου, ἥτις θὰ προητοίμαζε τὴν ὁδὸν πρὸς μίαν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ζήτημα λίαν σημαντικὸν δι' ὅλας τὰς Ἀδελφὰς Ἐκκλησίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Ἡ ἀνάγκη μιᾶς τοιαύτης συγκεντρώσεως ἀνεγνωρίσθη ἀπὸ πολλοῦ ὑφ' ὅλων τῶν Ἁγιωτάτων Ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ ἐξέλιξις τῆς ζωῆς κατὰ τὴν διαρροὴν τῶν αἰώνων ἐδημιούργησε διάφορα ζητήματα ἐκκλησιαστικῆς φύσεως, ἀπαιτοῦντα τὴν μελέτην καὶ ἐπίλυσιν αὐτῶν. Ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπή, ἡ συνελθοῦσα τῷ 1930 εἰς τὴν Πατριαρχικὴν Μονὴν τοῦ Βατοπαιδίου, ἐν τῷ Ὄρει Ἄθω, ὡς καὶ ἡ ἀπόφασις περὶ τῆς συγκλήσεως τῆς Προσυνόδου τῇ Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς, 19ῃ Ἰουνίου 1952, ἀποτελοῦσιν ἀπόδειξιν τῆς ἀνάγκης ταύτης. Ἡ Προσύνοδος οὐχ ἧττον δὲν ἠδυνήθη νὰ συνέλθῃ κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμερομηνίαν, δεδομένου ὅτι κατὰ τὴν Ἐπιστολὴν Ὑμῶν ἔνιοι τῶν Ἁγιωτάτων Ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, ὀχυρούμεναι ὄπισθεν διαφόρων δυσκολιῶν, ὀλίγον τι πρὸ τῆς ὁρισθείσης ἡμέρας, ἐζήτησαν τὴν ἀναβολὴν αὐτῆς διὰ καταλληλότερον χρόνον, ὅπερ ἐγένετο δεκτὸν ὑφ' ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν διὰ τοὺς ἐκτεθειμένους σοβαροὺς λόγους.

Ἡ Ἁγία ἡμῶν Ἐκκλησία, συνεπείᾳ τῶν γνωστῶν συνθηκῶν, δὲν ἀντεπροσωπεύθη εἰς τὰς ἐργασίας τῆς Διορθοδόξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ δὲν ἐτηρήθη ἐνήμερος ἐπὶ τῶν συζητήσεων καὶ τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς εἰμὴ μόνον διὰ τῶν ἄρθρων μερικῶν Ἐκκλησιαστικῶν Περιοδικῶν.

Οὐχ ἧττον ἐπιβάλλεται ἀπαραιτήτως ὅπως εἰς ὅλα τὰ ζωτικὰ ζητήματα αἱ Ἅγιαι Ἀδελφαὶ Ἐκκλησίαι εὑρίσκωνται ἡνωμέναι ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι ὡς καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὁρίζει ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῇ αὐτοῦ. «Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες, μὴ ᾖ ἐν ὑμῖν σχίσματα, ἦτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοῒ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ» (Α. Κορινθ. 10). Ἑνότης αἰσθημάτων καὶ πνεύματος, ἰδοὺ ὁ σκοπὸς τὸν ὁποῖον διαπύρως ἐπιζητεῖ παρ' ὅλων τῶν πιστῶν, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς στερεώσεως τῆς ἀληθοῦς ἑνότητος ὅλων τῶν σεβασμίων μελῶν τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας.

Ὁρμωμένη ἐκ τῆς ἀπόψεως ταύτης ἡ Ἁγία Σύνοδος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας, φρονεῖ ὅτι ἡ ἀνάγκη τῆς μελέτης τῶν ζητημάτων τούτων ὑπὸ τῶν Ἁγίων Ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν παραμένει πάντοτε ἐπιτακτικὴ διὰ τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν. Λαμβανομένων ὅμως ὑπ' ὄψιν τῶν σημερινῶν περιστάσεων, ἡ Ἁγία Σύνοδος εὑρίσκει ὅτι ἡ σύγκλησις Προσυνόδου ὑπόκειται προκαταβολικῶς εἰς τὴν ἀνάγκην διαλύσεως μερικῶν δυσχερειῶν καὶ προπαρασκευῆς τῶν Ἁγίων Ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ὑπὸ μελέτην θεμάτων. Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ταύτης ἡ Ἁγία Σύνοδος πρόκειται νὰ ἄρξηται τῶν προπαρασκευαστικῶν

ἐργασιῶν, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ Παντοδύναμος διὰ τῆς θείας αὐτοῦ χάριτος, θὰ ὁρίσῃ καταλληλότερον χρόνον πρὸς σύγκλησιν τῆς τόσον ποθητῆς Προσυνόδου.

Συνιστῶντες ἑαυτοὺς εἰς τὰς Ἁγίας Ὑμῶν προσευχὰς μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης, διατελοῦμεν τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος ταπεινὸς καὶ ἀφωσιωμένος ἐν Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργός.

† ΚΥΡΙΛΛΟΣ
Μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως
Ἀναπληρωτὴς Πρόεδρος τῆς Ἁγίας Συνόδου
τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας.

ΠΑΣΑΙΣ ΤΑΙΣ ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙΣ

Ἀριθ. Πρωτ. 1342.

Μακαριώτατε ...., ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε ...., τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὰ ἀπὸ ιβ' Φεβρουαρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἀριθ. 108, Ἐγκύκλια ἡμῶν Γράμματα, δι' ὧν ἐτίθετο ὑπὸ τὴν κρίσιν τῶν τιμιωτάτων Προκαθημένων τῶν Ἀδελφῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς περὶ Αὐτοὺς σεβασμίας Ἱεραρχίας τὸ ζήτημα τῆς συγκλήσεως τῆς Προσυνόδου, γνωρίζομεν τῇ Ὑμετέρᾳ λίαν ἡμῖν ἀγαπητῇ καὶ περισπουδάστῳ γερασμίᾳ Μακαριότητι τὰ ἀκόλουθα :

Αἱ Ἀδελφαὶ Ἐκκλησίαι, προελθοῦσαι, ἐπὶ τῇ λήψει τῶν ὡς ἄνω Γραμμάτων, εἰς μελέτην τοῦ διὰ τὴν καθ' ἡμᾶς Ἁγιωτάτην Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν κεφαλαιώδους σημασίας ζητήματος τούτου, ἐν ταῖς πρὸς ἡμᾶς σχετικαῖς ἀπαντήσεσιν αὐτῶν ὑπογραμμίζουσι μὲν τὴν ὑπάρχουσαν ἀνάγ-

κην τῆς συγκλήσεως τῆς Προσυνόδου, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ὑπὸ ἐξέτασιν καὶ μελέτην κειμένων ποικίλων καὶ σοβαρῶν ζητημάτων, τὴν ἄμεσον δ' ὅμως ταύτης σύγκλησιν καὶ αὖθις θεωροῦσιν ἀδύνατον καὶ τάσσονται σχεδὸν πᾶσαι ὑπὲρ τῆς ἀναβολῆς αὐτῆς, λόγῳ τῆς τε ἀναγκαιούσης ἵνα προηγηθῇ προπαρασκευαστικῆς ἐπὶ τῶν θεμάτων, ἐφ' ἃ μέλλει ἵνα διασκεφθῇ ἡ Προσύνοδος, ἐργασίας, καὶ τῶν καιρικῶν περιστάσεων, δι' ἃς ἡ συμμετοχὴ πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν οὐκ ἔστιν ἐκ τῶν προτέρων ἐξησφαλισμένη.

Τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν οὕτω ἀποφηναμένων, ἀναβάλλεται κατ' ἀνάγκην ἡ τῆς Προσυνόδου σύγκλησις. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ἐν τῷ μεταξὺ χρόνος δέον ἵνα καταλλήλως χρησιμοποιηθῇ πρὸς προπαρασκευήν, παρακαλοῦμεν τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ὅπως γνωρίσῃ ἡμῖν τίνες κατὰ τὴν γνώμην Αὐτῆς, διαγραφαί, τροποποιήσεις καὶ προσθῆκαι δέον ἵνα γένωνται ἐν τῇ ὑπὸ τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ἐν ἔτει 1930ῷ συνελθούσης Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς καταρτισθέντι Καταλόγῳ θεμάτων, οὗ ἀντίγραφον εὑρήσει Αὕτη συνημμένον ὧδε, ἵνα καθοριζομένων ἐγκαίρως καὶ ἐπακριβῶς τῶν ζητημάτων τῆς Προσυνόδου ἐρευνηθῶσι ταῦτα καὶ μελετηθῶσιν ὑπὸ εἰδικῆς ἐκ Κληρικῶν καὶ Θεολόγων Καθηγητῶν παρὰ ταῖς Ἀδελφαῖς Ἐκκλησίαις Ἐπιτροπῆς, ἣν ἡμεῖς κατηρτίσαμεν ἤδη ἐξ ἁγίων Ἀρχιερέων καὶ τῶν Ἐλλογίμων Καθηγητῶν τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς ἐν Χάλκῃ Σχολῆς.

Ἐπὶ δὲ τούτοις περιπτυσσόμενοι Αὐτὴν καὶ αὖθις ἐν φιλήματι ἁγίῳ διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης ἀδελφικῆς καὶ ἐξιδιασμένης τιμῆς.

αϡνβ' Σεπτεμβρίου κε'

Τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Μακαριότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

ΑΦΙΞΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΣ

Ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία ἐν τιμῇ καὶ χαρᾷ πολλῇ ἐδέχθη, κατὰ τὸ παρὸν ἔτος, τὴν ἐπίσκεψιν τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Τριπόλεως κ. Θεοδοσίου καὶ Ἐπιφανείας κ. Ἰγνατίου, ἐκπροσώπων τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας, ἀφιχθέντων ἐνταῦθα ἀεροπορικῶς τῇ 24ῃ Ἰουλίου ἐ. ἔ., ἐν συνοδείᾳ τοῦ κ. Ἠλία Συμεωνίδου, Πρωτοψάλτου τοῦ ἐν Δαμασκῷ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως ἀνταποδώσωσι τὴν κατὰ Μάϊον τοῦ παρελθόντος ἔτους γενομένην, πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν Ἀντιοχείας καὶ τὸν Προκαθήμενον Αὐτῆς ἐπίσκεψιν ὑπὸ τῆς εἰς Μέσην Ἀνατολὴν μεταβάσης Ἀντιπροσωπείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἐν τῷ Ἀεροδρομίῳ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου τὴν Ἀντιπροσωπείαν τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας προϋπήντησαν οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Χαλκηδόνος κ. Θωμᾶς, Νεοκαισαρείας κ. Χρυσόστομος καὶ Σάρδεων κ. Μάξιμος καὶ ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Αἰμιλιανός, οἵτινες ὡδήγησαν Αὐτὴν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἔνθα καὶ ἐγένετο δεκτὴ ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῶν Σεβ. Συνοδικῶν Ἀρχιερέων.

Μετὰ τὰς εἰθισμένας ἑκατέρωθεν συστάσεις ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Τριπόλεως προσεφώνησε τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ὡς ἀκολούθως :

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Ἐκπρόσωποι τοῦ Προκαθημένου τῆς παλαιφάτου καὶ Ἀποστολικῆς τῶν Ἀντιοχέων Ἐκκλησίας, τοῦ Μακαριωτάτου Πατρὸς ἡμῶν καὶ Πατριάρχου Ἀλεξάνδρου τοῦ Γ΄., ἐμφανιζόμεθα σήμερον πρὸ τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν Ἱερᾶς τῶν Ἀρχιερέων Χορείας, ἵνα ἀνταποδώσωμεν τὴν πρὸς Αὐτόν τε καὶ τὸν εὐαγῆ Αὐτοῦ Κλῆρον καὶ λαὸν ὑπὸ Σεπτῶν Ἀντιπροσώπων γενομένην ἐπίσκεψιν, κομίσωμεν τὸν ἐγκάρδιον Αὐτοῦ ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν καὶ παράσχωμεν τὴν διαβεβαίωσιν τῆς εἰλικρινοῦς ἀγάπης καὶ τῆς βαθείας, ἣν τρέφει Αὐτός τε καὶ ἡ περὶ Αὐτὸν Ἐκκλησία πρὸς τὴν Ὑ. Θ. Παναγιότητα, τὸν

Πρωτόθρονον τῶν Ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τιμῆς.

Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον, τοῦ καταξιώσαντος ἡμᾶς ἐπισκεφθῆναι τὸ Ἱερὸν τοῦτο τῆς Ὀρθοδοξίας Κέντρον καὶ διὰ ζώσης φωνῆς ἐκφράσαι τὸν πόθον ἡμῶν πρὸς ἀδελφικὴν ἐπικοινωνίαν καὶ στενωτέραν συνεργασίαν, ὑπὸ τὴν πεπνυμένην Αὐτῆς ἡγεσίαν, μεθ' ἁπασῶν τῶν Ἁγιωτάτων Ἐκκλησιῶν, ἰδιαιτέρως ὅμως μετὰ τῶν τεσσάρων κατ' Ἀνατολὰς Πρεσβυγενῶν Ἀποστολικῶν Πατριαρχείων, ἐπὶ τῶν θεμελίων τῶν ὁποίων, ὄντος ἀκρογωνιαίου λίθου τοῦ Ἀρχιποίμενος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁλόκληρον τὸ τῆς ἀμωμήτου Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας θεότευκτον οἰκοδόμημα ἐστήρικται.

Καὶ τὴν στιγμὴν ταύτην, καθ' ἣν δι' ἡμῶν τῶν ταπεινῶν Ἀντιπροσώπων, ἡ τῆς Πόλεως ταύτης Οἰκουμενικὴ Ἐκκλησία μετὰ τῆς Ἐνδόξου Θεουπόλεως καὶ «κεφαλῆς τῶν ὑπὸ τὴν ἕω κειμένων» κατὰ τὸν Χρυσορρήμονα, ἣν καλύπτει ἡ δόξα τῶν Πρωτοκορυφαίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου καὶ φωτίζει τὸ οὐράνιον τῆς Δαμασκοῦ φῶς, θερμὸν ἀνταλλάσσουσιν ἀδελφικὸν ἀσπασμόν, δίκην κινηματογραφικῆς ταινίας, παρελαύνει πρὸ τῶν ὀμμάτων μου ὁλόκληρος ἡ τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας Ἱστορία, ἅγιαι δὲ σκιαί, περιϊπτάμεναι ὑπεράνω ἡμῶν, ὑπομιμνήσκουσί μοι τὴν ἁγιότητα τοῦ τόπου τούτου. Ναί, Παναγιώτατε· ὁ τόπος οὗτος ἅγιός ἐστι. Διότι ἀνέδειξε τοὺς Μεγάλους Πατέρας καὶ Διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας, Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, Φώτιον τὸν Μέγαν, Μεθόδιον τὸν Ὁμολογητήν, Γεννάδιον τὸν Σχολάριον, Ἱερεμίαν τὸν Τρανὸν καὶ Σαμουὴλ τὸν Χαντζερῆν. Εἰς τὸν τόπον τοῦτον ἤνθησαν τὰ μυροβόλα ἄνθη τῆς χριστιανικῆς σοφίας καὶ ἀρετῆς καὶ αὐτὸς ὑπῆρξεν ἡ ἱερὰ τῆς Ὀρθοδοξίας Κιβωτός, ἐν ᾗ ἐφυλάχθησαν τὰ ὅσια καὶ τὰ ἱερὰ τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ ἡ ἰσχυρὰ ἐκείνη ἔπαλξις, ἥτις παρὰ τὰς ἀγρίας θυέλλας καὶ τὰς σφοδρὰς τρικυμίας, αἵτινες ἀνὰ τοὺς αἰῶνας ἔπληξαν αὐτήν, ἐξακολουθεῖ νὰ ἵσταται βράχος ἀσάλευτος καὶ τεῖχος ἀπόρθητον. Περιβεβλημένη τὸν τίμιον τοῦ Χριστοῦ ἀκάνθινον στέφανον, λάμπει ὡς ἀστὴρ φαεινὸς ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ στερεώματι καὶ καταγλαΐζεται ἀπὸ τὸ νέφος τῶν Μαρτύρων καὶ τὴν ἁγιότητα καὶ σοφίαν τῶν

μεγάλων Αὐτῆς Πατριαρχῶν. Ἀδελφὴ Αὐτῆς πεφιλημένη ἔκπαλαι ἡ τῶν ἐξ ἐθνῶν Χριστιανῶν Μήτηρ, ἡ Ἀντιόχεια, καὶ δι' ἀκαταλύτων δεσμῶν καὶ ἱερῶν Παραδόσεων συνδεομένη, οὐδέποτε ἐπιλανθάνεται τῶν ὅσων Αὐτῇ ὀφείλει καὶ δὴ εἰς ἡμέρας δυσχειμέρους, καθ' ἃς διεκυβεύετο αὐτὴ ἡ ὑπόστασις Αὐτῆς.

Λίαν δὲ ὀρθῶς ὁ τῆς Ὑμετέρας Σεπτῆς Ἀντιπροσωπείας Ἀρχηγὸς Σεβ.Γέρων Χαλκηδόνος κ. Θωμᾶς, εἰς τὴν πρὸς τὸν ἡμέτερον Πολιὸν Πρωθιεράρχην θαυμασίαν αὐτοῦ προσφώνησιν ἐτόνισεν εἰπών : «Κοινὸν ἀμφοτέρων ἀγλάϊσμα ὑπῆρξαν ἱεραὶ τῆς Ἐκκλησίας φυσιογνωμίαι, ἁγιάσασαι καὶ κρατύνασαι τὴν Ὀρθόδοξον Πίστιν ἐκ τῆς Ἁγίας ὧδε καὶ τῷ Πνεύματι τοῦ Κυρίου ἀπανθούσης Ἐκκλησίας προελθοῦσαι». Καὶ ναὶ μὲν ἡ Αντιόχεια, ἣν μετὰ τοὺς μακαρίους Ἀποστόλους Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος, «οὗ τὴν ἱερὰν κεφαλὴν αἱ τίμιαι τῶν Μαθητῶν τοῦ Κυρίου χεῖρες ἥψαντο» ἐστόλισε καὶ τὴν ὁποίαν ὁ Ρήτωρ Λιβάνιος καλεῖ «πυρσὸν τὴν Ἀσίαν καταλάμποντα», ἐδώρισε τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τὸν ὑψιπέτην Πίνδαρον καὶ τῆς Βηρυττοῦ Διάκονον Ρωμανὸν τὸν Μελῳδὸν καὶ τὸν χρυσοῦν τὴν γλῶτταν Ἰωάννην, πλὴν καὶ Αὕτη ἐδέχθη παρ' Αὐτῆς πλειάδα, Ἐπισκόπων καὶ Πατριαρχῶν, οἵτινες ἐλάμπρυναν τὸν Θεοδόξαστον τῆς Μεγάλης Θεουπόλεως Θρόνον καὶ ὡδήγησαν τὸ Χριστεπώνυμον αὐτοῦ Πλήρωμα εἰς νομὰς σωτηρίους, ἐν οἷς διαπρέπει καὶ ὁ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Νομοφύλαξ καὶ Χαρτοφύλαξ Θεόδωρος ὁ Βαλσαμών, ὁ σοφὸς καὶ πρύτανις τῶν Κανονιολόγων. Ἀλλὰ τί πρότερον λέξομαι,τί δ' ὕστερον εἴπω; Ὑπὸ τοῦ φανοῦ τῆς ἱστορίας φωτιζόμενοι, ἐὰν εἰσέλθωμεν εἰς τὸν πολυδαίδαλον αὐτῆς λαβύρινθον, θὰ ἐκπλαγῶμεν ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, ἅτινα κατὰ τὸν ροῦν τῶν αἰώνων συνέδεσαν τὰς δύο ἀδελφὰς Ἐκκλησίας.

Ἐξέχουσαι τῆς Ἐκκλησίας ταύτης φυσιογνωμίαι παρεκάθησαν εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ συνελθοῦσαν Πρώτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον καὶ Μελέτιος ὁ Ἀντιοχείας προήδρευσεν εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Δευτέραν τοιαύτην. Τὴν Ἀντιόχειαν ἐτίμησε διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας καὶ Ἰσαπόστολος, κτίσας τὴν περιώνυμον χρυσῆν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, ὡς καὶ σειρὰ ἐνδόξων τοῦ Βυζαντίου Αὐτοκρατόρων,

Ἰωάννης δὲ ὁ Τζιμισκῆς διὰ χρυσοβούλου ὥρισε καὶ ἕδραν τῶν Πατριαρχῶν Ἀντιοχείας ἐν Κων)πόλει, ὁσάκις ἐν αὐτῇ οὗτοι ἔμελλον διαμένειν, τὴν Μονὴν τῆς Θεοτόκου «τῶν Ὁδηγῶν».

Κέντρον αὕτη μεγάλης πνευματικῆς κινήσεως τοῦ ἐθνισμοῦ, κατέστη κέντρον καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀντιοχείας, ἧς αἱ βάσεις ἐτέθησαν ὑπὸ τοῦ μάρτυρος Λουκιανοῦ καὶ ἡ τῆς Ἐδέσσης Συριακή, ἣν ἵδρυσεν Ἐφραὶμ ὁ Σύρος, διαλυθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ζήνωνος, ὡς ὑποπεσοῦσαι εἰς τὴν Νεστοριανὴν αἵρεσιν καὶ μετατεθεῖσαι εἰς Νίσιβιν, ὑπῆρξαν οὐχὶ ἀνάξιαι λόγου Σχολαί. Ἀλλὰ καὶ Εὐστάθιος ὁ Ἀντιοχείας, ἔξοχος ρήτωρ καὶ συγγραφεύς, Φλαβιανὸς ὁ σεβάσμιος τοῦ Χρυσοστόμου Ἐπίσκοπος, Διόδωρος ὁ τοῦ Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας διδάσκαλος, Εὐσέβιος ὁ Ἐμέσης ὁ ἄριστος γνώστης τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας, Θεοδώρητος ὁ Κύρου ὁ βαθυνούστατος τῶν Γραφῶν ἑρμηνευτὴς καὶ πλεῖστοι ἄλλοι, ὑπῆρξαν Ἀντιοχεῖς διακεκριμένοι Ἱεράρχαι.

Παναγιώτατε,

Οἶδε κάλλιον παντὸς ἄλλου ἡ Ὑμετέρα πεπνυμένη Κορυφή, οἵους καιροὺς χαλεποὺς διερχόμεθα. Κοινωνικὴ ἀναρχία καὶ κρίσις πνευματικὴ πανταχοῦ ἐπικρατεῖ, μίση καὶ ἔχθρα μεταξὺ τῶν λαῶν βασιλεύει, οἱ δὲ ὄφεις τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς ὑλιστικῆς ἀθεΐας ἤρχισαν περισφίγγοντες τὸ ἄσπιλον τῆς Ἐκκλησίας σῶμα. Ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἐποχὴν ἐνδείκνυται ἡ ἀνάγκη τῆς στενωτέρας ἐπαφῆς καὶ συνεργασίας τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν πρὸς πύκνωσιν τῶν τάξεων αὐτῶν ἐν τῷ κοινῷ ἀγῶνι κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Χρήζομεν δεξιῶν οἰακοστρόφων καὶ τοιοῦτοι εὐτυχῶς εἶναι οἱ εὐκλεῶς σήμερον, Θείᾳ βουλῇ, προκαθήμενοι αὐτῶν. Κύριος δὲ ὁ Θεὸς σκέποι καὶ κρατύνοι τὴν Ὑ.Θ.Παναγιότητα μετὰ τῆς περὶ Αὐτὴν Ἱεραχίας ἐπὶ πολλὰ ἔτη, κλεΐζουσαν τὴν ὑπάτην ταύτην τῆς Ὀρθοδοξίας σκοπιάν, ἧς παρὰ Θεοῦ ἐτάχθη ἄξιος Κυβερνήτης καὶ Ἀρχηγός, εἰς δόξαν τοῦ Ἁγίου Αὐτοῦ ὀνόματος.

Ἀμήν.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀντιφωνοῦσα ἐξέφρασε τὴν βαθεῖαν Αὐτῆς τε καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου χαρὰν ἐπὶ τῇ γενομένῃ ἱστορικῇ ταύτῃ ἐπισκέψει τῶν Ἀντιπροσώπων τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου τῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας, ἐξῆρε τοὺς διὰ μέσου τῶν αἰώνων στενοὺς ἀδελφικοὺς μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν δεσμούς, κρατυνομένους τελευταίως διὰ τῶν γενομένων ἐπικοινωνιῶν, ὑπεγράμμισε τὰ ἀγαθὰ τὰ προκύπτοντα ἐκ τῆς ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης συνεργασίας μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ηὐχήθη εἰς τοὺς Ἀντιοχεῖς Ἀρχιερεῖς τὸ «ὡς εὖ παρέστησαν».

Κατὰ τὴν ἐνταῦθα παραμονὴν αὐτῶν οἱ Σεβ. ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας ἐπεσκέφθησαν τὸν Ἐξοχώτατον Νομάρχην τῆς Πόλεως Δρα Φαχρεττὶν Κερὶμ Γκιοκάϋ, τὰ Προξενεῖα Ἑλλάδος, Συρίας καὶ Λιβάνου, τὴν κατὰ Χάλκην Ἱερὰν Θεολογικὴν Σχολήν, ἔνθα ἐτέλεσαν τὴν 31ην Ἰουλίου ἐ. ἔ. τὴν ἐπ᾽ εὐκαιρίᾳ τῆς πρὸς τὴν Σχολὴν πορείας τῶν ἀποφοίτων αὐτῆς πανηγυρικὴν Λειτουργίαν, ὡς καὶ τὰ διάφορα ἀξιοθέατα τῆς Πόλεως ἡμῶν.

Τὴν πρωΐαν τῆς 4ης Αὐγούστου ἐ. ἔ. τὰ Μέλη τῆς Ἀντιπροσωπείας, ἀποχαιρετήσαντα τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, τὴν Ἱεραρχίαν καὶ πάντας τοὺς ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Αὐλῇ, ἀνεχώρησαν ἀεροπορικῶς εἰς Δαμασκὸν προπεμφθέντα μετ᾽ ἐκδηλώσεων τιμῆς καὶ ἀγάπης ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Χαλκηδόνος, Αἴνου καὶ Σάρδεων καὶ τοῦ Πανοσιολογιωτάτου Μ. Πρωτοσυγκέλλου.

Η ΚΑΤΑ ΧΑΛΚΗΝ ΙΕΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΕΝΑΡΞΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Ἐν τῇ ἐπισήμῳ Αἰθούσῃ τῶν Τελετῶν τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, τοῦ ἀνωτέρου τούτου πνευματικοῦ φυτωρίου τῆς Ἐκκλησίας, ἐτελέσθησαν τῇ Δευτέρᾳ 29ῃ Σεπτεμβρίου 1952 ἐ. ἔ. τὰ ἐναρκτήρια τοῦ νέου ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1952—1953. Τῆς νενομισμένης ἱεροτελεστίας προεξῆρχεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Προύσης κ. Πολύκαρπος, Πρόεδρος τῆς Ἐφορείας τῆς Σχολῆς, παρῆσαν δὲ κατ᾽ αὐτὴν ἡ Α. Θειοτάτη Παναγιότης, Ἥτις πολλάκις ἐκδηλοῦσα καὶ ἀσκοῦσα τὸ ὑπὲρ τῆς Τροφοῦ Σχολῆς πατρικὸν ἐνδιαφέρον, μετέβη ἐπὶ τούτῳ τὴν προτεραίαν ἐκ Φαναρίου εἰς Χάλκην, τὰ μέλη τῆς Ἐφορείας, τὸ καθηγητικὸν σῶμα καὶ οἱ μαθηταί.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἱερᾶς τελετῆς προσεφώνησεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἰκονίου κ. Ἰάκωβος, Σχολάρχης, μεθ᾽ ὃ ἀνεγνώσθησαν ὑπὸ τοῦ γραμματεύοντος καθηγητοῦ κ. Βασιλείου Σταυρίδου οἱ βαθμοὶ τῆς εἰς τὰ μαθήματα ἐπιδόσεως τῶν μαθητῶν.

Ἐπηκολούθησεν ἡ προσφώνησις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Προύσης κ. Πολυκάρπου Προέδρου τῆς Ἐφορείας καὶ ἡ προσλαλιὰ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἀναλυσάσης τοὺς διανοιγομένους νέους ἐν τῇ Σχολῇ πνευματικοὺς ὁρίζοντας καὶ τὰ καθήκοντα τῶν μαθητῶν.

Τὴν ὅλην σεμνὴν τελετὴν ἐπεσφράγισεν ὁ ὑπὸ τῶν ἱεροσπουδαστῶν ψαλεὶς ἐν χορῷ πολυχρονισμὸς τῆς Α. Θειοτάτης Παναγιότητος, ἐπιδαψιλευσάσης τὰς πατρικὰς Αὐτῆς εὐλογίας ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν ἐν τῇ Σχολῇ διδασκομένων, οἵτινες καὶ ἐν εὐλαβείᾳ πολλῇ ἠσπάσθησαν τὴν δεξιὰν Αὐτῆς.

Κατωτέρω καταχωρίζονται ἡ προσφώνησις τοῦ Σχολάρχου καὶ ἡ προσλαλιὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Προύσης.

Ὁ λόγος τοῦ Ἁγίου Σχολάρχου

Παναγιώτατε Δέσποτα,
Σεβασμιώτατοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,
Πανοσιολογιώτατοι καὶ ἐλλόγιμοι κ. Καθηγηταί,
Ἀγαπητοὶ μαθηταί,

Δόξαν καὶ αἶνον ἀναπέμποντες τῷ ἐν Τριάδι ὑμνουμένῳ Θεῷ, τῷ καταξιώσαντι ἡμᾶς, ἵνα αἰσίως διελθόντες τὴν περί-

οδον τῶν διακοπῶν συγκεντρωθῶμεν καὶ αὖθις ὑπὸ τὴν στέγην τῆς Μητρὸς Σχολῆς, διὰ νὰ συνεχίσωμεν, διδάσκοντες καὶ διδασκόμενοι, ἕκαστος τὸ ἑαυτοῦ ἔργον, γηθοσύνως χαιρετίζομεν σήμερον, ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ σεμνῇ ταύτῃ τελετῇ, λίαν εὐστόχως καθιερωθείσῃ ὑπὸ τῶν Πατέρων ἡμῶν, τὴν ἐπιτολὴν τοῦ νέου σχολικοῦ ἐνιαυτοῦ, δευτέρου ἤδη ἀπὸ τῆς προσπαθείαις τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ εὐμενείᾳ τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως ἀνασυγκροτήσεως καὶ ἐπὶ τὰ βελτίω ἀναδιοργανώσεως τῆς Σχολῆς, καὶ χρησταῖς ταῖς ἐλπίσιν ἀποβλέπομεν οἱ πάντες ἐπὶ τὸν προκείμενον νέον δόλιχον πνευματικῶν καμάτων καὶ προσπαθειῶν, πρὸς συνέχισιν τοῦ ἱεροῦ καὶ τετιμημένου τῆς Σχολῆς ἔργου.

Εἴη τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ηὐλογημένον !

Ἐπὶ τῇ εὐσήμῳ ταύτῃ ἡμέρᾳ καθῆκον αὐτῆς ἐπιτακτικὸν ἡγεῖται ἡ Σχολή, ὅπως καὶ αὖθις ἐκφράσῃ τὰς θερμοτάτας αὐτῆς εὐχαριστίας καὶ τὴν πολλὴν καὶ βαθυτάτην αὐτῆς εὐγνωμοσύνην πρὸς τὴν διὰ τῆς παρουσίας αὐτῆς τιμῶσαν τὴν ἱερὰν ταύτην τελετὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα. Ὑπὸ τοῦ ὑψηλοῦ δὲ τούτου ἐνδιαφέροντος ἐνισχυομένη ἡ Σχολή, μετὰ μείζονος ζήλου καὶ ἐνθουσιασμοῦ ἀποβλέπει πρὸς τὸν ἱερὸν αὐτῆς προορισμόν, μετὰ πλείονος δὲ αἰσιοδοξίας χωρεῖ ἐπὶ τὸν σκοπόν, ὃν ἐτάξατο αὐτῇ ἀπ' ἀρχῆς Ἐκκλησία καὶ Γένος.

Ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν σεπτὴν χορείαν τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν καὶ ἀγαπητῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν, τῶν τε συγκροτούντων τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον καὶ ἰδίᾳ τῶν μελῶν τῆς Ἐφορείας τῆς Σχολῆς, ἐκφράζει ἡ Σχολὴ τὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν πολλὴν αὐτῆς εὐγνωμοσύνην διὰ τὸ πολλαχῶς καὶ ἐμπράκτως ἐπιμαρτυρούμενον ζωηρὸν αὐτῶν ἐνδιαφέρον, ἐκδηλούμενον ἐν σκέψεσιν, ἀποφάσεσι καὶ πράξεσιν, ἐνισχυούσαις τοὺς ἐν αὐτῇ ἐργαζομένους, καθιστώσαις ἀποδοτικώτερον τὸ ἔργον αὐτῶν καὶ παρεχούσαις ὅλας τὰς δυνατότητας, ὅπως ἡ Σχολὴ εὐχερέστερον καὶ πληρέστερον ἀνταποκριθῇ εἰς τὸν ἱερὸν αὐτῆς προορισμόν.

Τί δὲ νὰ εἴπῃ καὶ τίνι τρόπῳ νὰ ἐκφράσῃ ἡ Σχολὴ τὴν πολλὴν αὐτῆς εὐγνωμοσύνην πρὸς τοὺς Ἰθύνοντας τὴν Χώραν ἡμῶν, ἰδίᾳ δὲ πρὸς τὸ Σεβαστὸν ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας Ὑπουργεῖον, διὰ τὴν πολλὴν εὐμένειαν, μεθ' ἧς περιβάλλουσι

τὴν Σχολὴν ἡμῶν, καὶ τὴν εὐρύτητα, μεθ' ἧς ἐξετάζουσι πάντοτε τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν Σχολὴν ἡμῶν ζητήματα, ἧς εὐμενείας καὶ εὐρύτητος τοὺς καρποὺς καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος διὰ τῆς ἐγκρίσεως τοῦ νέου τῆς Σχολῆς Κανονισμοῦ ἐδρέψαμεν, ἀλλὰ καὶ ἐφέτος διὰ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ μαθητῶν ἐκ τῆς ὑποχρεώσεως νὰ παρακολουθῶσι τὰ αὐτὰ μετὰ τῶν ἐντεῦθεν προερχομένων μαθητῶν Τουρκικὰ μαθήματα, καὶ τῆς καθιερώσεως δι' αὐτοὺς ἰδιαιτέρων, ἀναλόγων πρὸς τὴν δυναμικότητα αὐτῶν, μαθημάτων Τουρκικῆς γλώσσης, μετὰ πολλῆς τῆς εὐγνωμοσύνης δοκιμάζομεν.

Ὑπὸ τοιαύτας εὐνοϊκὰς συνθήκας ἡ Σχολὴ εἰσέρχεται ἀπὸ τῆς σήμερον εἰς τὸν νέον σχολικὸν ἐνιαυτόν, 109ον ἤδη ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως καὶ τὸ πρῶτον λειτουργίας αὐτῆς. Καὶ ἀποβλέπει ἡ Σχολὴ μετ' αἰσιοδοξίας πολλῆς πρὸς τὸ μέλλον. Διαθέτει ἤδη καθηγητικὰ στελέχη, πνευματικὰ αὐτῆς τέκνα, κεκτημένα τὰ ἀπαραίτητα πρὸς τοῦτο προσόντα καὶ ἱκανὰ ἐν τῇ φιλοτιμίᾳ, τῇ φιλεργίᾳ καὶ τῇ πρὸς τὴν Τροφὸν Σχολὴν ἀγάπῃ αὐτῶν νὰ καλύψωσι, παρὰ τὸν φόρτον τῶν ὡρῶν διδασκαλίας, πάσας τὰς ἐκ τοῦ προγράμματος τῆς Σχολῆς ἀπορρεούσας ἀνάγκας. Εἶναι ὄντως ἄξιον πάσης ἐξάρσεως καὶ παντὸς ἐπαίνου τὸ ὑπὸ τοῦ Καθηγητικοῦ τῆς Σχολῆς Σώματος ἐπιτελούμενον ἔργον καὶ πολλαὶ ὀφείλονται αὐτοῖς εὐχαριστίαι.

Ἀλλὰ καὶ ὁ κατάλογος τῶν μαθητῶν ἐπλουτίσθη καὶ πλουτίζεται συνεχῶς διὰ μαθητῶν προερχομένων ἀπὸ πάσης γωνίας γῆς, εἰς βαθμὸν ὥστε ἡ Σχολὴ νὰ ἀποκτήσῃ διεθνῆ καὶ διορθόδοξον χαρακτῆρα, νὰ καταστῇ πνευματικὸν φυτώριον τῶν ἁπανταχοῦ τῆς γῆς πνευματικῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τέκνων, τὸ ἀνώτατον Ἐκπαιδευτήριον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡγεσίας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ἐπιθυμῶ, ὅπως ὅλως ἰδιαιτέρως ἐξάρω τὸ τόσον διὰ τὴν ἡμετέραν Σχολὴν εὐχάριστον γεγονὸς τῆς προσελεύσεως μαθητῶν ἐκ τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Αἰθιοπίας, νέων διαφλεγομένων ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἐπιθυμίας νὰ μυηθῶσιν εἰς τὰ νάματα τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας καὶ ὑπηρετήσωσιν ἀκολούθως τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ἱστορικοῦ καὶ ἡρωϊκοῦ αὐτῶν Ἔθνους. Τὸ ἐξαιρετικὸν τοῦτο γεγονός, ἀποτελοῦν

ἱστορικὸν σταθμὸν ἐν τῇ ἀναπτύξει τῶν ἀδελφικῶν μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν σχέσεων, σημαντικῶς θέλει συντελέση εἰς τὴν ἐν τῷ μέλλοντι ἔτι περισσοτέραν σύσφιγξιν τῶν σχέσεων τούτων, τοῦθ' ὅπερ διακαῶς ἐπιποθεῖ καὶ πᾶσαν πρὸς τοῦτο καταβαλεῖ τὸ ἐπ' αὐτῇ προσπάθειαν ἡ ἡμετέρα Σχολή.

Καὶ ἤδη, στοιχῶν τῷ ἀνέκαθεν κρατήσαντι ἔθει, ὅπως κατὰ τὴν εὔσημον ταύτην ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων ἀπευθύνωνται ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Σχολάρχου ἐπίκαιροι ὑποθῆκαι πρὸς τοὺς μαθητὰς τῆς Σχολῆς, πρὸς ὑμᾶς ἐν ἀγάπῃ πολλῇ στρέφω τὸν λόγον, ἀγαπητοὶ μαθηταί.

Ἔτος ἀκριβῶς παρῆλθεν ἀφ' ἧς ἀνέλαβον, εὐμενεῖ τῆς Ἐκκλησίας κρίσει, τὰς εὐθύνας τῆς Διευθύνσεως τῆς Σχολῆς καὶ τὸ πρῶτον ἀπηυθύνθην πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης. Δὲν ἐπιθυμῶ σήμερον νὰ προβῶ εἰς ἀπολογισμὸν τῶν πεπραγμένων τοῦ παρελθόντος ἔτους. Ἐπιθυμῶ μόνον, ὅπως ἐκ τῆς κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα κτηθείσης πείρας, ἀπευθύνω πρὸς ὑμᾶς ὅ,τι ὑπαγορεύει μοι ἡ ἐκ τῆς θέσεώς μου ἀπορρέουσα εὐθύνη καὶ ἡ πρὸς ὑμᾶς ἀμέριστος ἀγάπη καὶ στοργή. Ἐπιθυμῶ αὖθις νὰ ὑπομνήσω ὑμῖν τὸ καὶ πολλάκις ἐκ τῆς θέσεως ταύτης τονισθέν, ὅτι ἡ ἡμετέρα Σχολὴ διαφέρει πάσης ἄλλης Σχολῆς καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν δέον τοὺς ἐν αὐτῇ φοιτῶντας νὰ διακρίνῃ πλήρης συναίσθησις τῆς ἐν σχέσει πρὸς τοὺς μαθητὰς τῶν ἄλλων Σχολῶν ὑπεροχικῆς αὐτῶν θέσεως, ἐκδηλουμένη εἰς διηνεκῆ καὶ ἔνζηλον προσπάθειαν προσκτήσεως καὶ οἰκειώσεως ὅλων ἐκείνων τῶν ὑπὸ τῆς ἱερᾶς εἰς ἣν προορίζει ἡ Σχολὴ ἀποστολῆς ἀπαραιτήτως ἐπιβαλλομένων ἐξαιρετικῶν προσόντων, ἰδιοτήτων καὶ ἀρετῶν, ὧν ἄνευ ἀδύνατόν ἐστιν, ἵνα ἀνταποκριθῆτε εἰς τὸν ὅλως ἰδιάζοντα ὑψηλὸν καὶ τετιμημένον τῆς Σχολῆς ταύτης προορισμόν.

Εἶναι ὄντως λίαν τετιμημένος καὶ ὑψηλὸς ὁ προορισμὸς τοῦ μαθητοῦ τῆς Σχολῆς ἡμῶν. Διότι τί ὡραιότερον καὶ θειότερον, τί ὑψηλότερον καὶ πλέον τετιμημένον ἀπὸ τοῦ νὰ ἐνταχθῇ τις εἰς τὴν πνευματικὴν φάλαγγα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, νὰ ἀφιερώσῃ ἑαυτὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοσυστάτου τῆς Ἐκκλησίας Ἱδρύματος, νὰ ἐπιδοθῇ ψυχῇ τε καὶ σώματι εἰς ἐξυπηρέτησιν τῆς μόνης ἐν τῇ χριστιανικῇ ἰδεολογίᾳ ἐνσαρκουμένης, μόνης αὐτῆς ἐγκλειούσης ἐν ἑαυτῇ καὶ συ-

νεπαγομένης τὴν γαλήνην τῆς ψυχῆς, τὴν πραγματικὴν εὐδαιμονίαν;

Δέον νὰ θεωρῆτε ἑαυτοὺς ἐξαιρετικῶς εὐτυχεῖς διότι διὰ τῆς εἰσόδου ὑμῶν εἰς τὴν Σχολὴν ταύτην παρέχεται εἰς ὑμᾶς ἡ δυνατότης νὰ χαράξητε δι' ἑαυτοὺς τροχιὰν κοινωνικῆς σταδιοδρομίας οὐχὶ κοινῆς καὶ τετριμμένης, οὐδεμίαν ἀνωτέραν καὶ πνευματικωτέραν ἀπόλαυσιν καὶ ἡδονὴν συνεπαγομένης, ἀλλὰ τροχιὰν δυναμένην νὰ δώσῃ βαθύτερον καὶ ὑψηλότερον νόημα καὶ σκοπὸν εἰς τὴν ζωὴν ὑμῶν, νὰ κινητοποιήσῃ καὶ μεταβάλῃ εἰς δρᾶσιν καὶ ἐνέργειαν πᾶν ὅ,τι πολύτιμον εἰς μυστικὰς ἀνεκτιμήτους δυνάμεις ἐγκρύπτει ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, νὰ ἐξασφαλίσῃ ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐνσυνειδήτου βιώσεως παντὸς ὅ,τι ἡ ἱερὰ αὕτη ἀποστολὴ συνεπάγεται ψυχικὰς καὶ ἠθικὰς ἱκανοποιήσεις καὶ ἀπολαύσεις ἃς οὐδὲν ἄλλο ἔργον, οὐδεμία ἀποστολή, οὐδὲν ἐπάγγελμα, δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ τῷ ἀνθρώπῳ.

Τοῦτο ἔχοντες ὑπ' ὄψει, προσπαθήσατε, ὅση ὑμῖν δύναμις, κατὰ τὸν ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ ἑπταετῆ μαθητικὸν δόλιχον, κατὰ τὴν ὡραιοτέραν καὶ εὐτυχεστέραν ταύτην καὶ γονιμωτέραν περίοδον τῆς ζωῆς σας, ἐν τῷ γραφικῷ καὶ λίαν ἐπαγωγῷ τούτῳ περιβάλλοντι, ὑπὸ τὰς τόσας ἐκδηλώσεις ἀγάπης καὶ στοργῆς τῆς Ἐκκλησίας, τῆς τοσαύτας καταβαλλούσης προσπαθείας, ὅπως καταστήσῃ ἀνετωτέραν τὴν διαβίωσιν καὶ ἀποδοτικωτέρους τοὺς πνευματικοὺς ὑμῶν καμάτους, προσπαθήσατε νὰ ὁλοκληρώσητε ἑαυτοῖς καὶ νὰ συλλάβητε ἐν ὅλῃ τῇ πληρότητι αὐτῆς τὴν ἔννοιαν, τὴν σημασίαν καὶ τὴν ἀξίαν τῆς ἱερᾶς, εἰς ἣν προορίζει ἡ Σχολή, ἀποστολῆς, ἀποφασίσατε νὰ προσαρμόσητε ὁλόκληρον ἑαυτὸν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ὑψηλοῦ ἔργου, εἰς ὃ θὰ κληθῆτε, καὶ ἑτοιμάσατε ἑαυτούς, ψυχικῶς τε καὶ πνευματικῶς, διὰ τὸν τίμιον ἀγῶνα τῆς ἐξυπηρετήσεως τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας. Ὅταν δὲ οὕτως ὡλοκληρωμένην καὶ ἀκμαίαν φέρητε ἐν ἑαυτοῖς τὴν ἰδέαν τοῦ ὑψηλοῦ ὑμῶν προορισμοῦ, βεβαίως δὲν θὰ παραμελήσητε καὶ τὰ ἐκ ταύτης ἀπορρέοντα καθήκοντα. Καὶ ἱστάμενοι, καὶ περιπατοῦντες, καὶ προσευχόμενοι καὶ πᾶν ὅ,τιδήποτε πράττοντες, μαρτυρῆτε, ὅτι φέρετε ἔνοικον ἐν ἑαυτοῖς τὸ Πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ. Καλλιεργήσατε πάσῃ δυνάμει τὰ ἀγαθὰ τῆς εὐσεβείας σπέρματα, τὰ ὁποῖα ἐξεκόλαψεν ἐν ὑμῖν ἡ θερμὴ τοῦ οἴκου ἀ-

νατροφή, διὰ τῆς τακτικῆς καὶ κατ' ἐπίγνωσιν, οὐχὶ δὲ μηχανικῆς καὶ ἄνωθεν ἐπιβαλλομένης, προσευχῆς, διὰ τῆς συνεχοῦς καὶ μετ' εὐλαβείας μελέτης τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, καὶ ἰδίως διὰ τῆς ἐμπραγμάτου ἐφαρμογῆς καὶ βιώσεως ἀπὸ τοῦδε, ἀπὸ τῶν μαθητικῶν τούτων ἐδωλίων, τῶν μεγάλων χριστιανικῶν ἀρετῶν, ἃς θὰ κληθῆτε αὔριον νὰ διδάξητε καὶ κηρύξητε εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων. Ἐστὲ φίλεργοι καὶ φιλόπονοι, συνάγοντες πάντοθεν καὶ ἀποθησαυρίζοντες εἰς τὰς ὑμετέρας διανοίας τὰς γνώσεις ἐκείνας ἐξ ὧν θὰ ἀπαρτισθῇ ἐν ὑμῖν ὁ ἀληθὴς μεμορφωμένος καὶ λόγιος κληρικός, ὁ δυνάμενος ἀποδοῦναι λόγον τῆς πίστεως αὐτοῦ παντὶ τῷ αἰτοῦντι. Καὶ ὅσῳ μᾶλλον ἀνέρχεσθε τὴν κλίμακα τῆς γνώσεως καὶ διανοίγονται πρὸ ὑμῶν τὰ ἄγνωστα μυστήρια, τοσούτῳ μᾶλλον ταπεινοῦσθε συναισθανόμενοι τὴν ἄγνοιαν καὶ σμικρότητα ὑμῶν πρὸ τοῦ ἀκενώτου πλούτου καὶ θησαυροῦ τῆς θείας σοφίας καὶ γνώσεως.

Ἐπὶ πᾶσιν ὅμως τούτοις ἀνάγκη, ὅπως ἐθίσητε ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦδε εἰς τὴν εὐπείθειαν καὶ ὑπακοήν. Ἐὰν πᾶν ἔργον, πᾶσα ἀποστολὴ ἀπαιτῇ προσαρμογὴν εἰς ὡρισμένους κανόνας καὶ νόμους, πολλῷ μᾶλλον ἡ ἱερὰ τοῦ κληρικοῦ ἀποστολή, ἡ συνεπαγομένη αὐστηρότητα περὶ τὴν βιωτὴν καὶ πολιτείαν καὶ ἀπαιτοῦσα θυσίας οὐ μικρὰς παρὰ τῶν ἐργατῶν αὐτῆς, δέον νὰ χαρακτηρίζηται ὑπὸ τῆς εὐπειθείας καὶ ὑπακοῆς. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ ὅλον ἐν τῇ Σχολῇ σύστημα εἶναι οὕτω διαμεμορφωμένον, ὥστε ἡ ὅλη ἐν αὐτῇ ἀνατροφὴ τοῦ μαθητοῦ νὰ ρυθμίζηται ἐπὶ τῇ βάσει προγράμματος αὐστηρῶς ἐκ τῶν προτέρων προδιαγεγραμμένου. Διὰ τῆς ἀκριβοῦς καὶ αὐστηρᾶς συμμορφώσεως, μέχρι καὶ τῶν ἐλαχιστοτέρων λεπτομερειῶν, εἰς τὸν διέποντα τὰ τῆς Σχολῆς νόμον θὰ ἀποκτήσετε τὴν σταθερὰν ἕξιν καὶ ἄσκησιν εἰς τὴν εὐπείθειαν καὶ ὑπακοήν, ἰδιότητας, αἱ ὁποῖαι οὐ μόνον ἐν τῷ καθόλου βίῳ ἀποβαίνουσι χρησιμώταται, ἀλλὰ καὶ ἀποτελοῦσι τὴν ἀρίστην προπαίδειαν καὶ ἄσκησιν εἰς τὸ ἄρχειν. Συνηθίσατε ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὴν πειθαρχίαν διὰ νὰ δυνηθῆτε μίαν ἡμέραν νὰ ἀποβῆτε δόκιμοι καὶ ἄξιοι τῶν ἄλλων πευματικοὶ ἡγέται καὶ διοικηταί, διότι ἐν παντὶ καὶ πάντοτε ἰσχύει ἡ ἀρχή, ὅτι ἐκεῖνος δύναται νὰ ἄρχῃ καλῶς ὅστις πρότερον ἔμαθε νὰ ὑπακούῃ καλῶς.

Μὲ τοιαύτας λοιπὸν σκέψεις καὶ διαθέσεις καὶ ἀποφά-

σεις εἰσέλθετε, ἀγαπητοὶ μαθηταί, εἰς τὸν νέον τῆς χρηστότητος Κυρίου σχολικὸν ἐνιαυτόν. Ἐγκαταλείψατε τὰς τυχὸν ἀτελείας καὶ ἀδυναμίας τοῦ παρελθόντος καὶ ἀποβλέψατε μετὰ θάρρους πρὸς τὸ μέλλον, ἀποφασισμένοι νὰ ἀνταποκριθῆτε πλήρως εἰς τὰς προσδοκίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Σχολῆς. Ἂς μὴ πτοῇ καὶ ἀποθαρρύνῃ ὑμᾶς ἡ σκέψις, ὅτι ἡ ἱερὰ εἰς ἣν προορίζει ἡ Σχολὴ ἀποστολὴ συνεπάγεται καὶ ἀπαιτεῖ θυσίας, ὑπερτέρας τῶν ἀσθενῶν ὑμῶν δυνάμεων. Ἡ σκέψις αὕτη, ἰδιάζουσα εἰς ἀνθρώπους ἀσθενοῦς πίστεως, οὐδόλως ἂς μὴ κλονίσῃ τὸ θάρρος καὶ μειώσῃ τὸν ζῆλον καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν ὑμῶν. Ἡ πανσθενουργὸς τοῦ Κυρίου χάρις, ἡ τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα, ἀσφαλῶς θὰ ἐνισχύσῃ καὶ τὴν ὑμετέραν ἀσθένειαν, καὶ θὰ καταστήσῃ ὑμᾶς, κατὰ τὸ παράδειγμα πλειάδος ὅλης ἐργατῶν τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Κυρίου, ἀξίους καὶ δοκίμους τῆς λογικῆς τοῦ Κυρίου ποίμνης ποιμένας καὶ ποδηγέτας, ἀρκεῖ νὰ διαφλέγῃ ὑμᾶς ὁ ἱερὸς πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς Ἐκκλησίας πόθος.

«Ὁ δὲ Θεὸς πάσης χάριτος, ὁ καλέσας ἡμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον Αὐτοῦ δόξαν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, αὐτὸς καταρτίσει ὑμᾶς, στηρίξει, σθενώσει, θεμελιώσει. Αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν».

Ὁ λόγος τοῦ Σεβ. Προέδρου τῆς Ἐφορείας

Παναγιώτατε Δέσποτα,
Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ Ἀδελφοί,
Ἀγαπητὲ Ἅγιε Σχολάρχα,
Φιλόμουσοι Καθηγηταί,
καὶ φιλόπονοι Ἱεροσπουδασταί,

Χάριτι θείᾳ ἐν ὑγείᾳ διηνύσαμεν τὸν χρόνον τῶν παύσεων τοῦ λήξαντος σχολικοῦ ἔτους καὶ αἰσίως νῦν, τῇ εὐλογίᾳ τοῦ σεπτοῦ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας Προκαθημένου, τοῦ καὶ νῦν ἰδιαζόντως ὅλως τιμῶντος τὴν Σχολὴν ἡμῶν διὰ τῆς εὐγενοῦς ἐν μέσῳ ἡμῶν παρουσίας Αὐτοῦ, κηρύττομεν τὴν ἔναρξιν τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους 1952—53.

Εἶναι, φρονοῦμεν, εὔκαιρον, ἵνα καὶ αὖθις κατὰ τὴν εὔσημον ταύτην στιγμὴν διαλαλήσωμεν, ὅτι ἡ Σχολὴ ἡμῶν, κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος, ἐλειτούργησενὑπὸ τὴν νέαν μορφὴν αὐτῆς. Χάρις εἰς τὴν ἀνύστακτον καὶ ἐνδελεχῆ μέριμναν τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ἡ Σχολὴ ἡμῶν, ὡς γνωστόν, ἀνεκηρύχθη ἐπισήμως ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἤδη ἔτους εἰς πλήρη Θεολογικὴν Ἀκαδημίαν. Ἐξαιρετικὴ ὄντως καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ εὐμένεια τῆς Σεβαστῆς Δημοκρατικῆς Κυβερνήσεως ἡμῶν καὶ δὴ τῶν ἁρμοδίων ἐκπαιδευτικῶν παραγόντων αὐτῆς πρὸς τὸ πανίερον Κέντρον ἡμῶν. Ἐφ᾽ ᾧ καὶ ἡ Ἐφορεία τῆς Σχολῆς ἡμῶν δράττεται καὶ αὖθις τῆς εὐκαιρίας, ὅπως διαπύρους ἐκφράσῃ διὰ ταῦτα εὐχαριστίας καὶ πάσῃ μὲν τῇ Σεβαστῇ Κυβερνήσει, ἰδιαίτατα δὲ τῷ Ἐξοχωτάτῳ Ὑπουργῷ τῆς Παιδείας μετὰ τῶν περὶ Αὐτὸν ἐκπαιδευτικῶν συνεργατῶν, οἵτινες προφρόνως κατενόησαν καὶ ἀπεδέχθησαν τὸ αἴτημα ἡμῶν.

Ἐκ τῆς βαθμολογίας τῆς ἐπιδόσεως τῶν τροφίμων τῆς Σχολῆς, κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος, ἣν πρὸ ὀλίγου ἠκούσαμεν, οὐ σμικρὰ ἐγεννήθη ἱκανοποίησις ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς γενομένης ἐργασίας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Σχολῇ, κατὰ τὸ παριππεῦσαν σχολικὸν ἔτος. Διὸ καὶ καθηκόντως ἡ Ἐφορεία τῆς Σχολῆς ἡμῶν θερμὰς ἐκφράζει εὐχαριστίας τῷ δεξιῷ οἰακοστρόφῳ αὐτῆς Ἁγίῳ Σχολάρχῃ καὶ τοῖς φιλοπόνοις Καθηγηταῖς αὐτῆς.

Ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑμᾶς, φίλεργοι ἱερολοχῖται, δίκαιος ὀφείλεται ἔπαινος, διότι διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ χρηστοηθείας ὑμῶν ἐτιμήσατε τὸ ὄνομα τοῦ ἱεροῦ τούτου τῆς σοφίας τεμένους. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ ταύτῃ τῆς ἐνάρξεως τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους εὔλογον κρίνω, ὅπως μετὰ τὰς σοφὰς ὑποθήκας τοῦ σεβαστοῦ Σχολάρχου ὑμῶν πατρικῶς ἀποτείνω ὑμῖν καὶ ἐγὼ τὰ ἀκόλουθα : Οὐδαμῶς ἀμφιβάλλω, ὅτι πάντες γνωρίζετε ποία εἶναι ἡ θέσις τῆς γεραρᾶς παλαιφάτου Σχολῆς ἡμῶν ἀνὰ σύμπαντα,τόν τε πανορθόδοξον καὶ μή, κόσμον.Πανταχοῦ, ἀνὰ τὴν Ὑφήλιον, μετὰ συγκινήσεως πολλῆς ἀναφέρεται τὸ ἱερὸν ὄνομα αὐτῆς. Ἐκ ταύτης, ὡς γνωστόν, ἐντὸς ἑνὸς αἰῶνος ἀπέρρευσαν ἐξαιρετικαὶ φυσιογνωμίαι, εὐκλεῶς κοσμήσασαι καὶ κοσμοῦσαι καὶ νῦν ἔτι τὸν πάνσεπτον Οἰκουμενικὸν Θρό-

νον, ὡς καὶ τοὺς Θρόνους καὶ ἄλλων Πατριαρχικῶν ἅμα καὶ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

Ἐκ ταύτης ἀπέρρευσαν Ἱεράρχαι, δεξιοὶ τῆς Ἐκκλησίας Ποιμένες, καθηγηταὶ σοφοὶ καὶ ἄλλοι εἰς ἄλλους κλάδους ὑπηρετήσαντες καὶ νῦν ἔτι ὑπηρετοῦντες, οἵτινες ἐτίμησαν καὶ τιμῶσι τὸ γεραρὸν τῆς Σχολῆς ἡμῶν ὄνομα. Δέον διὰ ταῦτα νὰ λογίζησθε ὑπερήφανοι, διότι ἠξιώθητε νὰ εἶσθε τρόφιμοι μιᾶς τοιαύτης Σχολῆς. Ἡ Ἐκκλησία, ἔχουσα νῦν εὐτυχῶς ἐπὶ κεφαλῆς Προκαθήμενον ὀτηρὸν καὶ ἀκάματον διακρινόμενον ἐπὶ ἐξαιρετικῇ πρωτοβουλίᾳ ἐν πᾶσι καὶ σπανίᾳ ἀφοσιώσει καὶ ἀγάπῃ πρὸς τὴν Σχολήν, νυχθημερὸν ἐκδαπανᾶται, ὅπως καταστήσῃ ἀνετώτερον κατὰ τὸ ἐνὸν τὸν ἐνταῦθα καταρτισμὸν ὑμῶν. Ἔχετε εἰς τοῦτο πλουσίως συνεργοῦσαν καὶ τὴν κυκλοῦσαν ὑμᾶς φύσιν, τὸν μαγευτικὸν τῆς Ἁγίας Τριάδος λόφον, ὅστις τὰ μέγιστα συντελεῖ εἰς τὴν ἀμέριμνον καὶ ἀπερίσπαστον ἐκδαπάνησιν ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου. Ἡ Ἐκκλησία, καθ' ἣν μάλιστα ὥραν νῦν ἁλματικὴν ἐν πᾶσι πρόοδον χαράσσει σύμπας ὁ κόσμος, πολλὰς ἀξιώσεις ἔχει παρ' ὑμῶν. Ὅθεν δέον νὰ γίνησθε ὁ ἀειλαμπὴς φάρος, ὁ φαίνων ἀνὰ σύμπασαν τὴν Οἰκουμένην ἱεροπρεπεῖς, χρηστοήθεις, φιλακόλουθοι καὶ ἐπιμελεῖς, νυχθημερὸν ἐκδαπανώμενοι, ὅπως πλούσια ἀποκομίσητε τά τε πνευματικὰ καὶ ἠθικὰ ἐφόδια, δι' ὧν καλεῖσθε νὰ ὑπηρετήσητε τὴν Ἐκκλησίαν, πρῶτον μὲν ὡς στρατιῶται καὶ εἶτα ὡς στρατηλάται αὐτῆς. Ἐστὲ νομοταγεῖς καὶ εὐπειθεῖς, σεβόμενοι τὰς κειμένας διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ καὶ τῶν ἱερῶν παραδόσεων τῆς Σχολῆς, ἵνα μὴ ὅ τε Ἅγιος Σχολάρχης καὶ ἡ Ἐφορεία περιέρχωνται εἰς τὴν θλιβερὰν ἀνάγκην νὰ λαμβάνωσιν ἔστιν ὅτε μέτρα καθ' ὑμῶν, λυποῦντα καὶ αὐτοὺς καὶ ὑμᾶς.

Ἐν τέλει δὲ ἡ Ἐφορεία τῆς Σχολῆς ἡμῶν καθῆκον αὐτῆς θεωρεῖ, ὅπως θερμὰς ἐκφράσῃ εὐχαριστίας τῇ Ὑμετέρᾳ Θειοτάτῃ Παναγιότητι καὶ τῇ περὶ Αὐτὴν Ἁγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ διὰ τὴν ἄγρυπνον μέριμναν αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἀπροσκόπτου λειτουργίας αὐτῆς καὶ ἀπὸ καρδίας εὐχηθῇ, ὅπως ὁ Πανάγαθος ἀφνειὰν χαρίζηται τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν τῷ τε Σχολάρχῃ, ἀγαπητῷ ἐν Χριστῷ ἀδελφῷ Μητροπολίτῃ Ἰκονίου, τοῖς φιλοπόνοις Καθηγηταῖς καὶ τοῖς μαθηταῖς, ἵνα ἐν πλήρει κατ' ἄμ-

φω ὑγείᾳ καὶ καρπογόνῳ ἐργασίᾳ διανύσωσι τὸ νέον σχολικὸν ἔτος, καὶ ἵνα οὕτως ἀξιωθῶμεν ἐν τῇ λήξει αὐτοῦ πλουσίους νὰ δρέψωμεν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ, εἰς δόξαν τοῦ ὀνόματος τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, τῆς γεραρᾶς Τροφοῦ Σχολῆς ἡμῶν καὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς Ὁποίας λειτουργεῖ τὸ ἱερὸν τοῦτο τῆς Θεολογίας φυτώριον ἡμῶν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

ΜΗΝΩΝ : ΙΟΥΛΙΟΥ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

Ἀνασυγκρότησις τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἐν τῇ Συνεδρίᾳ τῆς 28ης Αὐγούστου, γενομένης, συνωδὰ ταῖς κειμέναις διατάξεσιν, ἀνασυγκροτήσεως τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ἀπεχώρησαν οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολῖται Ἡλιουπόλεως, Εἰρηνουπόλεως, Κυδωνιῶν καὶ Νεοκαισαρείας, ἐκλήθησαν οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολῖται Δέρκων, Προύσης, Προικοννήσου καὶ Ἴμβρου καὶ ἐπανεξελέγησαν οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολῖται Χαλκηδόνος καὶ Αἴνου.

Τὸ ἐν Πριγκήπῳ Ὀρφανοτροφεῖον.

Τὸ ἐπὶ τοῦ λόφου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ Πριγκήπου κτίριον στεγάζει τὸ Ἵδρυμα τοῦ Ὀρφανοτροφείου ἐπὶ δεκάδας ἐτῶν.

Ἐπειδὴ τὸ κτίριον εἶναι ξύλινον καὶ λόγῳ τῆς διαρρυθμίσεως αὐτοῦ δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν τοιούτων Ἱδρυμάτων, ἡ Ἐκκλησία ἀπεφάσισεν ὅπως ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ λόφου παρὰ τὸ ὑπάρχον κτίριον ἀνεγερθῇ νέον λίθινον.

Πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου τούτου κατηρτίσθη εἰδικὴ Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Πριγκηποννήσων κ. Δωροθέου, Αἴνου κ. Γερμανοῦ, Λαοδικείας κ. Μαξίμου καὶ Σάρδεων κ. Μαξίμου, τοῦ Πανοσιολογιωτάτου Μ. Πρωτοσυγκέλλου κ. Αἰμιλιανοῦ καὶ τῶν ἐκ τῶν Μελῶν τῆς Ἐφορείας τοῦ Ὀρφανοτροφείου κ.κ. Π. Σκαρπαθιώτου, Κ. Βαξεβανοπούλου, Ρ. Βαλλιᾶ καὶ Α. Κεσίσογλου.

Χειροτονία Ἱερέως.

Εἰσηγήσει τῆς Ἐφορίας τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἐνεκρίθη ἡ εἰς Πρεσβύτερον χειροτονία τοῦ ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἱερολ. Διακόνου κ. Μαξίμου Ρεπανέλλη.

Ἡ χειροτονία αὐτοῦ ἐγένετο ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τῇ 6ῃ Αὐγούστου ἑορτῇ τῆς Μεταμορφώσεως, ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σάρδεων κ. Μαξίμου.

Τῇ Α. Ὁσιολογιότητι ἀπενεμήθη τὸ ὀφφίκιον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, τῆς χειροθεσίας αὐτοῦ γενομένης ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ κατὰ τὴν Πατριαρχικὴν Χοροστασίαν τῆς Κυριακῆς, 10ης Αὐγούστου.

Ἱερὰ Μητρόπολις Κώου.

Αἰτήσει τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κώου κ. Ἐμμανουήλ, ἐνεκρίθη ἡ εἰς Διάκονον χειροτονία τοῦ ἐκ

τῶν ἀποφοίτων τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου τῆς Πατμιάδος Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς κ. Ζαχαρίου Διακοπαναγιώτη.

Ἅγιον Ὄρος.

Μετάβασις τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Προύσης κ. Πολυκάρπου εἰς Ἅγιον Ὄρος.

Ἀποφάσει τῆς Ἐκκλησίας τῇ 25ῃ Αὐγούσοτυ ἐ. ἔ. μετέβη μέσῳ Θεσσαλονίκης εἰς Ἅγιον Ὄρος ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Προύσης κ. Πολύκαρπος Πρόεδρος τῆς ἐπὶ τῆς ἀνασυγκροτήσεως τοῦ Ἁγίου Ὄρους Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως μελετήσῃ καὶ ἐγκύψῃ εἰς τὰ ἀπασχολοῦντα τὸν Ἱερὸν Τόπον προβλήματα, περὶ τῆς καθόλου προαγωγῆς καὶ ἀναδιοργανώσωες τοῦ ὁποίου ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία οὐ παύεται ἐνδιαφερομένη.

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Ἁγίου Παύλου ἡ Α. Σεβασμιότης ἐπεκοινώνησε καὶ συνηργάσθη ἐπ' ἀρκετὸν μετὰ τῶν ἁρμοδίων ἁγιορειτικῶν παραγόντων πρὸς οὓς ἀνέλυσε τὰς σκέψεις καὶ τὸν διακαῆ πόθον τῆς Ἐκκλησίας περὶ τῆς προαγωγῆς τοῦ Ἱ. Τόπου καὶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἔλαβε γνῶσιν τῶν διαφόρων ἐκκρεμούντων ζητημάτων τοῦ Ἁγιωνύμου Ὄρους.

Ἡ Α. Σεβασμιότης ἐποιήσατο τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐν Καρυαῖς συνελθούσης Δισενιαυσίου Ἱερᾶς Συνάξεως, εἰς ἣν διηρμήνευσε τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας, ἀκολούθως δὲ ἐπανακάμψασα ἀεροπορικῶς ἐνταῦθα, μέσῳ Θεσσαλονίκης καὶ Ἀθηνῶν τῇ 15ῃ Σεπτεμβρίου ἐ. ἔ. ὑπέβαλεν ἐν ἐκθέσει πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τὰ πορίσματα τῆς εἰς Ἅγιον Ὄρος ἀποστολῆς αὐτῆς.

Ἀθωνιὰς Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή.

Ἡ Ἱερὰ Κοινότης Ἁγίου Ὄρους διὰ γράμματος αὐτῆς ὑπέβαλε πρὸς ἔγκρισιν τὴν Κανονιστικὴν Διάταξιν τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Ἀθωνιάδος Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς.

Ἐπενεχθεισῶν τροποποιήσεων τινῶν ἐνεκρίθη συνοδικῶς ἡ Κανονιστικὴ αὔτη Διάταξις καὶ ἐγένετο ἡ προσήκουσα ἀπὸ μέρους τῆς Ἐκκλησίας ἐνέργεια διὰ τὴν ὅσον ἔνεστι ταχυτέραν ἐπαναλειτουργίαν τῆς Σχολῆς ἐντὸς τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους

Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς 25ης Σεπτεμβρίου, Σχολάρχης τῆς Ἀθωνιάδος Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς διωρίσθη ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης Ναθαναὴλ Λαυριώτης, ἀπόφοιτος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν μετεκπαιδευθεὶς ἐν τῷ ἐν Λυὼν Θεολογικῷ Ἰνστιτούτῳ.

Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Γρηγορίου.

Ὡς δι' ἐκθέσεως αὐτῆς ὑπέβαλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ὁσίου Γρηγορίου, πυρκαϊὰ ἐκραγεῖσα εἰς τὰ δάση αὐτῆς ἀπετέφρωσεν ἔκτασιν 2500 στρεμμάτων.

Τῇ Ἱερᾷ Μονῇ διὰ σεπτοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος ἐξεφράσθη ἡ συμπάθεια τῆς Ἐκκλησίας.

— Κατόπιν σχετικῶν αἰτήσεων παρεσχέθη ἄδεια μεταβάσεως εἰς Ἅγιον Ὄρος τοῖς :

α) Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Ἀργολίδος κ. Χρυσοστόμῳ.

β) Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Ἱερισσοῦ, Ἁγίου Ὄρους καὶ Ἀρδαμερίου κ. Κυπριανῷ.

γ) Τῷ Ἱερομονάχῳ κ. Ἰωάννῃ Μπίτᾳ.

δ) Τῷ Αἰδεσιμωτάτῳ κ. Γουΐλλιαμ Σίγκλαιρ.

ε) Τῷ κ. Paul Case.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ζιχνῶν.

Εἰσηγήσει τῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐνεκρίθη ὅπως ἡ ἐκ τῶν καταργητέων Μητροπόλεων Ἱερὰ Μητρόπολις Ζιχνῶν συγχωνευθῇ μετὰ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νευροκοπίου.

Ἡ σχετικὴ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πρᾶξις διεβιβάσθη διὰ Σεπτοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος τῷ Μακ. Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σπυρίδωνι.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΣΙΝΑΙΟΥ

Τῇ 22ᾳ Ἰουλίου ἀφίχθη ἐνταῦθα ἀεροπορικῶς ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Σιναίου κ. Πορφύριος ἵνα ἐπισκεφθῇ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἐξετάσῃ τὰ τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τοῦ ἐνταῦθα Σιναϊκοῦ Μετοχίου.

Ἡ Α. Σεβασμιότης παραμείνασα ἐνταῦθα ἐπὶ δεκαήμερον ἀνεχώρησε τῇ 4ῃ Αὐγούστου ἀεροπορικῶς ἐπιστρέφουσα μέσῳ Ἀθηνῶν εἰς Κάϊρον.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ καὶ ΠΡΕΒΕΖΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

Κατόπιν μακρᾶς ἀσθενείας τῇ 20ῇ Αὐγούστου ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον ὁ Μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Ἀνδρέας. Μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν του ἐκ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὁ ἀείμνηστος διωρίσθη Διευθυντὴς τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς Ἄρτης καὶ ἀργότερον ὑπηρέτησεν ὡς ἱερεὺς καὶ ἱεροκῆρυξ εἰς διαφόρους θέσεις. Τῷ 1936 ἐξελέγη Μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης ποιμάνας τὴν Ἐπαρχίαν αὐτοῦ μετὰ πατρικῆς ἀγάπης καὶ ἐνδιαφέροντος. Ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία ἐγένετο ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν προεξάρχοντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος μετὰ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἡ Ἐκκλησία ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀποιχομένου ἀπώλεσεν ἐκλεκτὸν μέλος αὐτῆς, τὸ ὁποῖον πολλὰς πρὸς αὐτὴν παρέσχεν ὑπηρεσίας.

Ἡ μνήμη αὐτοῦ εἴη αἰωνία.

ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

Τῇ 21ῃ τοῦ μηνὸς Αὐγούστου ἐ. ἔ., ἐν γήρᾳ βαθεῖ, ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον ὁ ἐκ τῶν Μεγάλων Εὐεργετῶν τῆς ἐνταῦθα Ὁμογενείας Πρόδρομος Νικολαΐδης.

Ἐκ Γούρδονος τῆς Νίγδης καταγόμενος ὁ ἀείμνηστος, ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Πόλιν ἡμῶν ἔνθα ἐπιδοθεὶς εἰς τὸ ἐμπόριον διεκρίθη εἰς τὰς ἐμπορικὰς αὐτοῦ συναλλαγὰς διὰ τὴν εὐθύτητα καὶ τιμιότητα αὐτοῦ.

Εὐσεβὴς ἐξ οἰκογενειακῆς παραδόσεως, διεφλέγετο πάντοτε ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ ἰδανικὰ τῆς πατρώας ἡμῶν πίστεως ἅτινα καὶ ἔργῳ διετράνωσε ἐν τῇ ζωῇ ἔτι ὢν διαθέσας σημαντικὸν μέρος τῆς περιουσίας αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς, τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς καὶ τῶν Νοσοκομείων Βαλουκλῆ.

Ἡ Ἐκκλησία τιμῶσα τὴν εὐσέβειαν, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν φιλογένειαν τοῦ ἀειμνήστου κατέταξεν αὐτὸν μεταξὺ τῶν Μεγάλων Εὐεργετῶν.

Ἡ κηδεία αὐτοῦ ἐγένετο τὴν 22αν Αὐγούστου ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἡλιουπόλεως κ. Γενναδίου, ἐκφωνήσαντος καὶ τὸν ἐπικήδειον, μετὰ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Περγάμου κ. Ἀδαμαντίου καὶ Λαοδικείας κ. Μαξίμου, ἐκπροσωποῦντος τὴν Ἐφορείαν τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς.

Τὸ ὄνομα τοῦ ἀειμνήστου Προδρόμου Νικολαΐδου ἀναστηλοῦται εἰς τὴν σειρὰν τῶν Μεγάλων Εὐεργετῶν εἰς συνέχειαν τῆς μακρᾶς παραδόσεως αὐτῶν καὶ ἀποτελεῖ λαμπρὸν πρὸς μίμησιν παράδειγμα.

Ἡ μνήμη αὐτοῦ εἴη αἰωνία.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Ἰωάννου Καρμίρη, Τακτικοῦ Καθηγητοῦ ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, «Τὰ Δογματικὰ καὶ Συμβολικὰ Μνημεῖα τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας». Τόμος Α΄.

Ὁ Ἐλλογιμώτατος Καθηγητὴς Κύριος Ἰωάννης Καρμίρης, διδάσκων τὴν Δογματικὴν καὶ Συμβολικὴν Θεολογίαν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, καὶ διαπιστώσας τὴν παντελῆ μὲν ἔλλειψιν εὐχρήστου καὶ πλήρους Δογματικοσυμβολικῆς Συλλογῆς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, σπάνιν δὲ καὶ αὐτῶν τῶν ὑφισταμένων παλαιῶν Συλλογῶν Ὀρθοδόξων τινῶν Συμβολικῶν κειμένων, ὡς τοῦ Ε. Κίμμελ, Ἰ. Μεσολαρᾶ καὶ τοῦ Ἰ. Μιχαλέσκου, ἢ τῶν μεγάλων δυσχρήστων Συλλογῶν τῶν Πρακτικῶν τῶν Συνόδων ἢ τῶν μεμονωμένων ἐκδόσεων τῶν καθ' ἕκαστον μνημείων τούτων, προῆλθεν εἰς τὴν ὑπὸ τὸν ὡς ἄνω τίτλον συγγραφὴν καὶ ἔκδοσιν Συλλογῆς τῶν σπουδαιοτέρων Δογματικῶν καὶ Συμβολικῶν μνημείων τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Τῆς Συλλογῆς ταύτης ἐξεδόθη ἤδη τύποις ὁ Α΄ τόμος ἐκ σελίδων 432. Ὁ Συγγραφεὺς προτάσει μακρὰ Προλεγόμενα (σελ. 17—33), ἐν οἷς εἰσαγωγικῶς καθορίζει τὴν ἔννοιαν, τὸ κῦρος, τὸν ἀριθμόν, τὴν ὀνομασίαν κ.τ.λ. τῶν Συμβόλων καὶ τῶν λοιπῶν Δογματικῶν καὶ Συμβολικῶν Βιβλίων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἐν τῷ Α΄. κεφαλαίῳ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Τὰ τρία ἀρχαῖα οἰκουμενικὰ σύμβολα», (ὅπερ ἀνατυπωθὲν ἐκυκλοφόρησε καὶ εἰς ἴδιον τεῦχος), παρατίθεται μακρὰ καὶ ἐμπεριστατωμένη ἔρευνα (σ. 34—109) περὶ τῶν συμβόλων : Ἀποστολικόν, Νικαίας — Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀθανασιανὸν μὲ τὰ κυριώτερα πορίσματα τῆς ἱστορικοκριτικῆς καὶ θεολογικῆς ἐρεύνης διὰ τὴν γένεσιν, τὴν ἱστορικὴν ἀνάπτυξιν μέχρι τῆς ὁριστικῆς διαμορφώσεως καὶ τὸ περιεχόμενον τῶν τριῶν συμβόλων, ὡς καὶ τὰς αἱρέσεις τὰς προκαλεσάσας τὴν σύνταξιν αὐτῶν ὑπὸ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Ἡ ἔρευνα ἄρχεται ἀπὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἐν ᾗ εὕρηνται αἱ πρῶται ἀρχαὶ καὶ ῥίζαι καὶ καταβολαὶ τοῦ Ἀποστολικοῦ συμβόλου, χωρεῖ δ' εἶτα διὰ μέσου τῶν διαφόρων ἀτελεστέρων τύπων τῶν ἀρχαίων βαπτιστηρίων συμβόλων τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ κορυφοῦται εἰς τὸ textus receptus τοῦ Ἀποστολικοῦ. Ἐν συνεχείᾳ ἐρευνᾶται τὸ ἑνιαῖον σύμβολον Νικαίας — Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὰ δύο τμήματα αὐτοῦ, καὶ δὴ πρῶτον μὲν ἡ ὑπὸ τῆς Α΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου διατύπωσις τῶν ἑπτὰ πρώτων ἄρθρων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν βαπτιστηρίων συμβόλων τῶν Ἐκκλησιῶν Ἱεροσολύμων, Καισαρείας καὶ Ἀντιοχείας μετὰ τῶν νέων ἀντιαρειανικῶν προσθηκῶν τῆς Συνόδου, εἶτα δὲ ἡ ὑπὸ τῆς Β΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου διατύπωσις τῶν

πέντε τελευταίων ἄρθρων τοῦ συμβόλου καὶ ἡ ἀναμόρφωσις τῶν προηγουμένων. Διὰ μακρῶν ὑπερμαχεῖ ὁ σ. τῆς γνησιότητος καὶ ἑνότητος τοῦ συμβόλου, ὡς ἡ Ὀρθόδοξος Παράδοσις καὶ Ἐκκλησία διεφύλαξαν αὐτό, ἀναιρῶν τὰς ἀντιθέτους θεωρίας τῶν Harnack, Hort, Kattenbusch, Kunze καὶ ἄλλων διαμαρτυρομένων θεολόγων. Ἐν τέλει δὲ προστίθενται ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς διαδόσεως καὶ χρήσεως τοῦ συμβόλου ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῆς ἐν αὐτῷ προσθήκης τοῦ Filioque ὑπὸ τῶν Λατίνων. Τέλος γίνεται λόγος περὶ τοῦ λεγομένου Ἀθανασιανοῦ συμβόλου ἢ Quincunque, οὗτινος παρατίθεται τὸ λατινικὸν κείμενον μεθ' ἑλληνικῆς μεταφράσεως, κριτικῶς ἀποκατασταθὲν ὑπὸ τοῦ Lietzmann κ. ἄ.

Ἐν τῷ Β΄. κεφαλαίῳ (σ. 110—241) παρατίθενται τὰ σύμβολα πίστεως, οἱ δογματικοὶ ὅροι καὶ κανόνες καὶ ἄλλαι δογματικοσυμβολικοῦ χαρακτῆρος ἀποφάσεις τῶν ἀρχαίων Οἰκουμενικῶν καὶ τοπικῶν Συνόδων καὶ Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἐν ἀρχῇ γίνεται εἰσαγωγικῶς λόγος περὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τοῦ δι' αὐτῶν ἐκφραζομένου ἀλαθήτου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔργου αὐτῶν καθόλου. Ἑκάστης Συνόδου προτάσσεται εἰσαγωγὴ καὶ ἐπακολουθοῦσι τὰ κείμενα τῶν δογματικοῦ περιεχομένου ἀποφάσεων καὶ τῶν δογματικοσυμβολικοῦ χαρακτῆρος κανόνων τῶν Συνόδων. Ἐκ τῶν τοπικῶν Συνόδων ἰδιαιτέρως ἀσχολεῖται ὁ σ. περὶ τὴν ἐν Κων)πόλει συνελθοῦσαν τῷ 879)80, ἐρευνῶν τὰ κατ' αὐτὴν ἐν μακρᾷ εἰσαγωγῇ καὶ εἶτα παραθέτων τὰ κείμενα τοῦ ὅρου αὐτῆς, τῆς ἀναγνωρίσεως καὶ ἀνακηρύξεως τῆς Ζ΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ Φωτίου ὑπὸ τῆς Ρώμης, τῆς ἀπαγορεύσεως καινοτομίας καὶ μεταβολῆς τοῦ πρωτείου τιμῆς τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἀρχαίων ἐθῶν τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν. Ἐκ δὲ τῶν ἀρχαίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας δημοσιεύονται κανόνες δογματικοσυμβολικοῦ χαρακτῆρος τῶν Μ. Ἀθανασίου, Μ. Βασιλείου, Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Ἀμφιλοχίου Ἰκονίου, Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας καὶ ἄλλων.

Ἐν τῷ Γ΄. κεφαλαίῳ (σ. 242—270) παρατίθεται ἡ εἰσαγωγὴ καὶ τὸ κείμενον τῆς ἱερᾶς Λειτουργίας τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐν τῷ Δ΄. κεφαλαίῳ ἄρχεται ἡ δημοσίευσις τῶν μεταγενεστέρων δογματικοσυμβολικῶν κειμένων τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἥτις συνεχίζεται ἐν τῷ τυπουμένῳ Β΄. τόμῳ τοῦ ἔργου.

Ἐν τῷ ἀνὰ χεῖρας Α΄. τόμῳ δημοσιεύονται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νεωτέρων κριτικῶν ἐκδόσεων καὶ μετὰ προλεγομένων α) Φωτίου, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, Ἐγκύκλιος «πρὸς τοὺς τῆς Ἀνατολῆς ἀρχιερατικοὺς θρόνους» (σ. 271—285), β) Μιχαὴλ Κηρουλαρίου, Πατριάρχου Κων)πόλεως, Ἐπιστολὴ Α΄. πρὸς Πέτρον Ἀντιοχείας (σ. 286—294), γ) Τόμοι τῶν ἐν Κων)πόλει Συνόδων τοῦ 1341 καὶ 1351 περὶ τοῦ Ἡσυχασμοῦ (σ. 294—349). Ἐκ τούτων ὁ

6΄. «τόμος» ἐκδίδεται κριτικῶς ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2092 κώδικος τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος ἐν ἀντιπαραβολῇ καὶ πρὸς τὰς προγενεστέρας ἐκδόσεις αὐτοῦ, εἶναι δὲ λίαν διεξοδικός, περιλαμβάνων τὰ κατὰ τὴν Σύνοδον ταύτην καὶ τὰς προηγηθείσας ὁμοίας καὶ γενικῶς τὸ ἱστορικὸν τῶν Ἡσυχαστικῶν ἐρίδων, ἀναπτύσσων ἅμα τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν περὶ διαφορᾶς τῆς θείας οὐσίας καὶ ἐνεργείας καὶ περὶ τῶν συναφῶν Ἡσυχαστικῶν ζητημάτων ἐπὶ τῇ βάσει τῆς διδασκαλίας τῶν ἀρχαίων Πατέρων καὶ πρὸ πάντων τοῦ Γρηγορίου Παλαμᾶ, οὗτινος ἐν τέλει ἐνσωματεῖ ἰδίαν «ὁμολογίαν ὀρθοδόξου πίστεως».

Ὁμοίως δημοσιεύεται καὶ ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Συνοδικοῦ τῆς Ὀρθοδοξίας, ἐν ᾧ ἀναθεματίζονται αἱ λατινίζουσαι πλάναι τοῦ Βαρλαὰμ καὶ τοῦ Ἀκινδύνου. δ) Μάρκου Ἐφέσου τοῦ Εὐγενικοῦ, Ἐγκύκλιος «τοῖς ἁπανταχοῦ τῆς γῆς καὶ τῶν νήσων εὑρισκομένοις Ὀρθοδόξοις Χριστιανοῖς»(σ. 349—362), ε) Γενναδίου Σχολαρίου, Πατριάρχου Κων)πόλεως, Ὁμολογία πίστεως (σ. 362—368) καὶ στ) Ἱερεμίου Β΄, Πατριάρχου Κων)πόλεως, Ἀποκρίσεις πρὸς τοὺς Βυρτεμβεργίους Λουθηρανοὺς θεολόγους (σ. 369—432). Ἐκτενέστερον ἀσχολεῖται ὁ σ. περὶ τὴν τελευταίαν ταύτην ἀξιολογωτάτην ἀλληλογραφίαν μεταξὺ Κων)πόλεως καὶ Τυβίγγης καὶ ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ «Ὀρθοδοξία καὶ Προτεσταντισμός» σελ. 76—135.

Τὸ περισπούδαστον τοῦτο ἔργον ἀποτελεῖ πολύτιμον συμβολὴν εἰς τὰ Θεολογικὰ Γράμματα, πρόκειται δὲ νὰ χρησιμεύσῃ εἰς μὲν τοὺς Ὀρθοδόξους ὡς εὔχρηστον Ἐγχειρίδιον πρὸς γνῶσιν τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ νεωτέρων Δογματικῶν καὶ Συμβολικῶν πηγῶν τῆς Ὀρθοδοξίας, εἰς δὲ τοὺς Ἑτεροδόξους θὰ παράσχῃ τὴν κλεῖδα πρὸς πληρεστέραν καὶ βαθυτέραν γνῶσιν τῆς ὑπ' αὐτῶν ἀγνοουμένης ἐν πολλοῖς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Β΄.

Εἶναι πολύτιμον ἔργον ἡ περισυλλογὴ καὶ ἐπιστημονικὴ κατάταξις τῶν Δογματικῶν καὶ Συμβολικῶνν Μνημείων τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, ὅπου εἶναι ἀποτεθησαυρισμέναι αἱ μεγάλαι καὶ λαμπραὶ ἀλήθειαι τῆς πίστεως ἡμῶν, ὅπου ψάλλεται θαυμασίως ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ, ὅπου κατοπτρίζεται ὁ Λόγος ἡ τελεία εἰκὼν τοῦ οὐρανίου Πατρός, καὶ ἀναδίδεται ἡ φλόγα τῆς ἀπείρου Ἀγάπης, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Μᾶς ὁμιλοῦν τὰ μνημεῖα αὐτὰ κατὰ τρόπον θαυμάσιον διὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ νὰ λυτρώσῃ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν ἀθλιότητα καὶ νὰ χαρίσῃ εἰς αὐτὸν τὴν τελειότητα τοῦ Θείου. Μᾶς ὁμιλοῦν διὰ τὴν διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἐνσάρκωσιν τοῦ Θείου Λόγου. Μᾶς ὁμιλοῦν διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον Του, καὶ ὅσα θαυμάσια ἐξεπορεύθησαν εἰς τὸν κόσμον ἐξ αὐτῶν. Τὸ Εὐαγγέλιον, ὁ Σταυρός, ἡ Θεία Εὐχαριστία, ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ἡ ἁγία. Μᾶς ὁμι-

λοῦν διὰ τοὺς Ἀποστόλους, οἱ ὁποῖοι ἐστάλησαν ὄχι μόνον κήρυκες τοῦ δόγματος καὶ τῆς ἠθικῆς, ἀλλὰ καὶ μεταδόται μυστικοὶ τοῦ θείου αἵματος εἰς τὰς ψυχάς. Μᾶς διδάσκουν ὅτι μὲ τὴν χριστιανικὴν πίστιν πρέπει νὰ ζήσωμεν τὴν καινὴν ἐν Χριστῷ ζωήν, τὴν μυστικήν. Μᾶς ἀνάπτουν τὴν συνείδησιν τοιαύτης ἠοῦς, νέου κόσμου. Θέλει νὰ βοηθήσῃ ὁ ἔγκριτος καὶ καλὸς Καθηγητὴς τοὺς Φοιτητὰς τῆς Θεολογίας μὲ τὰς σελίδας τοῦ Βιβλίου αὐτοῦ, ὅπου προσεκαρτέρησεν ὁ ἴδιος μὲ προσευχὰς ὁλονυκτίους καὶ προσήλωσιν εἰς τὸ καθῆκον καὶ ἀγάπην εἰς τὴν ἀποστολήν του. Ἡ βαθεῖα μελέτη τῶν Μνημείων αὐτῶν, θὰ δημιουργήσῃ ἀληθινοὺς καὶ ἐμπνευσμένους Ἀποστόλους καὶ Διακόνους τῶν μεγάλων αὐτῶν ἀληθειῶν καὶ τῆς μυστικῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς.

Ὁ Συγγραφεὺς Καθηγητὴς ἀγαπᾷ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ζητεῖ νὰ τὴν ὑπηρετήσῃ μὲ ὅλην τὴν ψυχήν του. Τὴν θεωρεῖ μεγάλο δῶρον τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, μεταλαμπάδευσιν τῆς ζωῆς Του, ἀκτινοβολίαν τῆς ἁγιότητός Του. Αἱ σελίδες τὰς ὁποίας περιέλαβεν εἰς τὸ Βιβλίον του φωνάζουν, ὅτι ὁ Χριστὸς λυτρώνει τὸν κόσμον. Ζητεῖ συνεργάτας ὁ Θεὸς εἰς τό ἔργον Του καὶ μετόχους τῆς δόξης Του. Ζητεῖ φλογερὰς καρδίας, αἱ ὁποῖαι νὰ γνωρίζουν νὰ ἑνώσουν τὰς δυνάμεις των καὶ νὰ θέσουν ἀνεπιφύλακτα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἱκανότητας καὶ χρόνον καὶ ἀγαθά, καὶ τὴν ἐλευθερίαν των νὰ θυσιάσουν, καὶ ἂν δεήσῃ καὶ τὸ αἷμά των νὰ δώσουν. Δὲν λέγει ὁ Παῦλος ; «Ἐγὼ δὲ ἥδιστα δαπανήσω καὶ ἐκδαπανηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν» (Πρὸς Κορινθίους Β΄ 12, 15). Ἡ ἐποχή μας πρέπει νὰ ἴδῃ ἔργα τὰ ὁποῖα δὲν εἶδαν ἄλλαι ἐποχαί : Καὶ Σχολεῖα καὶ Κατηχήσεις καὶ Βιβλία καὶ Κύκλους καὶ Ἀδελφότητας καὶ Ἑνώσεις καὶ Διακονίας Προσευχῆς καὶ Διακονίας Ἀγάπης καὶ Τύπου, γεμᾶτα μὲ τὴν φλόγα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Καὶ νὰ εἴμεθα ἕτοιμοι νὰ μεταδώσωμεν παντοῦ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ «Ὀρθοδοξία» συγχαίρει θερμῶς καὶ εὐχαριστεῖ τὸν Ἐλλογιμώτατον Καθηγητὴν Κύριον Ἰωάννην Ν. Καρμίρην, διὰ τὸ ἀξιόλογον καὶ πολύτιμον ἔργον του, καὶ διὰ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον τὸ συνέθεσε, καὶ τὴν ἀγάπην μὲ τὴν ὁποίαν τὸ περιέβαλεν, ὥστε νὰ δημιουργῇ ἀτμόσφαιραν θερμότητος καὶ γλυκύτητος.

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Κ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

† Ο ΠΡΙΓΚΗΠΟΝΝΗΣΩΝ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

ORTODOKSİA — Ahlâkî ve Dinî Resale
İmtiyaz sahibi ve Umum Neşriyat Müdürü :
ADALAR MİTROPOLİTİ, DOROTEOS YEORGİADİS
Mahal İdare : Büyükada, Kanarya sokak, No. 16
Basıldığı yer ve tarih :
RUM PATRİKHANESİ adına V. Vasiliadis Matbaası.
20 Ocak 1953.